שלשה קרבות עזרה

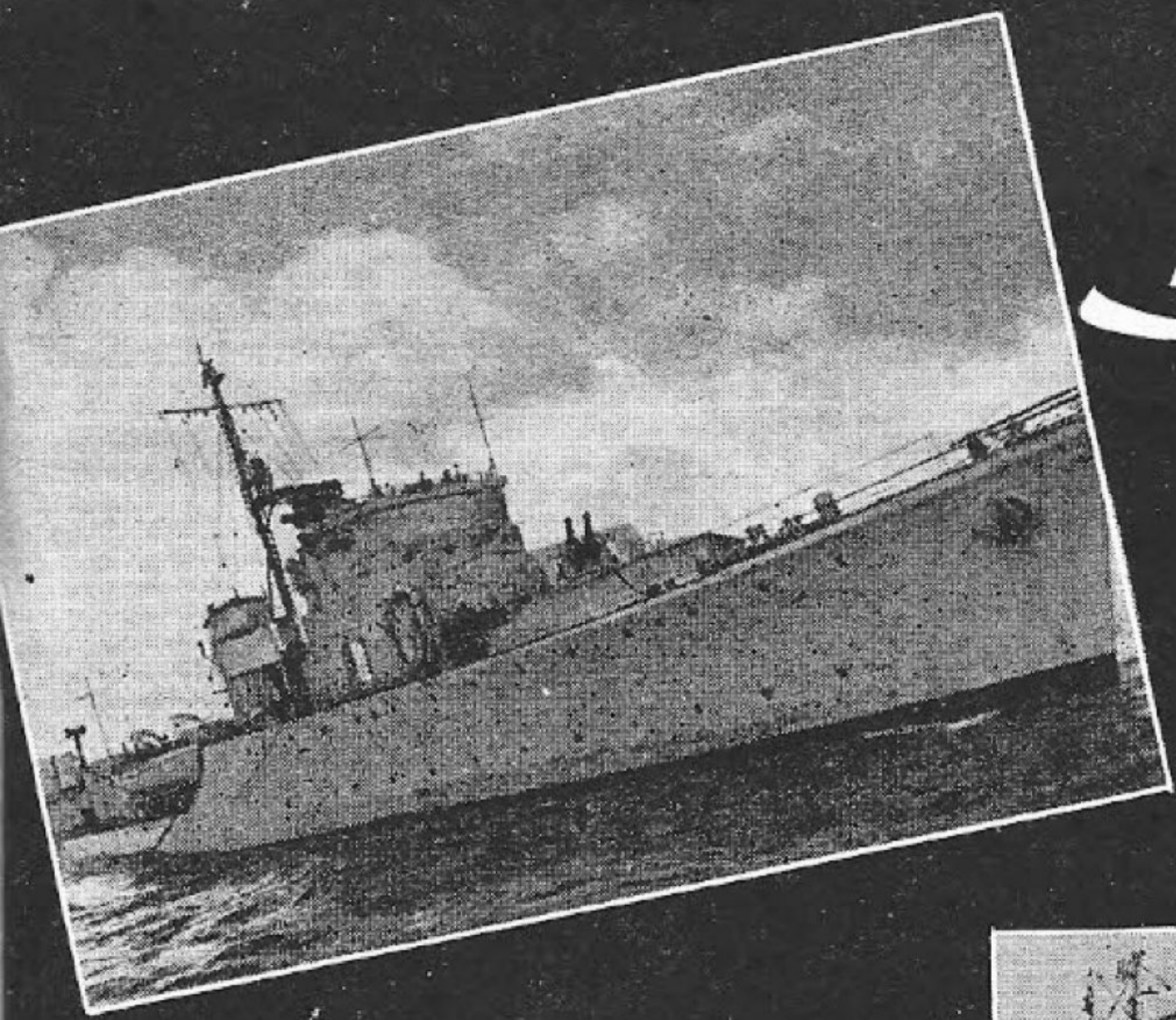

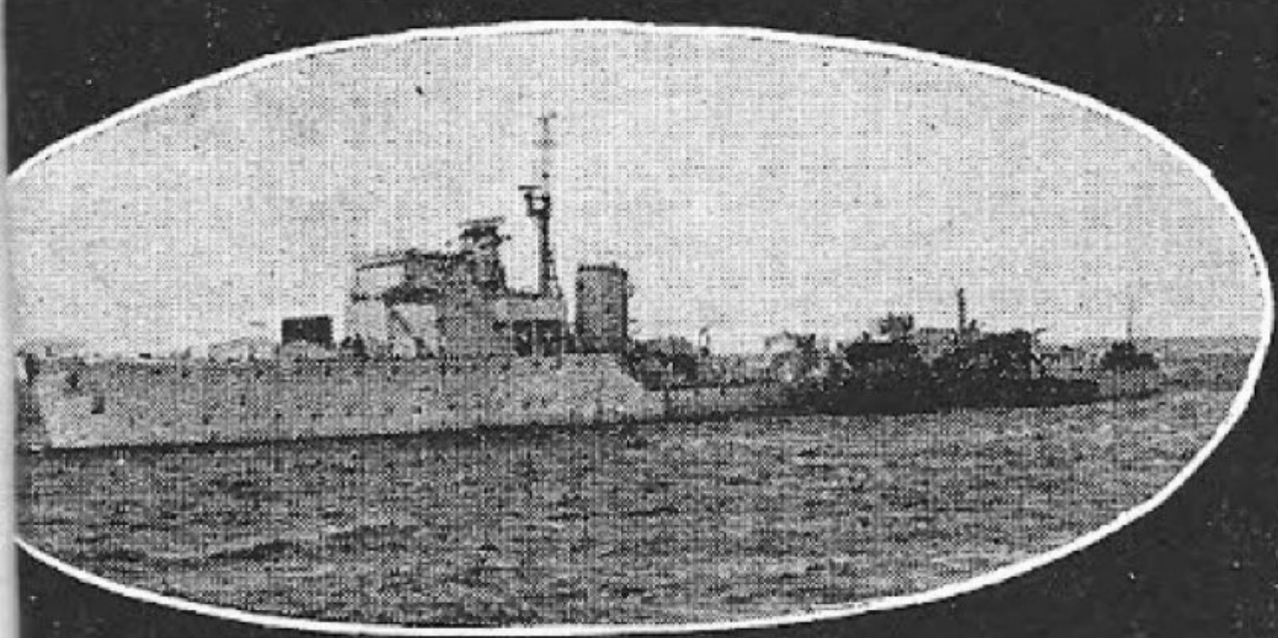

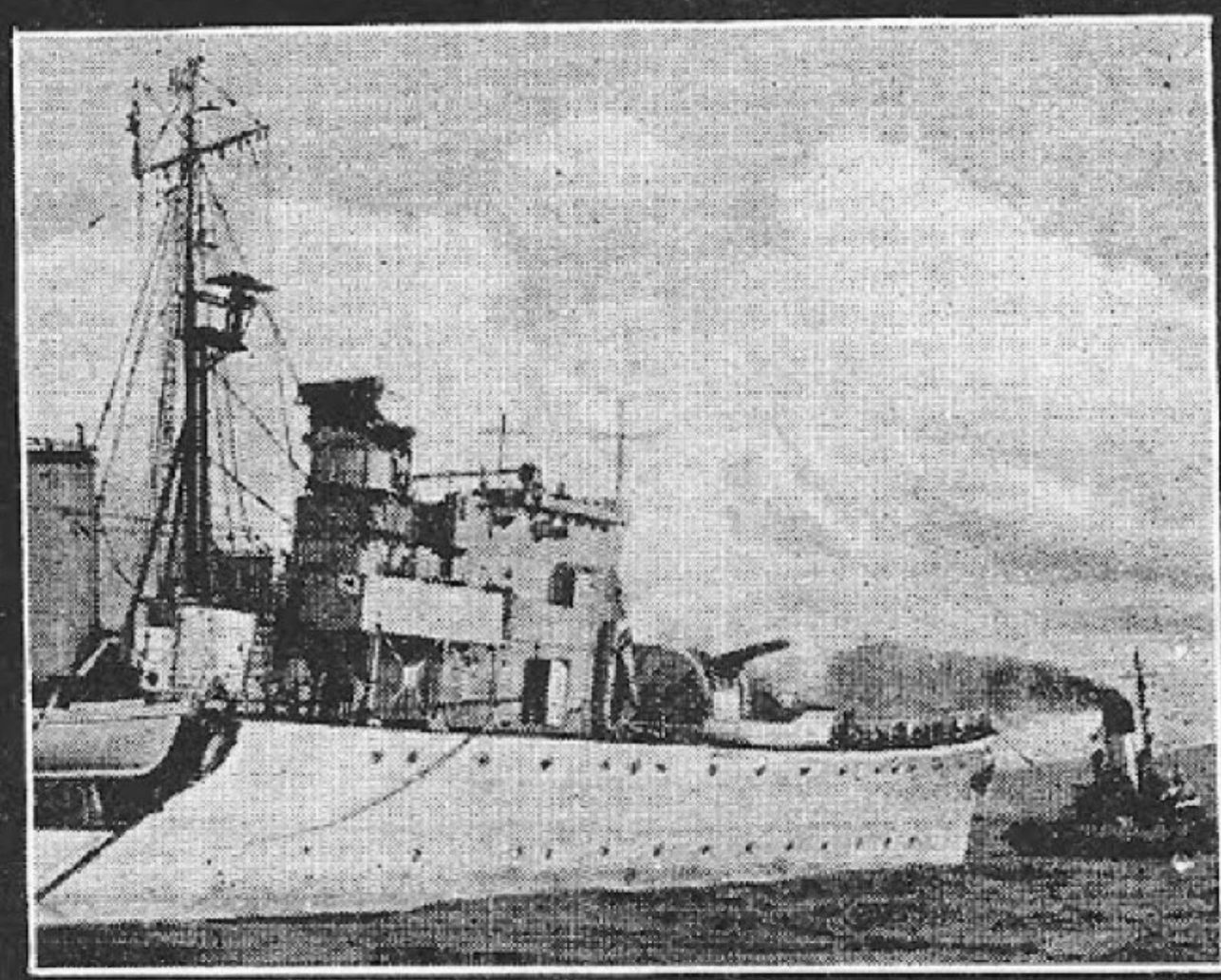

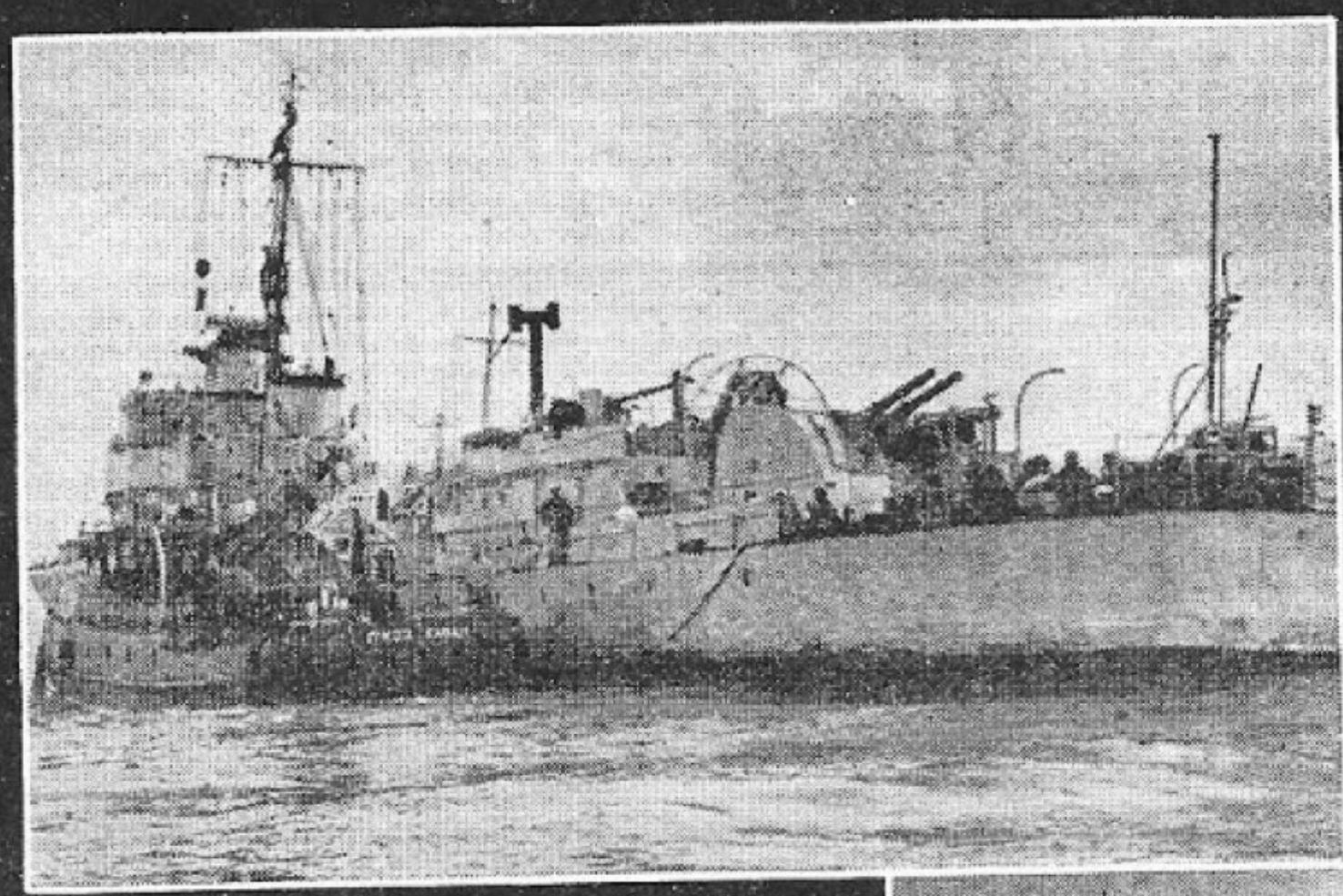

למעלה: המשחתת המצרית משותקת ונוטה על צדה לאחר הקרב.
משמאל: ספינת־כבוי של נמל חיפה מגישה „עזרה ראשונה".
מימין: „איברהים" בשלבי־הגרירה האחרונים. באופק — הכרמל.

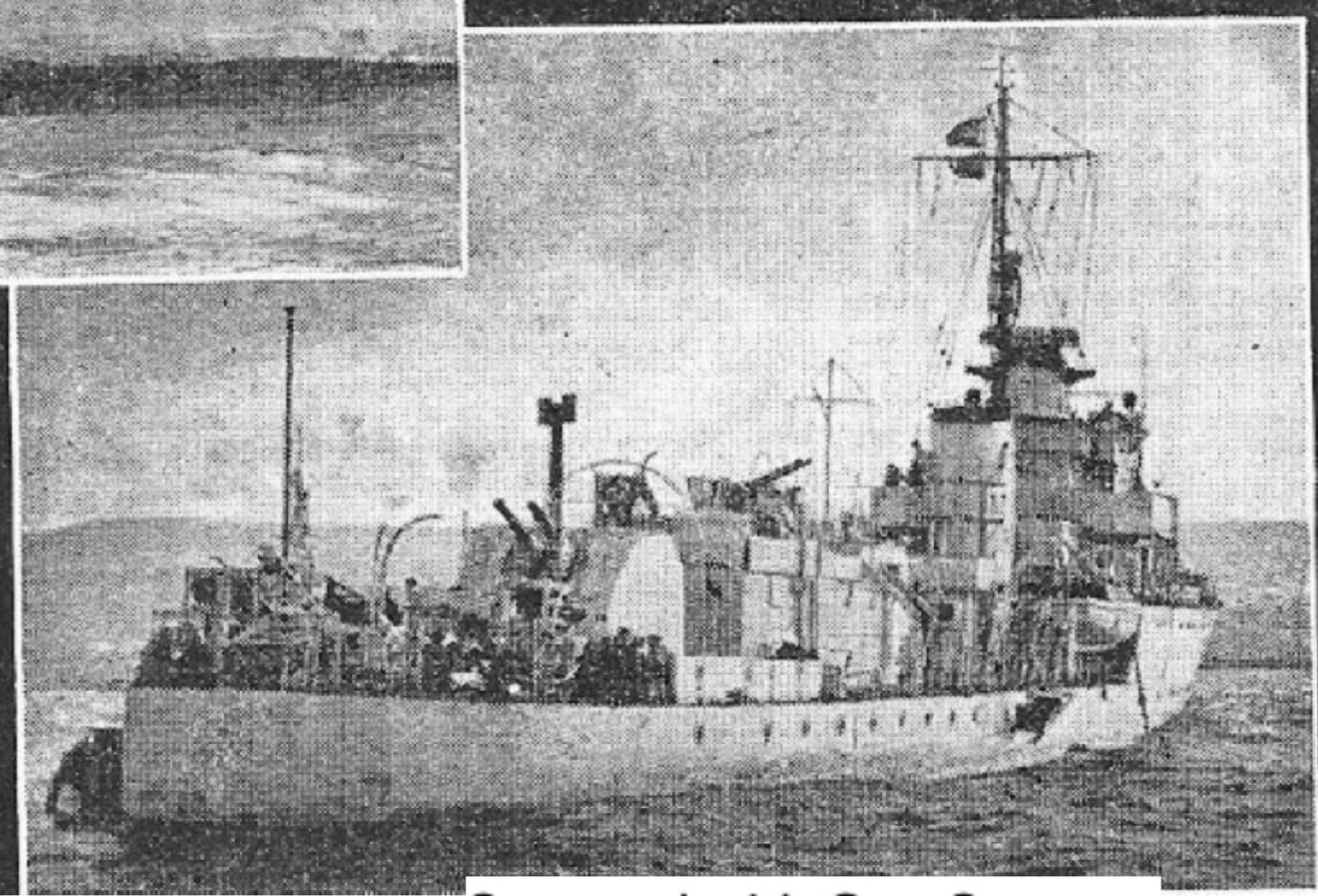

למעלה: ירכתי האניה המצרית, ועליה — אנשי הצות השבוי.
מימין: הפושטת המצרית, על מטענה האנושי ההמום, קרבה לנמל.

Scanned with CamScanner

המערכה נגד „איברהים אוול"

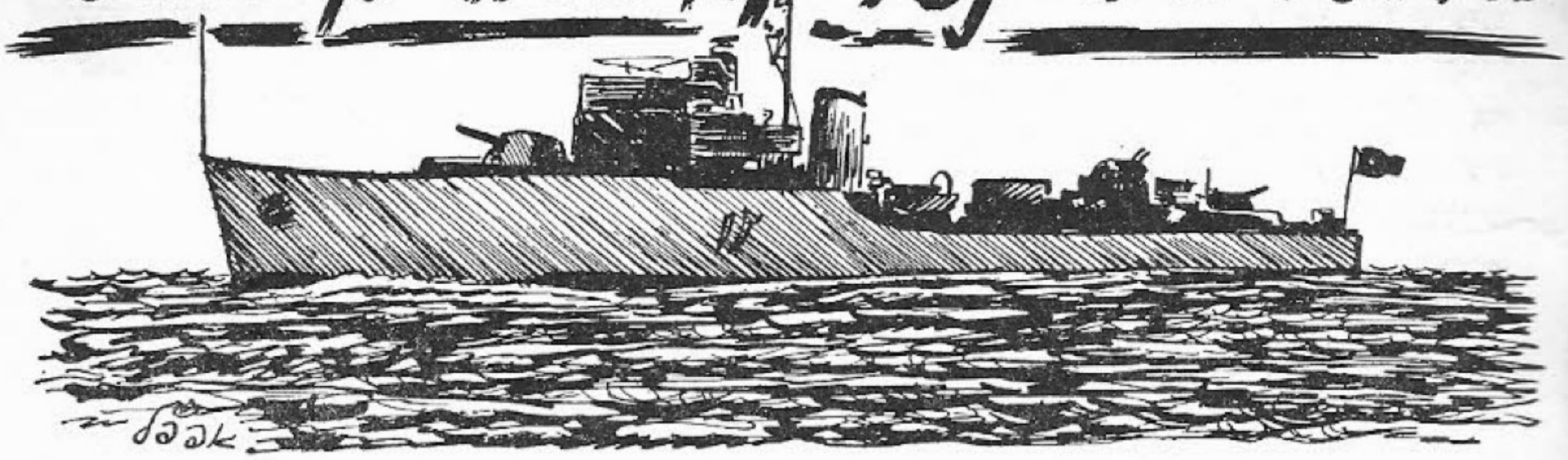

הרקע

ביום ב׳ 29.10.56, החל „מבצע־סיני" של צה״ל. במשך יום זה, והיום שלאחריו — ה־30 לאוקטובר — שמשו כוחות חיל־הים הישראלי בעיקר בתפקידי אבטחה, ואתראה נגד־מטוסית, לאורך חופי־הארץ. בשעות־הערב המאוחרות של יום ג׳, עזבה שייטת של חיל־הים את מפרץ חיפה, לאחר עגינה קצרה לשם קבלת אנשי־מלואים. הרכב השייטת היה: א.ח.י. „יפו", א.ח.י. „אילת", וא.ח.י. „מזנק", דהיינו — שתי משחתות בנות 1.710 טון ומהירות של יותר מ־30 קשר, חמושות בארבעה תותחים דו־תכליתיים 114 מ״מ, ושמונה צנורות־טורפדו 533 מ״מ כל־אחת, ועוד פריגטה בת — 1.450 טון בקירוב, ומהירות של 19 קשר בערך.

משנפתחו פעולות־האיבה, היתה מרבית הצי המצרי מרוכזת בנמלים הים־תיכוניים של מצ־רים, פורט־סעיד ואלכסנדריה, ומיעוטו — במימי ים־סוף. אחת מאניותיו, המשחתת הקלה *) „איברהים אוול", שוטטה ביום ה־30 לאוקטובר באזור רפיח—אל־עריש, כנראה במגמה לאבטח את אגפו הימי של הצבא המצרי הנלחם בסיני. אניה זו נרכשה ע״י מצרים באנגליה בשנת 1950, וקבולה עלה אז לכדי 1.000 טון — 1.490 טון בעומס מלא. מהירותה המכסימלית — קרובה ל־27 קשר, וחימושה העיקרי הצטרף מארבעה תותחים 102 מ״מ דו־קניים דו־תכליתיים. אם כי יחידה זו לא נמנתה בין הגדולות, או המהירות ביותר, של הצי המצרי, הרי היתה במצב תקין ביותר לפעולה, הודות לעובדה כי עברה שיפוץ יסודי במספנות הצי הבריטי במלטה מאז תחילת שנת 1956, ועזבה את מלטה רק בתחילת חודש אבגוסט, כשבועיים לאחר פרוץ משבר־סואץ.

בערבו של יום ג׳ ה־30 לאוקטובר, בהימצא „איברהים אוול" בלב־ים, כמה עשרות מילין צפונית־מזרחית מנמל פורט־סעיד, נתקבלה ב־אניה תשדורת אלחוטית ממטה הצי המצרי, אשר לפיה, הוטל על אניה זו לבצע התקפת „פגע־וברח" מהים נגד העיר חיפה והסביבה.

תכנון הפשיטה וביצועה, הוטלו על שכם מפקדה של „איברהים אוול", סאג**) חסן רושדי תמאזין בן 27, אשר לרשותו עמד צות בן כ־150 איש. לא צוינו כל מטרות, ולא נקבע כל זמן מדויק לפעולה, אם־כי יתכן ונתקבלו הבטחות מעורפלות באשר לסיוע אוירי בשלבי־המבצע המאוחרים. האניה פנתה איפוא ללב־ים כדי להתחיל במסע־ההתקרבות.

הפשיטה על חיפה

תנועת האניות קרוב לחופי הארץ, ובמבו־אותיה הימיים של חיפה במיוחד, בליל ה־30/31 לאוקטובר, היתה צפופה ביותר. מלבד אניותיו של חיל־הים הישראלי שעסקו באבטחת הגבול הימי, סרקו בשטח אניות־מלחמה בריטיות וצרפתיות***) שהשתייכו לכוחות־המשימה אשר רוכזו בקפריסין בקשר למשבר־סואץ. כן הופיע בקרבת החוף כח מתוך הצי הששי האמריקאי,

*) „איברהים אוול" היתה למעשה פריגטה קלה, בהיותה חסרה צנורות־טורפדו, ובהתחשב בעובדה כי כל אחיותיה בציי־העולם השונים סויגו בשנים האחרונות כ„פריגטות". ברם, בסקירה דלעיל היא תתואר כ„משחתת" בהתאם לנוהג שקנה לו תפוצה בשבועות האחרונים, הן בפרסומים רשמיים, והן בעתונות ובצבור.

**) לויטננט־קומנדר, רב־סרן.

***) בשעות־הבוקר של ה־31 לאוקטובר נסתיימה הארכה אשר ניתנה ע״י אולטימטום אנגלו־צרפתי לישראל ולמצרים כדי להפסיק את פעולות־האיבה.

Scanned with CamScanner

אשר כמה מיחידותיו נועדו לפנות אזרחי־ארה"ב דרך נמל חיפה. משנתגלתה איפוא — בשעה 0245 — עוד אניה אחת נוספת ובלתי־מזוהה בתוך הערב־רב של אניות מכל הסוגים אשר נעו בקרבת החוף, או לקראתו, קשה מאד היה לקבוע את טיבה (אימתן של תקריות בין־לאומיות תמיד גדולה מאד בשעת מצבים מדי־ניים עדינים). לשם זיהוי שוגרה סירת־משמר של החיל, אך חוסר־הודאות המתוח נמשך עד לאותו הרגע הגורלי בו הפנתה הפושטת המצרית את תותחיה לעבר החוף והחלה בהפגזה. זה היה הרגע אשר לקראתו התכונן חיל־הים הישראלי הצעיר במשך כל שנות־קיומו. כל מנגנונו הדרוך והמאומן של החיל נכנס לפעולה, וגורלה של האניה התוקפת נחרץ.

משהלכה־והתקרבה „איברהים אוול" בחשכת שעות־הבוקר המוקדמות לאזור־הפעולה המיועד, מכיוון דרום־מערב, ובמהירות 14—12 קשר *), עמדו לעיני מפקדה כנראה המטרות הבאות: א) מתקני־נמל, ב) מתקני־דלק, ג) מתקני־צבא. מיקום המטרות הנ"ל בשטח מפרץ־חיפה ידוע, כמובן, לכל, ברם, הפגיעה בהם במשך ירי כמה עשרות־פגזים **) בכיוון לחוף — אשר כולם, ללא יוצא־מהכלל החטיאו — כפי שיעידו מאות תושבי־העיר והישובים הסמוכים שנתקהלו על גזוסטראות וגגות כדי לצפות במחזה. אף לא היה צורך להשמיע אזעקה. כ־2—3 רגעים לאחר פתיחתה באש החלה המשחתת המצרית לשנות את כיוונה, וחרטומה הופנה לצפון־מזרח, ואח"כ צפונה־מערבה, כשהיא שטה לאורך ובמקביל לחוף־המפרץ, וממשיכה בהפגזה. ברם, תגובה לא איחרה לבוא ומיד החל ניתך על המצרים — לדבריהם — מטר־פגזים חזק מצד החוף, אשר ליוה אותם בדרך נסיגתם עד לצאתם מחוץ לטוח־התותחים. נסיגתה של „איברהים" מתוך המפרץ התנהלה בקורס עקל־תון, ובמהירות של 25 קשר.

חיל־הים בפעולה

בעוד „איברהים" פותחת בנסיגתה — אשר הפכה במהרה לבריחה — והגבירה את מהירותה בהדרגה, הפעיל מטה חיל־הים את כל יחידותיו — אשר נמצאו ב„מצב הכן" — כדי לסגור על הפושטת. מנגנון החיל המסועף נכנס לפעולה. ומאותו הרגע בו זוהתה סופית כאויבת אותה

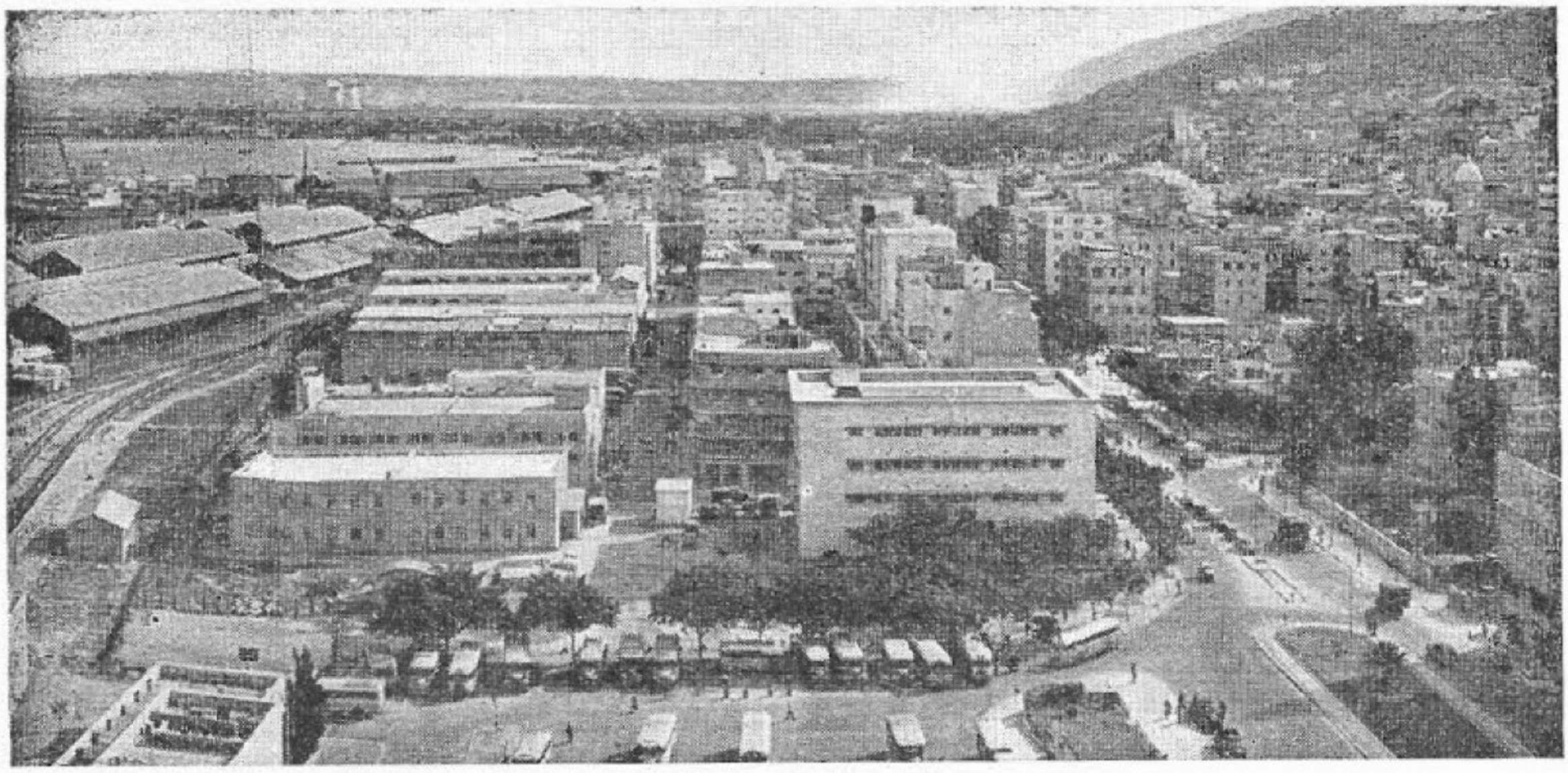

היעד אשר הוצב לפשיטתה של „איברהים": העיר חיפה וסביבתה.

המתנהל בהאפלה גמורה של העיר — קשה. משהגיעה הפושטת המצרית למרחק של כ־6 מיל מראש הכרמל, בשעה 0340 בבוקרו של יום ד' ה־31 באוקט', פתחה באש מכל תותחיה. ההפגזה נמשכה כעשרים דקות בערך ונורו בס"ה

האניה הבלתי־נודעת אשר אוכנה כבר שעה

*) לפי גירסה אחרת עלתה מהירותה לכדי 20 קשר. ברם, אין להניח כי מפקדה היה מעונין לעורר תשומת־לב מופרזת ע"י מהירות יתרה.

**) לפי גירסה אחת — מכסימום של 160 פגזים מכל הקליברים.

Scanned with CamScanner

קודם־לכן — ב־0245 — ומאילך, שוב לא נעלמה הפושטת מ„עיניהם" האלקטרוניות של הכוחות הישראליים. בתדירות שודרו עתה הידיעות על הגדרת האויב הנסוג, ממטה החיל אל הכוחות בים.

רגעים ספורים בלבד לאחר ההפגזה, כבר הגיעה הידיעה הראשונה אודותיה אל אנית־הדגל של השייטת אשר עזבה את מפרץ חיפה לאיזור הסיור שלה שעות־מספר לפני־כן. ואיתרע מזלם של המצרים כי השייטת נמצאה בשעת הגיע מברק־האזעקה במרחק של כ־32 מיל בלבד מראש־הכרמל.

פעולתו הראשונה של המש"ט לאחר קבלת האזעקה היתה להגדיל את מהירות המשחתות שבפיקודו, תוך מתן פקודה לפריגטה א.ח.י. „מזנק" — אשר מהירותה המכסימלית של כ־19 קשר לא יכלה להשתוות לזו של „יפו" ו„אילת" — לצאת במיטב מהירותה בעקבות אחיותיה. ועתה, עת החלו חרטומיהן החדים של המשחתות הולכים ופולחים ביעף את מימי הים הקודרים, עת החלו ארבעים אלף כוחות־סוס הפועלים במלוא־עצמתם להריץ את גופיהן הארוכים והנמוכים של האניות הישראליות כלפי האויב — עמדה בפני המש"ט, וקציניו הדרוכים, הבעיה הקובעת כיצד לתכנן את קורס־ההתנגשות המדויק אשר יאפשר להם להסום את דרכו של האויב הנסוג במלוא המהירות, וזאת בטרם יצליח להתחמק או למצוא מחסה בחפוי כוחות ידי־דותיים. בעיה גורלית זו מצאה את פתרונה המהיר תוך שעה ו־12 רגע מאז קבלת האזעקה, הודות לנתונים המדויקים אשר נתקבלו בעיק־ביות ובמהירות מהמטה והודות למסקנות המכ־ריעות שהוסקו מהם על סיפונה של אנית־הדגל. הרשת החלה נסגרת מסביב לאניה המצרית.

שלב־ההכרעה

בשעה 0507 נסתיים שלב־החיפוש אחרי האויב, לגבי השייטת. על מסך־המכ"ם של אנית־הדגל נתגלתה אניה ההולכת־וקרבה לעבר השייטת במהירות 25 קשר ויותר — מכיוון מזרח. אמנם רחוקה היתה עדיין מהמשחתות כמעט 20 מיל, אך ממהירותה, והנתונים האחרים אשר היו בידי המש"ט, ניתן היה להניח כי אכן לא הכזיב קורס־ההתנגשות המשוער אשר התווהו לפני־כן, וכי אמנם זוהי הפושטת המצרית הנמ־צאת בעצם־בריחתה. המתח על גשרי־הפיקוד ובין צותי־האניות היה רב, ורבה אולי לא־פחות היתה הדריכות במוצבי־הפיקוד החופיים של החיל, אשר אנשיהם כילו למעשה את מלאכתם לאחר השגת המגע, ולא נשאר להם אלא לחכות לתוצאות פעולתם של אחיהם בלב־ים; אותו הים אשר עליו נעו — רק עשר שנים לפני־כן — אניות־המעפילים־הנרדפות חסרות־הישע של עם החוזר למולדתו. הפעם שטו בים זה לא ספינות

לוח־אירועים:

יום ב', 29.10.1956:	התחיל מבצע „סיני".
במשך שעות היום	כוחות חיל־הים בפעולת פריסה התקפית לאורך חופי הארץ.
יום ג', 30.10.1956:	
במשך שעות היום	כוחות חיל־הים בפעולות פריסה התקפית לאורך חופי הארץ.
במשך שעות הערב	עגינת שייטת חיל־הים במפרץ חיפה, וקבלת מילואים. הפריגטה המצרית המהירה „איברהים אוול" מפליגה מאזור אל־עריש—רפיח במגמה להפגיז מטרות צבאיות באזור חיפה, בהתאם להוראות אלחוטיות של מטה הצי המצרי.
בשעות הערב המאוחרות	הפלגת השייטת של חיל־הים, בת שתי משחתות ופריגטה אחת, מחיפה לפריסה התקפית בהרכב: א.ח.י. „יפו", א.ח.י. „אילת", א.ח.י. „מזנק".
יום ד', 31.10.1956:	
בשעות הבוקר המוקדמות	תנועה ניכרת של אניות־מלחמה זרות קרוב לחופי הארץ, ובמבואות־חיפה.

Scanned with CamScanner

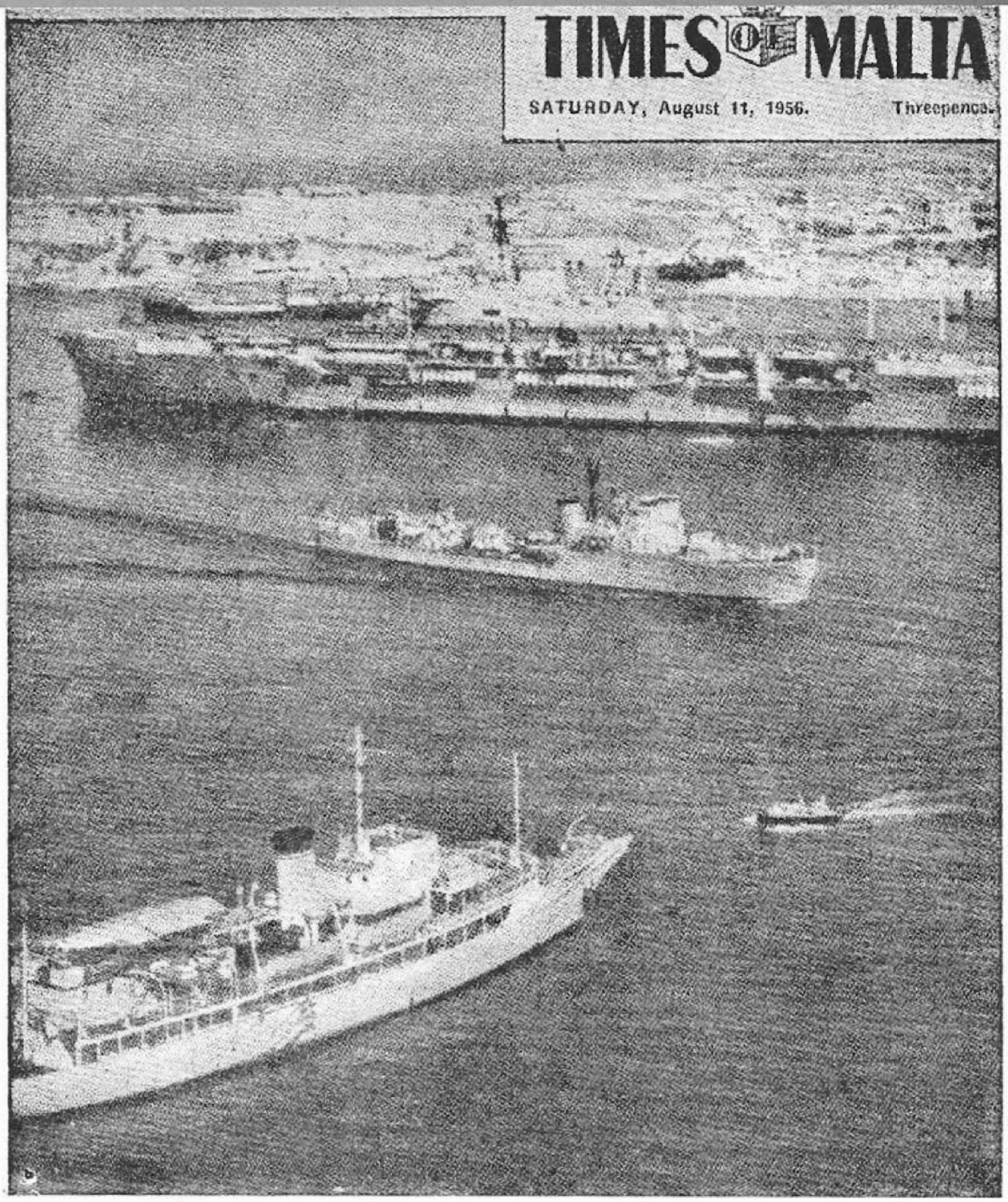

הפלגתה המבוהלת של „איברהים" מנמל מלטה, בראשית חודש אבגוסט 1956. האניה שהתה במלטה כ־9 חדשים לרגל תיקונים, ועזבה פתאם לאחר פרוץ משבר־סואץ.

0245	גילוי אניה לא מזוהה נוספת בכיוון 270 מראש הכרמל. קורס 90, מהירות כ־20 קשר.
0340	בערך. תחילת הפגזת אזור חיפה ע"י האניה הנ"ל, מטוח 6 מיל בערך.
0343	האויב משנה קורס לצפון־מערב. המשך ההפגזה.
0350	סוף ההפגזה. הגדרת האויב: 310 מראש הכרמל, קורס 300, מרחק 13 מיל, מהירות 20 קשר.
0355	קבלת מברק בא.ח.י. „יפו" בדבר הפגזת חיפה מהים. הגדרת השייטת הישראלית: 32° 41′ צפון, 34° 21′ מזרח, (כ־32 מיל מראש מכרמל). קורס 268, מהירות 8 קשר. שינוי קורס ליריעת האויב, הגדלת מהירות השייטת.
0407	שינוי קורס ל־055. הגדלת המהירות ל־14 קשר ומעלה. הוראת המש"ט לא.ח.י. „מזנק": לבוא בעקבות המשחתות במהירות האפשרית.
0425	מהירות המשחתות: 23 קשר. קורס האויב: 285, מהירות 25 קשר.
0432	מברק לשייטת: חיל־האויר התבקש לתת סיוע התקפי.

Scanned with CamScanner

רעועות ונטולות־מגן, ואף לא אניותיה המאולתרות — מלאות־ההתלהבות אך חסרות־הנסיון — של מלחמת־העצמאות. הפעם יצא לקראת האויב — ולראשונה מאז מי יודע מתי? — כוח ימי ישראלי עדיף, קטן אך מגובש, גאה בכליו, ובוטח באימונו. ואם כי יתכן כי הספיק להרהר בכך אף לא אחד מאנשיהן של האניות האפורות והקלות אשר הבקיעו את דרכן בים על רקע דמדומי־השחר הראשונים, הרי ניצבה בפני חיל־הים הישראלי אותה שעה הזדמנות — אולי בלתי־חוזרת — לפתוח דף מפואר חדש בתולדותיה הימיות של המדינה.

בשעה 0516, תשעה רגעים לאחר שנגלה במזרח האויב המשוער, הופיעו על מסכי־המכ"ם של שתי המשחתות, ארבע מטרות נוספות ההולכות־ומתקרבות מן המערב במהירות, והן ערוכות במערך קרבי. יתכן והיתה זו נקודת־השיא במאורעות אותו היום, והמתיחות עלתה כמעט עד לאין־נשוא. האויב העולה מן המזרח, וארבעת המטרות המגיחות מן המערב — וממבנה־הפלגתן ברור היה בעליל כי אלו הן אניות־מלחמה — היוו יסוד מספיק לחשש כבד כי השייטת הישראלית עומדת להכנס למלכודת אשר הטמינו לה המצרים. נדמה היה כי הפושטת אשר נשלחה כדי להפגיז את חיפה, משימתה העיקרית היתה לשמש כפתיון אשר נועד למשוך את אניות־החיל לתוך מארב, כדי למחוץ אותן בין היחידות המצריות המתכנסות ומכתרות אותן הן ממזרח והן ממערב. נוכח המש"ט ומפקדי המשחתות עמדה האפשרות — מאד מתקבלת על הדעת — כי יתכן וארבעת המטרות המתקרבות מזרחה לעבר כוחנו תתגלינה במהרה כ„אל נאסר" ו„אל צאפר", שתי המשחתות המצריות מדגם רוסי, ושתי המשחתות „אל קאהר" ו„אל פאתח", אשר נרכשו לאחרונה מאנגליה, ואשר ארבעתן מהוות את עיקר כוח־המחץ של האויב. היתה זו שעת־ההכרעה. על המש"ט היה להחליט אם להמשיך בדרכו נוכח המצב המעורפל ותוצאותיה הקטלניות האפשריות של שגיאה בשיפוטו — אך ע"י זאת לפתוח את הדרך למרחב בפני הפושטת הנסוגה — או להמשיך בקורס שקבע לעצמו — על אף הסכנה: והשייטת המשיכה בדרכה! וברגע זה למעשה — הוכרעה תוצאתו של הקרב שהתפתח.

הקרב

תוך רגעים ספורים הוסרה המועקה מעל לבם של המפקדים הישראליים. לעין הצופים מעל האניות שלנו נגלו נוכח האופק המערבי הלילי, דמויותיהן של ארבע אניות־מלחמה הקרבות במלוא־אורותיהן *). הוקם קשר־איתות — והסתבר כי היו אלה ארבע משחתות של הצי האמריקאי הששי, אשר חלק ניכר ממנו שוטט באותו לילה בקרבת מקום.

בינתיים החלה להצטייר מרחוק, מול השמים המזרחיים המבהירים, צלליתה של אנית־מלחמה מואפלת — אשר חתרה מערבה בכל כוחותיה. אליה הופנו עתה עיני הכל, וגם היא, דוגמת האמריקאים, נדרשה להזדהות. הדו־שיח (באנגלית) אשר התפתח עתה, כששני הצדדים

*) בעקבות המשחתות באה גם אנית־תובלה של הצי האמריקאי.

0440	השייטת עוברת לקורס־התנגשות משוער עם האויב. הקורס החדש: 324. מטוס חיל־האויר ממריא לסיור ותצפית.
0455	מברק לשייטת: האויב נעלם.
0500	הגדרת השייטת: 54′ °32 צפון, 26′ °34 מזרח. קורס־התנגשות משוער חדש: 000. מהירות: קרובה ל־30 קשר.
0507	גילוי מטרה ע"י השייטת וממזרח לה. קורס 270.
0510	המטרה — כנוי: „א" — נעה מערבה. מהירות: כ־25 קשר. מברק לשייטת: האויב בכיוון 310 מראש הכרמל. מרחק 31 מיל, מהירות 25 קשר.
0516	גילוי מטרה נוספת ע"י השייטת. המטרה קרבה ממערב. כנוי המטרה: „ב".
0520	מברק לשייטת: הגדרת „א" — כיוון 300 מראש הכרמל, מרחק 35 מיל, מהירות יותר מ־25 קשר.
0521	מסתבר כי „א" נעה על קורס 270. קורס־התנגשות חדש של השייטת: 310.

Scanned with CamScanner

מאתתים — קוים־קוים, נקודות־נקודות — היה קלסי בקיצורו ובפשטותו:

שאלה: "WHAT SHIP ?".

תשובה: "WHAT SHIP ?".

שאלה:

"ISRAEL NAVY. WHAT SHIP ?".

תשובה: "WHERE GOING ?".

שאלה: "WHAT SHIP ?".

תשובה: "WHERE GOING ?".

ובזה התברר סופית מיהי האניה הניצבת מול תותחי חיל־הים הישראלי. קצב האתות, השפה הנלעגת, הסירוב להזדהות, ההאפלה, דיים היו להסיר את הלוט מעל פני האויב. לתותחני המשחתות כבר ניתנה אתראה מספקת, ובשעה 0532 נפתחה האש. הטוח היה 9.000 יארד, הר־אות טובה, הים שקט, ומזג־האויר — נוח. הגדרת הכוחות הלוחמים היתה: 300° מראש־הכרמל, ומרחק של כ־40 מיל ממנו.

לאניות האמריקאיות נשלחה אזהרה: „פות־חים באש על אניה אויבת!" וכל ארבעת המש־חתות פנו דרומה ונעלמו באופק.

המשימה בפני מפקד השייטת הישראלית היתה: לחסל את הפושטת המצרית בכל המ־הירות לפני שתחול התערבות ימית או אוירית עוינת. לצורך זה עמדו לרשותו שתי אניות בעלות מהירות עדיפה, שמונה תותחים 114 מ"מ, (4,5 אינטש), ו־16 צנורות־טורפדו 533 מ"מ (21 אינטש) מלבד כלים קטנים. מפאת מהירות־השיט הגבוהה בעת הרדיפה והקרב, היתה אפשרות מועטת כי תוכלנה לבוא לעזרתו אניות נוספות של חיל־הים, כגון פריגטות, אם כי קיים היה סיכוי לבוא הסט"רים, והיה סיכוי לסיוע וחיפוי אויריים. סיועו של חיל־האויר להשלמת המבצע נתבקש ע"י מטה חיל־הים — אשר אין לו מטוסים משלו לצרכי תצ־פית והתקפה — כבר בשלבים המוקדמים של הרדיפה, ואמנם יצא מטוס־סיור של חיל־האויר בדרכו, ואף הצליח לגלות את האניות המתמר־דות זמן־מה לאחר תחילת הקרב — בשעה 0545 לערך.

תפקידו של המפקד המצרי, סאג רושדי תמאזין, היה — לנסות ולדחות את ההכרעה עד אשר תהא שהות לכוחות־אויר, או ים, מצריים להתערב לטובתו ולפגוע ברודפיו. האמצעים ברשותו־הוא היו מוגבלים: אניה אשר מהירותה המתוכננת המכסימלית היתה 27.5 קשר בלבד, וחימוש של ארבעה תותחים 102 מ"מ (4 אינטש) מלבד כלים קלים. לא היו לרשותו צנורות־טורפדו. ברם, מצבם של המצרים לא חסר־תקוה מעיקרו. המרחק בין פורט־סעיד לשטח בו התנהל הקרב הוא פחות מ־175 מיל — טוח אשר להלכה איפשר ללא־קושי את הפ־עלתם של מפציצים מהירים מדגם „איליושין"*. בסיסי־תעופה סוריים ולבנוניים היו קרובים לו עוד הרבה יותר. האלחוט של הפושטת פעל בתדירות במשך הקרב, ואין ספק כי היא בקשה בדחיפות סיוע־אויר לאחר שנתגלתה [ויש להניח כמעט בודאות שסיוע זה הובטח לה].

(*) יש לזכור כי באותו יום היו מטוסי חיל־האויר הישראלי טרודים בסיני, ושיגור מטוסים עוינים אל קרוב לחופי הארץ עלול היה להיות פחות מסוכן מאשר בימים כתקונם.

0525 מסתבר כי „ב" מצטרפת מארבע מטרות נעות מזרחה במערך קרבי. חשש של מלכודת, היות ו„א" ו„ב" נעות כאילו לקראת מפגש כשהשייטת באמצע. נסיון־זיהוי. התקשרות באתות עם „ב".

0527 „ב" מזדהה כארבעת יחידות אמריקאיות. האמריקאים שטים בתאורה מלאה. באור־הבוקר הראשון מצטיירת באופק המזרחי הצללית של „א". המטרה שטה מאופלת.

אתות ל„א" (באנגלית):

שאלה — „איזה אניה?"

תשובה — „איזה אניה?"

שאלה — „חיל־הים הישראלי. איזה אניה?"

תשובה — „להיכן שטים?"

שאלה — „איזה אניה?"

תשובה — „להיכן שטים?"

Scanned with CamScanner

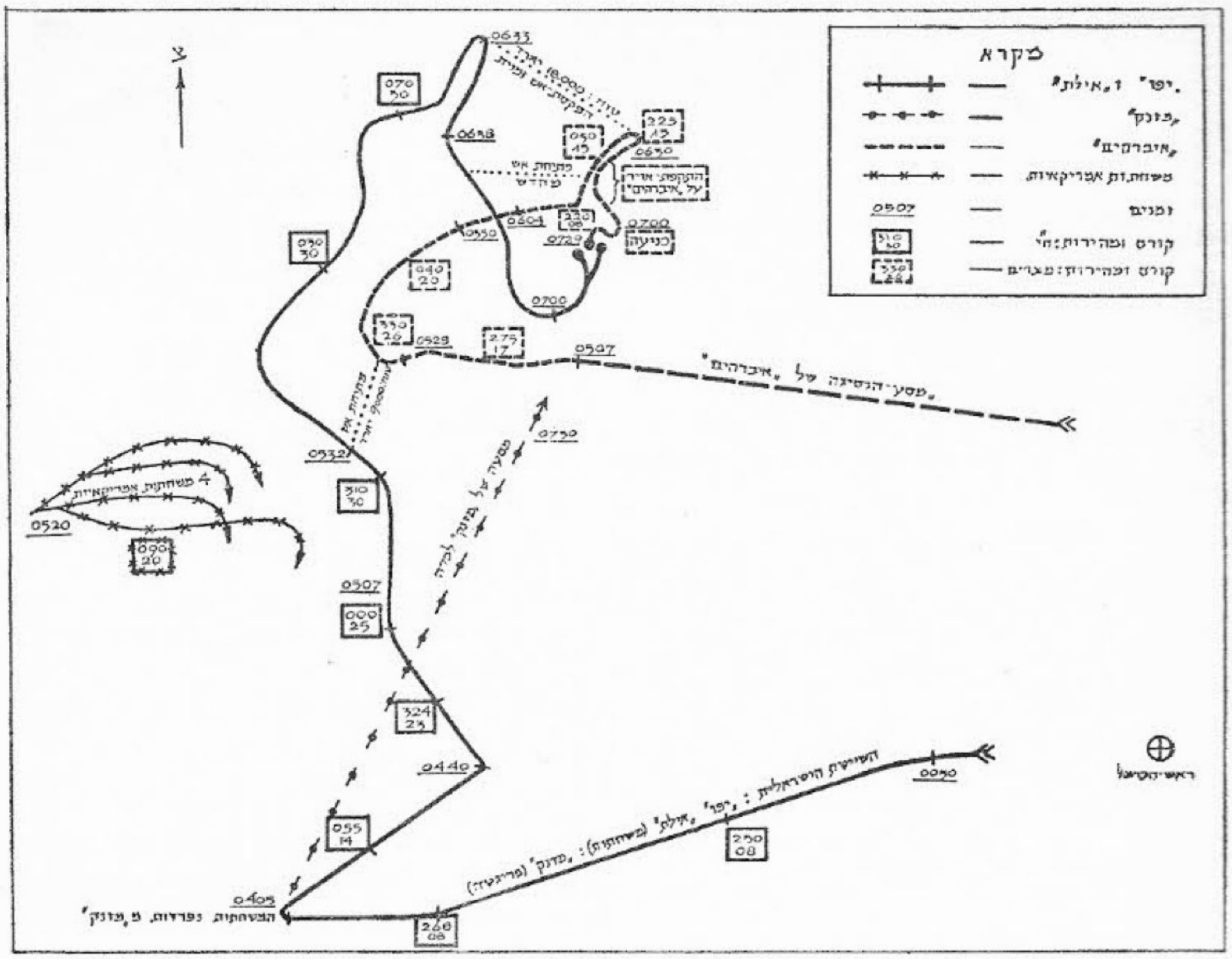

תרשים תנועות שני הצדדים הלוחמים בשעת המערכה נגד המשחתת המצרית „איברהים אוול", בבוקרו של יום ד', ה־31 לאוקטובר 1956.

יתכן שבכך יש למצוא את הסיבה לתגובתה הנמרצת של האניה המצרית לאחר שנפתחה עליה אש, ולטכסיסיו של מפקדה, אשר הפסיד זמן יקר בתמרונים, שאמנם עזרו זמנית להסיח את אשן של המשחתות הישראליות, ולדחוק את הקץ, אך, מאידך־גיסא, השהו את מנוסתו לעבר החוף הלבנוני הבטוח־יחסית. מכל־מקום, עובדה היא כי המשחתת המצרית נלחמה ברוד־פיה במרץ רב במשך שעה ארוכה.

תמרוני שני הצדדים מודגמים על המפה. מבחינת התאורה יתכן ועדיפות מסוימת היתה על צד הישראליים באשר אנית־האויב הת־בלטה במשך מרבית הקרב על רקע האופק המזרחי. לעומת זאת הפריעה למשחתות במקצת הרוח המזרחית החרישית אשר בשלבים מסויימים דחפה לעומתם את העשן שהתאבך מהאויב. אשו של האויב היתה מדויקת באשר לכיוון, אך קצרה ורחוקה, לסירוגין. היא התרכזה ראשונה על א.ח.י. „יפו" ואחר הועתקה כלפי א.ח.י. „אילת" לסירוגין, ברם, במשך כל הקרב לא השיגו המצרים אפילו פגיעה אחת בשתי המש־חתות הרודפות.

השייטת הישראלית שטה במערך עורפי מוד־רג, כשא.ח.י. „אילת" באה במקביל לעקבות התלם של אנית־הדגל, תוך התחשבות בהשגת זוית־ירי טובה. שתי האניות השתדלו לשמור על קורס קבוע, להקלת האש, ברם מדי פעם נתגלה ההכרח בסטיות, כל עת שהתקרבו מטחי האויב יתר־על־המידה, או כדי להתאים את הקורס לתמרונים של האויב. כתוצאה מהתמ־רונים אלה גדל, באחד משלבי־הקרב המאוחרים, המרחק בין היריבים עד כדי 18.000 ירד בערך, והיה צורך בהפסקת־אש קצרה כדי להקטין את הטוח. קצב־הירי של שתי המשחתות היה ניכר, כפי שמסתבר ממספר הפגזים שנורו, כשכל אניה מנהלת ירי עצמאי — דבר אשר הגדיל

Scanned with CamScanner

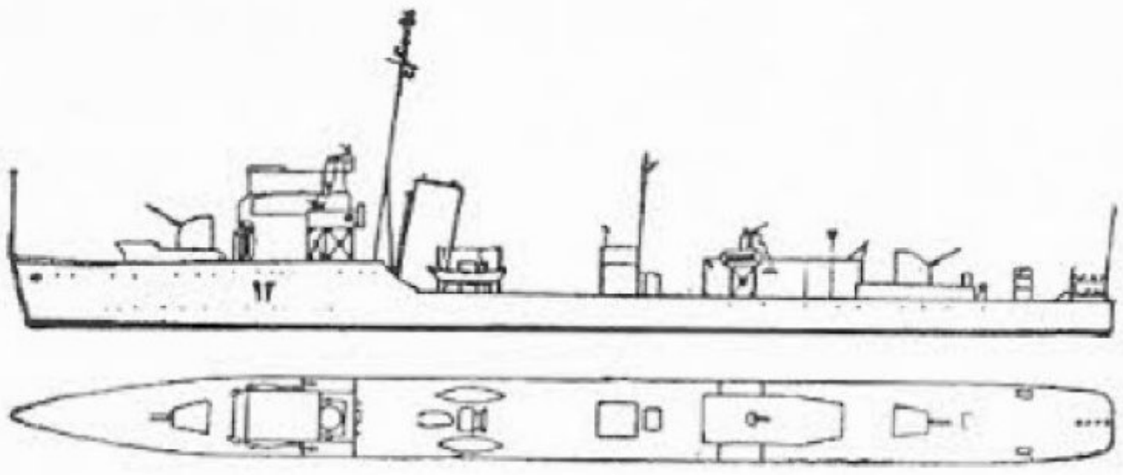

למעלה: מרשם מבנה הפושטת המצרית „איברהים".
מימין: מפקד הפושטת — סאג חסן רושדי תמאזין.

את מהירות־האש, אך גרם לקשיים בתצפית התוצאות, היות ופגזי שתי האניות ניתכו על המטרה בעת ובעונה אחת.

הפגיעות המכריעות הושגו כבר תוך מחצית־השעה הראשונה להתמודדות, כפי שמסתבר מעדויות שני הצדדים גם יחד. מהשייטת התו־קפת נראו כמה פגיעות ישירות על האויב, וכן החטאות־מקרוב־מאד, אשר גרמו לקלקולים במערכת החשמל וההגוי. בשעה 0604 נוכחו על המשחתות כי מהירות האויב ירדה, מקרוב ל־27 קשר ל־15 קשר בלבד, והמשיכה לרדת. אש האויב הפכה דלילה.

רגעים ספורים לפני־כן, בשעה 0558, יצאו מטוסי־קרב מדגם „אוראגן" של חיל־האויר כדי לסייע למשחתות בעבודתם. [בשעת התקרבותם מעל לים פגשו מטוסים אלה בפריגטה של חיל־הים—כנראה א.ח.י. „מזנק"—אשר החלה לתמרן במרץ כל עוד לא היתה בטוחה בזיהותם של המטוסים החגים עליה. אי־הבנה זו סולקה ולאחר־מכן הודרכו המטוסים לאזור הקרב.] ואמנם גילו את האניה המצרית שהיתה אפופה עשן ונדי־פגזים. באותו השלב כבר היה מצבם של המצרים בכל רע. לדבריהם, משהחלו פגזי המש־חתות להתקרב אליהם במידה מסוכנת, נקטו פעמיים בתמרוני־התחמקות, והחלו להסתובב בקשת רחבה, בשנותם (פעמיים) את הקורס ב־180 מעלות. ברם, כבר לא היה בזה משום תועלת; פגז אחד פגע בחדר־אוכל המלחים, ומים החלו לחדור לאניה כתוצאה מחדירת רסיסים לדופן. רסיסים כבדים של פגז אחר פגעו בדוד מס' 2, והפחיתו ממהירות האניה. פגיעות אחרות נגרמו בטורבו־גנרטור והביאו להפסקה במערכת־החשמל, כן ניזוק חדר־המכונות, ונתגלו בקיעים במיכל־הדלק. כתוצאה מתקלות אלו ירד כושר־הלחימה של הפושטת במידה רצינית, ויתכן, מכריעה. פגיעות וכן שריפה באניה נראו — הן ע"י המשחתות, והן ע"י המטוסים. יתכן כי כבר בשעה זו נפגע דוכן תותח ה„בופורס".

בשעה 0635 הגיעו למקום מטוסי ה„אוראגן", והחלו מיד בהתקפתם, מבלי שהיתה אפילו שהות להפסיק את אש המשחתות. בערך באותה שעה (0627) נתעוררו ספקות על גשרה של א.ח.י. „יפו" אם אמנם דגלו של האויב עדין מורם על תרנו, אך מפאת המרחק לא ניתן להכריע בדבר: עכ"פ המשיך האויב בירי, אם־כי באטיות. מטוסי חיל־האויר החלו לצלול על האויב מכיוון החרטום, דבר שמנע מהאניה המצרית את האפ־שרות להשתמש בשני תותחי ה„בופורס" (40 מ"מ) הנ.מ. שניצבו בירכתיה, ומפאת זוית־ההת־קפה הופעל רק אחד מבין שני הכלים 20 מ"מ שבצדי מבנה־הגשר.

רקיטה אחת של ה„אוראגנים" חדרה דרך הסיפון קרוב לתותח הקדמי הכפול של 102 מ"מ והתפוצצה בחדר־אוכל הקצינים, בגרמה נזקים. רסיסי־פגזים נקבו את הגשר, וכנראה נפגע ברגע זה גם מפקד־האניה בידו. ליד התותח הקדמי נפגע ארגז־תחמושת ע"י פגז של המש־חתות, צות התותח נהרג, והתותח לא אויש שוב. לדברי המצרים נפגע באותו זמן גם דוכן תותח

Scanned with CamScanner

ה„בופורס", ונמסר למפקד כי לתותח הכפול האחורי בן 102 מ"מ אין יותר תחמושת. אש הפושטת הופסקה למעשה, מהירותה הלכה וירדה, ובשעה 0700 לערך עמדה במקומה. עתה החלו שתי המשחתות הישראליות לסגור עליה משני צדיה על מנת להנחית עליה את מכת־המות.

בערך באותו זמן גמלה כנראה בלבו של המפקד המצרי — לאור מצבו המיואש — ההחלטה להכנע. ברור היה כי אניתו לא תחזיק יותר מעמד, וכן היה ברור כי כל תקוותיו שהיו לו אולי באשר לקבלת סיוע־אוירי התנדפו. יש להניח כי הוא הודיע על כך למטה הצי המצרי, ואף קיבל את אשורו. ניתנה איפוא ההוראה לפתוח את שסתומי־הקרקעית, ובשעה 0710 עלה — מול צותיהן הצוהלים של אניות חיל־הים — דגל־הכניעה הלבן של המשחתת המצרית. עוד כמה רגעים לפני־כן נתן המפקד המצרי פקודת־נטישה וחלק מצות האויב החל לנטוש את אניתו האבודה. אנשים נראו קופצים הימה ומורידים רפסודות־הצלה. הקרב נסתיים!

השתלטות וגריירה

שעה שעלה דגל־הכניעה הלבן בתרנה של „איברהים אוול", נמצאה זו, והמשחתות המכתרות אותה, במרחק של כ־30 מיל מחוף־חיפה. חיל־הים הישראלי הצעיר אמנם נחל נצחון מזהיר, בהכנע לפניו אנית־אויב על כל צותה לאחר קרב די־ממושך ועקשני; אך מצבה של השייטת לא היה חסר־סכנה לגמרי. אותה שעה ידע הפיקוד המצרי אל־נכון על כניעת הפושטת, ולהלכה, לפחות, ניתן היה לשער כי לא יחמיץ

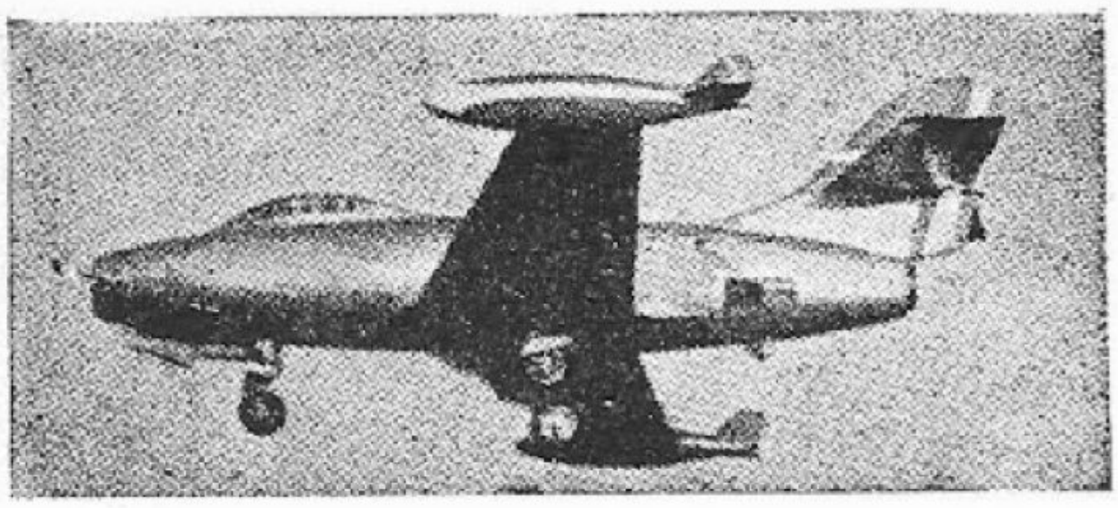

מטוס־קרב סילוני מדגם „אוראגן". מטוסים מסוג זה השתתפו בהכנעת הפושטת המצרית.

כל הזדמנות כדי להלום ולנקום במשחתות הישראליות המנצחות בכל האמצעים שברשותו. גדול היה החשש כי כל שהיה נוספת במקום־הקרב — כשאניותינו כאילו „דורכות על המקום" — עלול לחשוף אותן להתקפות מצריות נמרצות, אשר, יתכן ומחירן היה מבטל את כל ההישג המפואר שהושג. הצלת הצות, ושילוח טורפדו ב„איברהים" העומדת על מקומה, היו פותרים את הבעיה מיד, ותקדימים לפתרון מעין־זה ניתן היה למצוא למכביר במקרים דומים. מאידך גיסא — כביר היה הפתיון שבנסיון, לגרור את האניה על כל ציודה וחימושה למקום־מבטחים, בהתחשב בערכה הכספי העצום, ובחשיבותה כתגבורת־כוח לחיל־הים הישראלי, ובעיקר אולי בהתחשב בכך שפעולה זו תהווה את גולת־הכותרת למבצע כמעט ללא־תקדים. המש"ט החליט, איפוא, על „סיכון מחושב", ושעות־הבוקר הבאות היו עדות לבצוע משימה, אשר מבחינת הסיכון שבה, וההכשרה המקצועית שהיתה דרושה להשלמתה, לא נפלה בהרבה מהקרב עצמו שקדם לה. עובדה זו, יתכן ולא זכתה להערכה מתאימה מצד המשקיפים שאינם מאנשי־הים.

0532	הוראת מפקד השייטת לפתוח באש. טוח: 9.000 יארד. שתי המשחתות פותחות באש תותחי ה־114 מ"מ, כשהן שטות במערך עורפי. התקשרות עם השייטת האמריקאית: „פותחים באש על אניה אויבת". האניות האמריקאיות סבות דרומה ונעלמות במהירות.
0536	האויב משנה קורס כדי להתרחק. קרב־תותחים תוך שינויי־קורס של השייטת. אש נמרצת, אך מפוזרת, של האויב.
0544	הגדרת אזור הקרב ע"י גורם חופי: כיוון 300 מראש הכרמל. מרחק: 40 מיל.
0545	מטוס־תצפית של חיל־האויר מגלה את השייטת ואת האויב הנסוג.
0558	מטוסי־קרב של חיל־האויר מדגם „אוראגאן" ממריאים מבסיסיהם. לאחר שהמטוסים מאבדים זמן מעל לאניה בלתי־מזוהה השטה צפונית־מזרחית, ופותחת בתמרונים עם הופעתם — כנראה א.ח.י. „מזנק" — מודרכים לאזור הקרב, אך מתקשים בזיהוי האניות הלוחמות.
0600	עקב פגיעות באנית־האויב, והחטאות־מקרוב יורדת מהירות האויב ל־15 קשר. האויב סובל כנראה מהפרעות במערכת ההתנעה והחשמל. מגמתו להתרחק לעבר החוף ולכיוון בירות. פגיעה בדוכן־התותחים הנ.מ., התפוצצות תחמושת.

Scanned with CamScanner

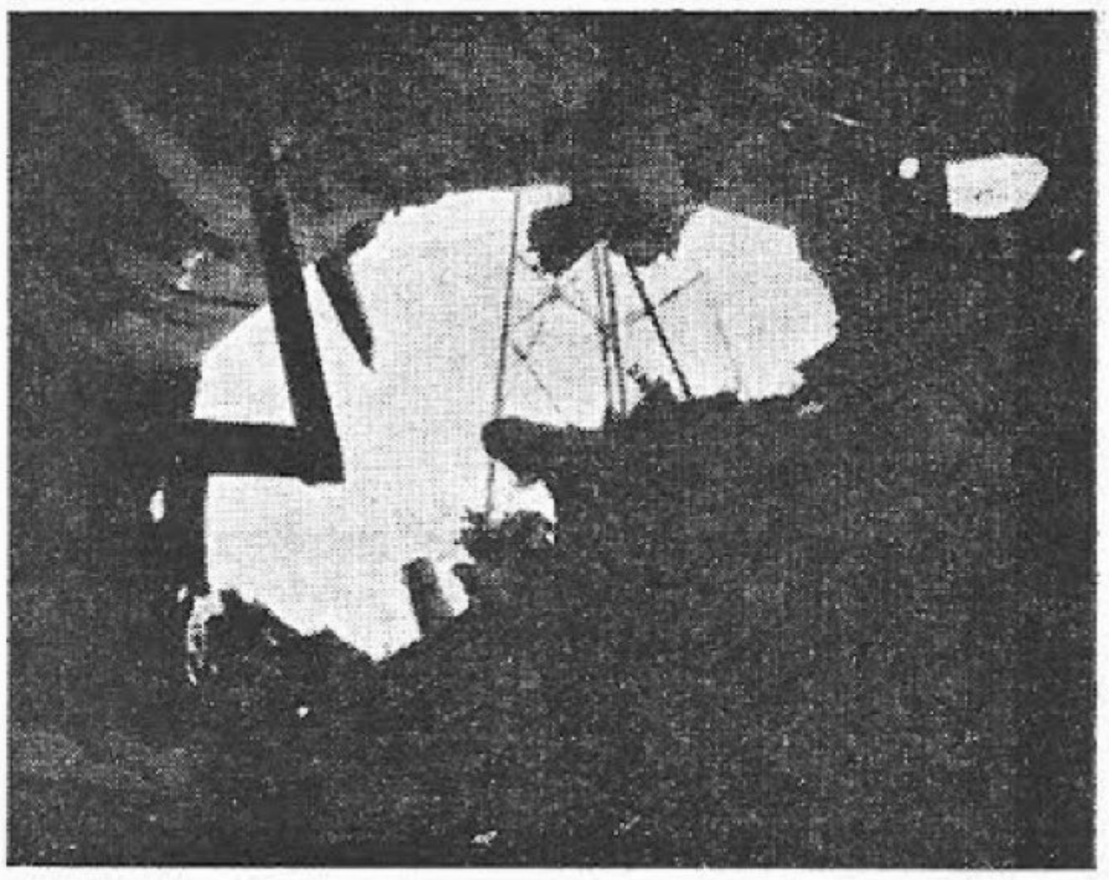

נחת־זרועו של חיל־הים הישראלי: אחת הפגיעות שהושגו ע"י תותחי המשחתות בגוף הפושטת המצרית. פגיעות מעין זו, במיכל־הדלק ובמערכות ההתנעה, ההגוי, והחשמל, האיטו את בריחתה של „איברהים" וחרצו את גורלה.

התפקיד שעמד בפני השייטת היה כדלהלן: תוך כוננות קרבית מתמדת, כשהיא עומדת ללא־הרף על משמר נגד התקפות אויריות, ימיות, ותת־ימיות אפשריות, היה עליה לגרור אניה פצועה, המוטלת במים כגוש מת ללא־תנועה. כתוצאה מהפגיעות שנפגעה, וכתוצאה מפתיחת שסתומי־הקרקעית, נטתה „איברהים" על צדה, כשמים חודרים לתוכה, וכושר־הציפה שלה הולך־ומתמעט מרגע לרגע. היא היתה ללא יכולת־תנועה, היות ודודיה כבו, לא היה בה חשמל, ההגה לא פעל, ודלקה השתוללה בחרטומה כתוצאה מפגיעת פגז, ולא היה כל בטחון שהאש לא תגיע למחסני־התחמושת. לא היה ידוע אם לא הוכנו מטעני־נפץ להטבעתה. על סיפונה נמצאו עדין יותר ממאה אנשי הצות האויב, קצינים ומלחים, אשר תגובתם האפשרית לכל נסיון השתלטות או גרירה לא היתה ניתנת להערכה־מראש.

בשעה 0722 הורה מפקד־השייטת לאניותיו לעבור לכוננות לקראת לחימה נגד־מטוסית ונגד־צוללתית, ומכשירי־האתראה המתאימים הוכנסו לפעולה. לא.ח.י. „יפו" ניתנה הפקודה לעסוק באיסוף נצולים ולשמש אח"כ לתפקידי אתראה־נ.מ., והגנה־נ.צ. לאחותה, ולאניה השבויה. לא.ח.י. „אילת" ניתנה פקודה לארגן צות־השתלטות, ולהתכונן לגרירת „איברהים". חיל־האויר נתבקש לתת חיפוי אוירי. חיפוי זה אמנם ניתן במלואו וביעילות גדולה, במשך השעות הבאות. החיפוי האוירי הוכח כחשוב ב־מיוחד בשלב מאוחר יותר, עת שהתקרבו למקום הפריגטה א.ח.י. „מזנק" וכן טרפדות, ואניות־שירות שונות מנמל חיפה, שהצטרפו יחד לריכוז ניכר, אשר היווה מטרה מצוינת להתקפות־אויר אויבות.

בשעה 0730 החלה א.ח.י. „יפו" באיסוף הניצולים מהים ומהרפסודות, מהם נאספו תוך פחות משעה יותר מ־50 איש, ביניהם פצועים, ומבלי שיאבד מצרי אויב אחד, אם־כי היו פזורים על שטח נרחב. הניצולים רוכזו תחת משמר בחדר־האוכל של המשחתת, והוגש להם מזון ומשקה, ולפצועים — טיפול. בד־בבד עם פעולות אלה אורגן על סיפון א.ח.י. „אילת" צות־השתלטות אשר עליו היה לתפוש את אנית־

0624	בערך. פגיעות במרכז אנית־האויב ובירכתיים. האויב משנה קורס כדי 180°. קורס חדש: 225°. ממשיך בתמרון.
0627	דגל האויב אינו נראה יותר בבירור, בגלל המרחק ועשן הפגיעות, אך הוא ממשיך לירות.
0630	בגלל גידול הטוח עד 18.000 יארד כתוצאה מתמרון האויב: הפסקת־אש קצרה ע"י השייטת.
0635	מטוסי־קרב נוספים של חיל־האויר ממריאים (אלה כבר לא מספיקים להכנס לפעולה). השייטת שוב פותחת באש, לאחר סגירת הטוח.
0637	מטוסי „אוראגאן" של חיל־האויר מופיעים מעל לאויב ופותחים בהתקפה מיד.
0638	האויב מותקף ע"י רקיטות של מטוסי־הקרב.
0640	בערך. האויב משנה קורס ב־180°.
0648	בערך. האויב נפגע ברקיטות של מטוסי־הקרב.

Scanned with CamScanner

האויב. הכנת הצות הוכבדה ע"י חוסר כוח־אדם, היות והמשחתת חייבת היתה להשאר במצב כוננות־קרבית גבוה. לבסוף רוכזו פחות מתריסר אנשים, בפיקודו של סגן־מפקד האניה, אשר יצאו לדרכם בסירת־מנוע, כשתפקידם הראשון לאבטח יותר ממאה מצרים שנש־ארו על הפושטת, ולמנוע את הטבעתה.

סירת־המנוע סובבה את „איברהים", ומשנוכח מפקד־הסירה כי צות האויב היה כולו המום וחסר כל רצון להתנגדות, הורה למפקד המצרי, סאג תמאזין, לגשת לכבש — שהיה מורד — ומהרו לעלות על ה„איברהים".

מאז והלאה מילא צות־ההשתלטות הזעיר תפקידים רבים וחיוניים, ואין ספק כי חלקו היה רב ביותר בהצלת האניה השבויה. המצרים השבויים רוכזו תחת משמר בירכתי האניה; הוקם קשר אלחוטי עם „אילת"; הוצפו מחסני־התחמושת, כדי למנוע התפשטות הדליקה בחר־טום; נעשו נסיונות להשתלט על הדליקה; ומעל לכל — נסגרו שסתומי־הקרקעית כדי למנוע את הטבעת האניה. אח"כ החל צות־ההשתלטות בהכנות לקבלת המשך לגרירת הפושטת, ועשה מאמצים נואשים להפעיל את ההגה שנתפש — אשר הסימתו לצד ימין עלולה היתה למנוע כל גרירה תקינה. ואמנם הצליח צות־ההשתלטות לבסוף — לאחר נסיונות־נפל להשתמש בהגה־העזר בירכתיים — להפעיל את ההגה הראשי מחדרו על הגשר. צות־ההשתלטות נשאר על „איברהים" עד לאחר כניסתה לנמל.

בשעה 0810 החלה א.ח.י. „אילת" בתמרון קשה ומסוכן גם בזמנים רגילים — וכשאניה

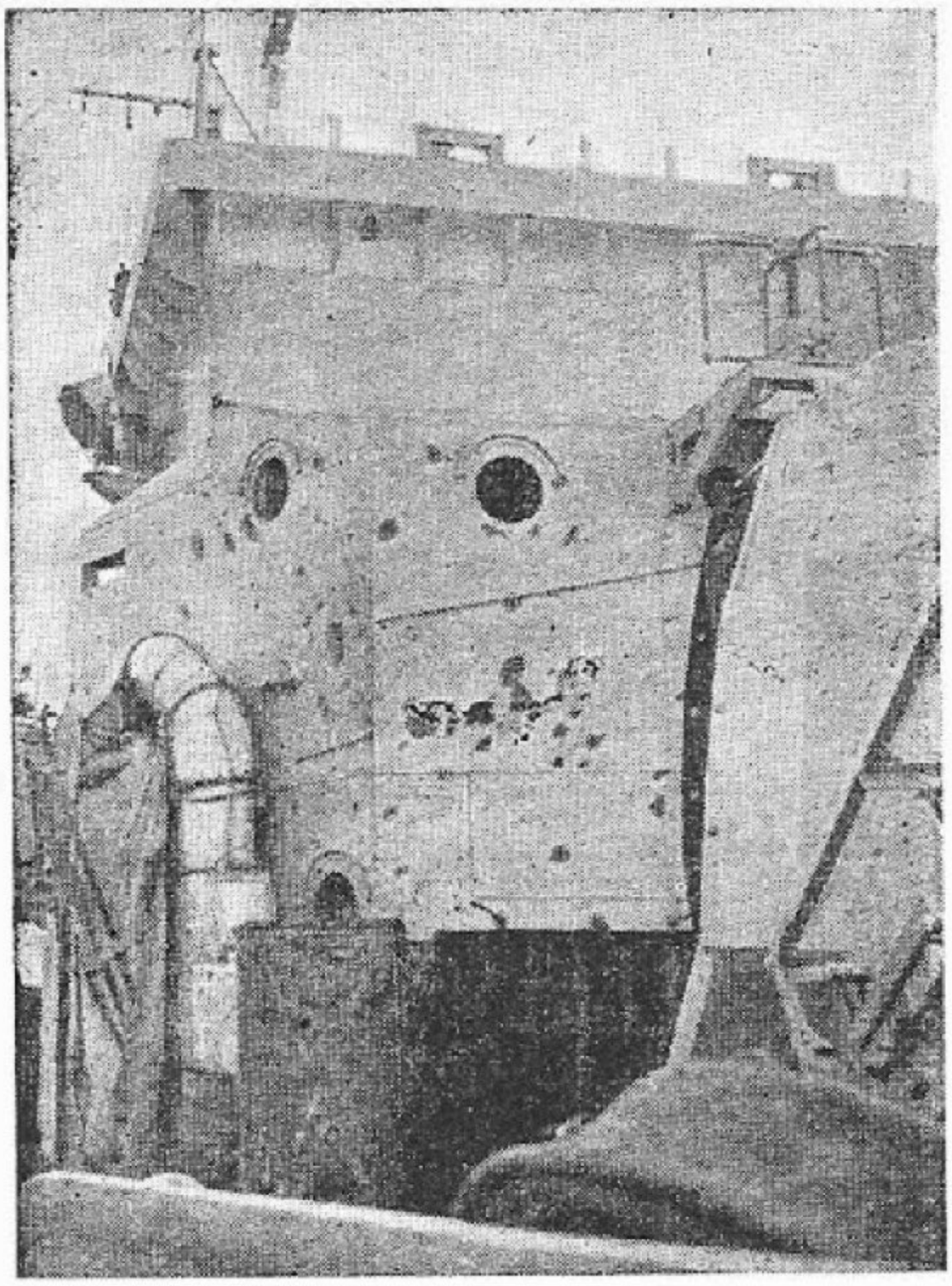

פגיעות רסיסי־הפגז אשר הוציא את שני תותחיה הקדמיים של „איברהים" מכלל־פעולה ניכרים במבנה־הגשר. פגז זה שיתק את מחצית חמושה העיקרי של הפושטת, וחיסל את צות התותחים.

נמצאת בכוננות קרבית לא־כל־שכן — והוא — גישה לאניה המצרית לשם העברת המשך וג־רירתה. פעמיים קרבה „אילת" את ירכתיה אל חרטומה של „איברהים". בפעם הראשונה לא נמצא איש על הסיפון הקדמי של הפושטת לקבלת הכבל — היות והצות השבוי רוכז בירכתיים. משנעשה נסיון־הגישה השני, הופיעו

0650	מהירות האויב מוסיפה לרדת. אש איטית של השייטת.
0700	בערך. האויב מפסיק לירות, ועומד במקום.
0705	בערך. חלק מצות האויב נראה נוטש את אניתו.
0710	דגל לבן מונף על התורן הקדמי של האויב. השייטת מתקרבת במהירות 15 קשר. א.ח.י. „יפו" משמאל לאויב, א.ח.י. אילת" מימינו, והאויב בתווך. מטוסי חיל־האויר משמשים באבטחת השייטת.
0722	על פי הוראת המש"ט עוברת השייטת לכוננות לקראת לחימה נ.מ. ונ.צ.. חלק מצות האויב נמצא במים, חלקו על דוברות. הוראה לא.ח.י. „יפו" לאסוף ניצולים, הוראה לא.ח.י. „אילת" להתכונן לגרירת האויב.
0730	א.ח.י. „יפו" אוספת ניצולים מהמים, ביניהם פצועים; לניצולים מוגש טיפול ומזון על סיפון המשחתת.
0740	בערך. קבוצת־השתלטות מא.ח.י. „אילת" עולה על אנית האויב. הכנות לגרירה, ואבטחת השבויים.

Scanned with CamScanner

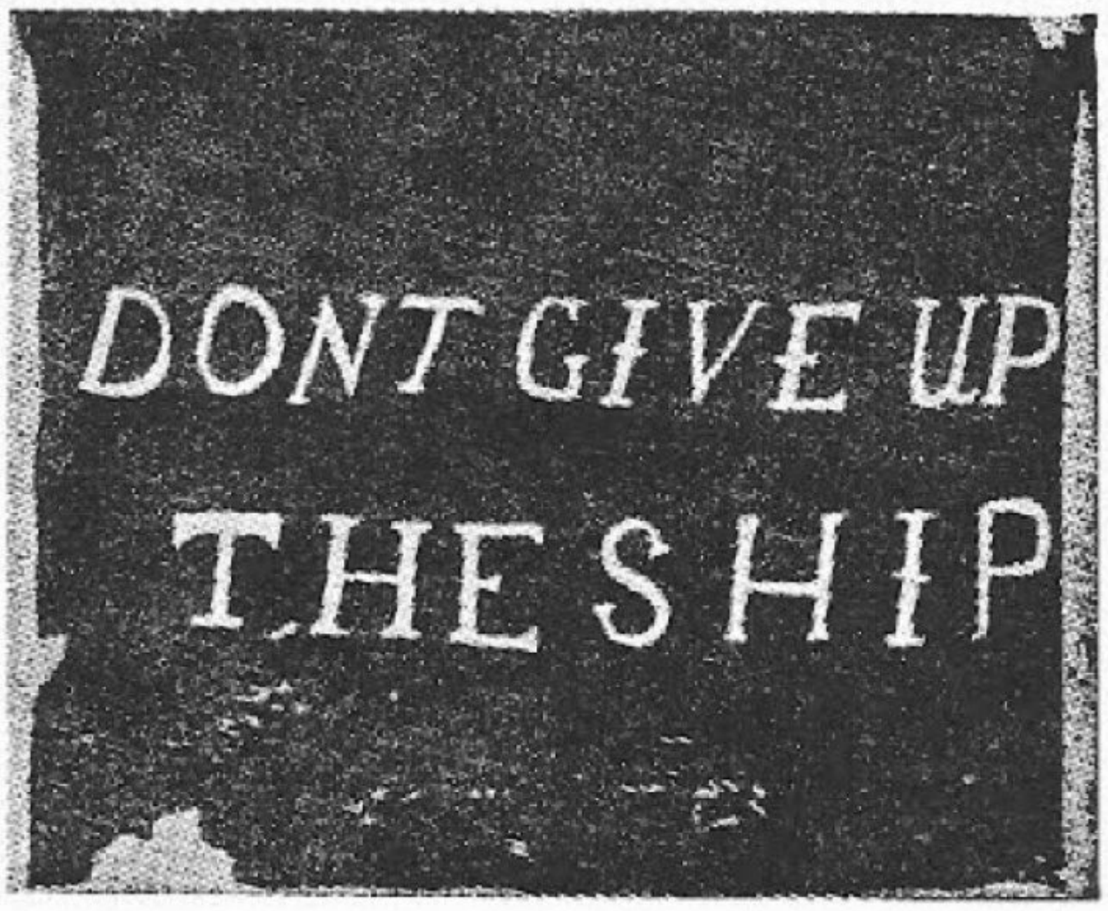

הסיסמה אשר לא עמדה נוכח הצות המצרי בשעת הקרב: „אל תמסרו את האניה!". הדגל ההיסטורי אשר הונף ע"י הצי האמריקאי הצעיר במערכת „אגם אירי" נגד הבריטים בשנת 1812.

סוף־סוף כמה מצרים — מדורבנים מאחור ע"י רובאי של פלגת־ההשתלטות — והכבל חובר לחרטום. משפתחה „אילת" בגרירה איטית, החל ההגה החסום של „איברהים" להסיט אותה ימינה, והיא באה בעקבות „אילת", אך בזוית ניכרת, ובמרחק כ־60 מטר מתלם הגוררת, כש־המשך מתוח במידה מסוכנת. נסיונות לתיקון ההגה הסיטו את האניה הנגררת — שהיתה כבדת־תנועה בלאו־הכי — לצד שמאל, ואחרי־כן שוב לצד ימין. כל המאבק הזה התנהל תחת לחץ הסכנה כי השייטת עלולה להיתקף כל רגע ע"י כוחות אויבים, זאת נוסף לחשש כי המשך ינתק בגלל העומס הגדול. רק משתוקן ההגה של „איברהים", הודות למאמציו של צות־ההשתלטות, ניתן לכל הכבודה לצאת לבסוף לדרכה, והמשחתת־הגוררת החלה לסחוב את השלל בכיוון למפרץ־חיפה במהירות 10 קשר. היה זה קרוב לשעה 1000.

לאחר כמעט ארבע שעות, ב־13.45 לערך, קיבלה גוררת־הנמל של חיפה את המשחתת המצרית מידי א.ח.י. „אילת", וב־16.30 הוכנסה אנית־האויב לקול תרועותיהם ההיסטריות כמעט של הצופים אשר חזו במחזה, לנמל חיפה. זמן מועט לאחר־מכן הועלתה האניה על מבדוק, לשם קביעת נזקיה, ותחילת התיקונים.

בשעה 16.45 — פחות מ־13 שעות לאחר קבלת מברק־האזעקה בדבר הפגזת אזור־חיפה — הפליגה השייטת בדרכה ללב־ים, למילוי תפ־קידיה השיגרתיים.

סיכום

פרשת ה„איברהים אוול" קרובה מדי מכדי לסכמה באופן סופי. סיבות בטחוניות אינן מרשות את פרסומם של מספר נתונים באשר לפעולות הצד הישראלי, אם־כי אין להניח כי אלה עלולים לשנות את תמונת המאורעות בצורה מכריעה. לעומת זאת חסרים כמעט לגמרי פרטים באשר למניעי הצד המצרי, ואלה עלולים לקבוע במידה רבה, לפחות באשר לרקעם של המאורעות — אם כי לא באשר לתוצאתם.

תוצאותיה של הפרשה ברורים למדי: היא עלתה למצרים בהפסד של אנית־מלחמה, אשר שוויה כמה מאות־אלפי ליש"ט, על כל ציודה וחימושה המשופץ *), ובשביית יותר מ־150 אנשי־מקצוע ימיים, קצינים וחיילים, אשר שירתו בים בתנאי־קבע, מהם כמה הרוגים ופצועים. אך בעיקר, הפשיטה הנחפזת על חיפה, וסופה האומ־לל, העלו את קרנו של חיל־הים הישראלי בכל העולם ולא בחוגים ציים בלבד. תולדותיהם של כוחות־הים המצריים הם ארוכים מאד — אם כי

*) „איברהים" עברה שיפוץ יסודי במספנות הצי הבריטי במלטה במשך החדשים הראשונים של 1956, ועזבה את מלטה רק בתחילת אוגוסט 1956 כשבועיים לאחר פרוץ משבר־סואץ.

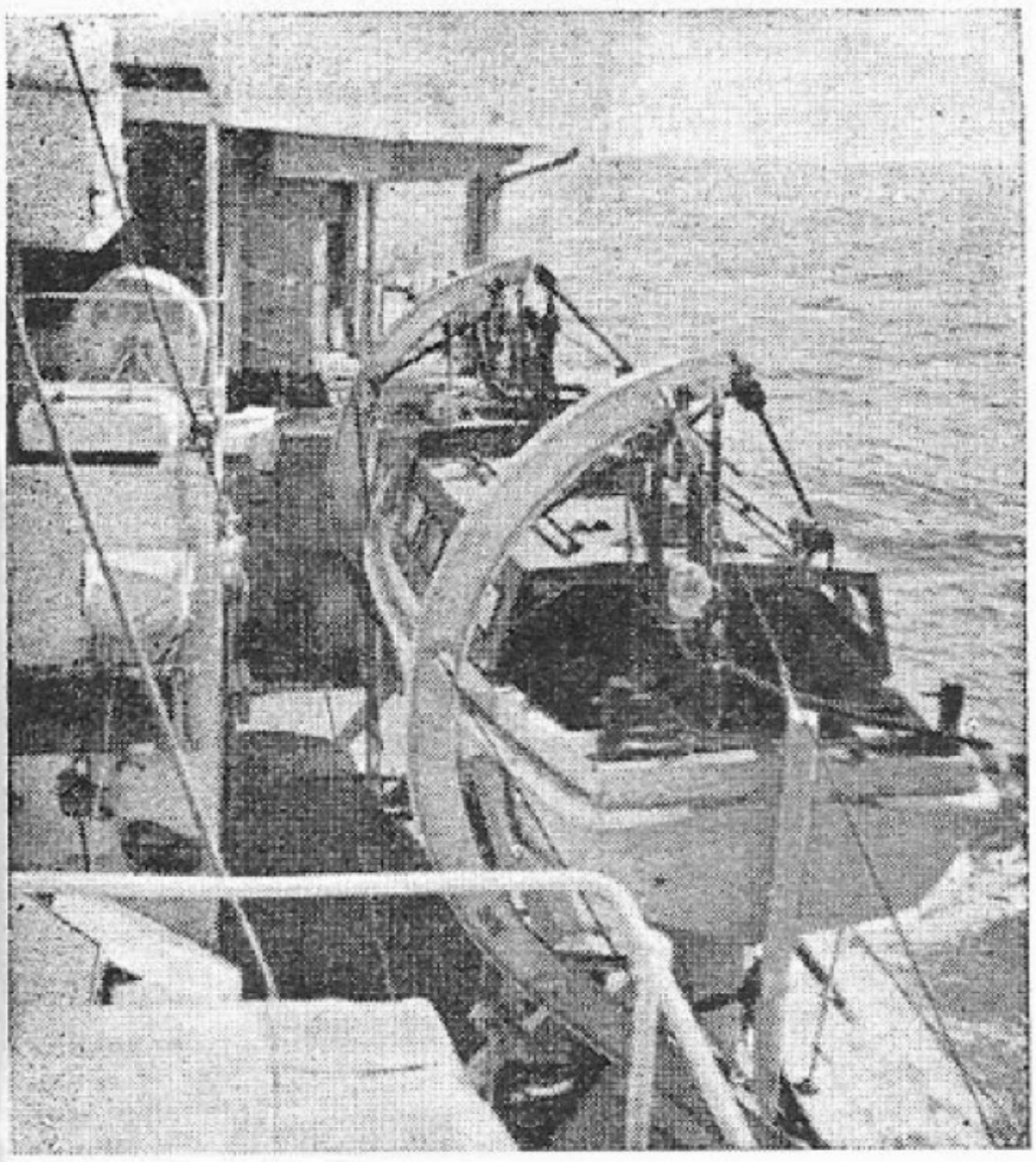

„מהר שלל, חש בז!" — סירת־המנוע של „איברהים" לאחר שהועלתה מהים על סיפון אחת המשחתות המנצחות של חיל־הים.

Scanned with CamScanner

לא מפוארים במיוחד — אך בקושי, אם בכלל, ניתן למצוא בהם מבצע־נפל מעין זה שנכשלו בו כל־כך במבואותיה של חיפה.

מגמותיו של פיקוד הצי המצרי, באותו היום לאחר פתיחת הפעולות בסיני, במידה רבה הנן בבחינת חידה סתומה. „איברהים אוול" — אם־כי היתה במצב תקין, לא היתה היחידה הג־דולה, ולא החזקה, ואף לא המהירה ביותר בצי המצרי. למצרים שתי משחתות רבות־כוח — „אל צאפר" ו„אל נאסר" — מדגם „סקורי" הרוסי, בנות 2.200 טון, חמושות היטב, כשרות להטלת מוקשים, ובעלות מהירות של יותר מ־38 קשר. מדוע לא הופעלו שתי יחידות אלה? האם מפני שלא הספיקו להתאמן בהן כראוי, האם לא היו מוכנות לפעולה, החסר היה הצות הדרוש, האם הן נשמרו כדי לשמש לפעולות יותר „נכבדות" מאשר נגד חופי־ישראל? כל עוד נשארות שאלות אלו בלי מענה, קשה יהיה להעריך את רקע המאורעות. כן היו לרשות המצרים שתי המשחתות הבריטיות־לשעבר מדגם „זט", אחיותיהן של א.ח.י. „יפו" ו„אילת". מדוע לא הופעלו אלו?*) מדוע לא לוותה הפושטת לפחות ע"י אחותה "מוחמד עלי", הדומה לה בחמוש ובמהירות? עובדה היא כי „איברהים" נשלחה לבדה לתוך „לוע־הארי", כדי לתקוף את נמלה החשוב והמוגן ביותר של ישראל, אל מול מכשירי־אתראה וגילוי אלקטרוניים חדי־שים, נוכח קיומן של אניות חיל־הים הישראלי העולות עליה בהרבה הן במהירותן והן בחימושן, ומתחת לחטמו ממש של חיל־האויר הישראלי העירני.

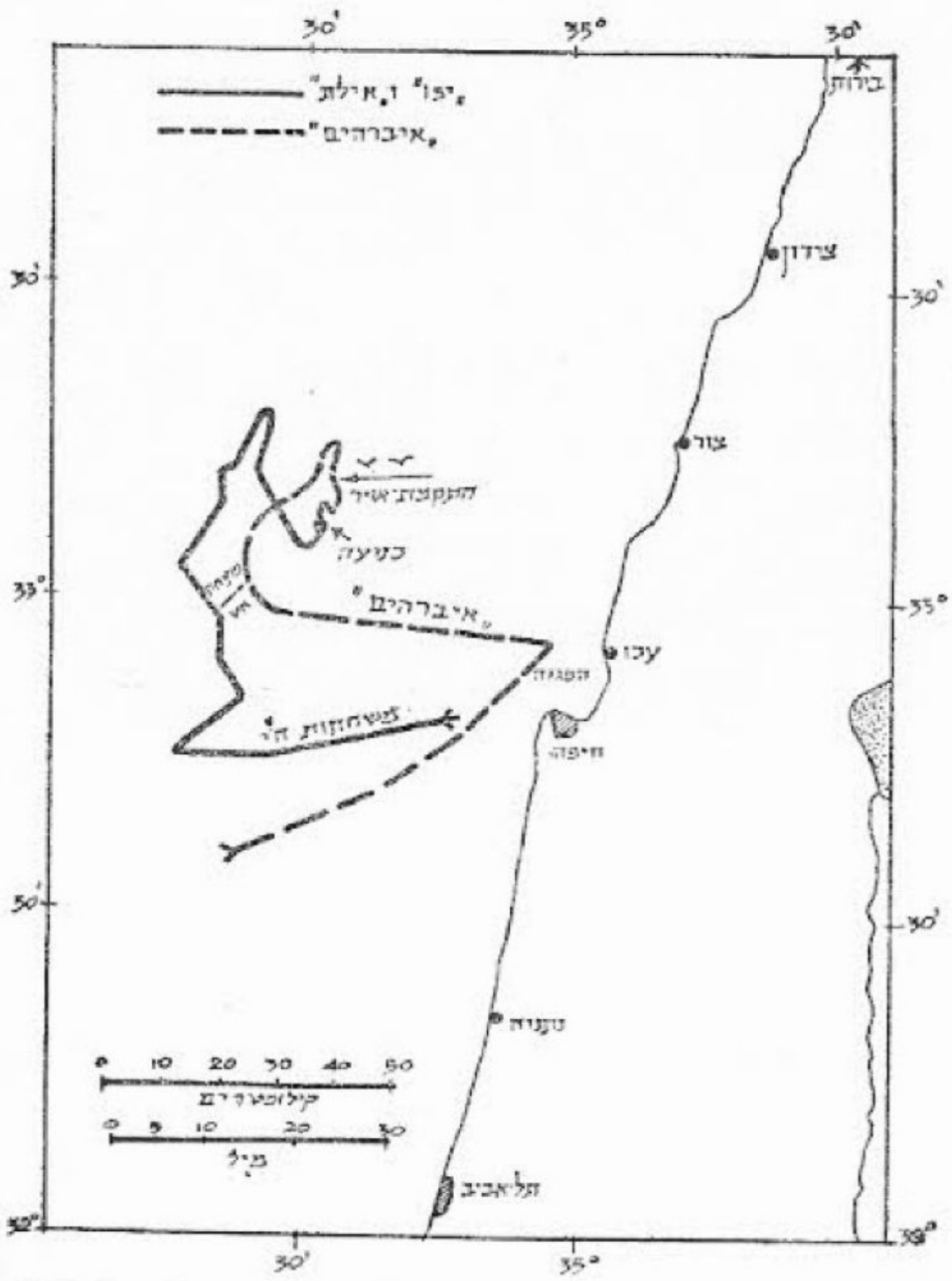

המבצע נגד הפושטת המצרית „איברהים", בבוקרו של יום ה־31 לאוקטובר 1956: מפה כללית של אזור־המערכה.

*) ממקורות בריטיים נמסר כי שתי אניות אלה יצאו את אנגליה, לאחר פרוץ משבר־סואץ, מבלי שקיבלו תחמושת בעבור חימושן העיקרי, תותחי ה־114 מ"מ, שהם בני קאליבר בריטי אשר פגזים מסוגו קשה להשיג. אך גם במקרה זה היו האניות יכולות להביא תועלת כאניות־נ.מ. בהשתמשן בששת תותחי הבופורס, 40 מ"מ שלהן. ברם קיימת האפשרות כי נשק האניות מוחלף עתה לחימוש רוסי, ותהליך זה עדין לא הסתיים.

0805	הפריגטה א.ח.י. „מזנק" מתקרבת. לאחר־מכן סט"רים.
0945	בערך. א.ח.י. „אילת" גוררת את האויב לחיפה, מרחק 29 מיל. קשיים בגרירה בגלל נטית אנית־האויב וקלקול ההגה.
1300	בערך. כניסה למפרץ חיפה. אזעקות־אויר.
1345	גוררת־הנמל מקבלת את אנית־האויב מידי א.ח.י. „אילת".
1400	א.ח.י. „אילת" מצטרפת ל־א.ח.י. „יפו".
1530	נווט הנמל עולה על אנית־האויב.
1630	אנית־האויב, ויתרת הצות שעליה, מוכנסים לנמל. העלאת האויב למבדוק. הפלגת השייטת ללב־ים.

לוח־האירועים הנ"ל הוכן בהתחשב, ועל־סמך, מקורות רשמיים, והנו מדויק ככל־האפשר. ברם, בגלל הבדלי־גרסאות בין המקורות השונים, עלולים עדיין לחול אי אלו שנויים ברשימת זמני־המאורעות.

Scanned with CamScanner

קציניה הבכירים של שייטת חיל־הים הישראלי אשר נצחה ושבתה את המשחתת המצרית „איברהים".

הגבול המבדיל בין העזת־גבורה ובין פזיזות חופזת הוא דק. לפחות להלכה קיימת האפשרות כי מסע־ההתאבדות של „איברהים" היה הופך להתקפת־„פגע־וברח" מוצלחת יחסית אילו היה קודם למבצע המצרי תכנון כלשהו בשלב־המטה. אין כל סימן לתכנון מוקדם כזה בדרג גבוה של האויב — וזאת למרות העובדה כי כשלון הנסיון להפגיז את תל־אביב במלחמת־השחרור חייב היה לשמש אזהרה מספיקה למטה הצי המצרי. לא רק ביצוע ההתקפה, אלא גם תכ־נונה, במידה והיה, הוטל על שכמו של קצין־צי צעיר, בן 27, וזאת כנראה באמצעות הוראה שנשלחה אליו ללב־ים, ללא התיעצות מוקדמת. לא נקבעו מטרות, לא נקבעו זמנים *), והעיקר, לא נקבעו כל פרטים באשר לסיוע ימי או אוירי. יתכן אמנם כי העדרו המוחלט של כל סיוע אוירי או ימי לפשיטה, מקורו בהתפתחויות במצרים עצמה, אשר עמדה אז בפרוס הפעולות האנגלו־צרפתיות בקשר למשבר־סואץ. ברם־זוהי השערה בלבד. כל עוד לא הופרכו הנתונים הידועים כיום, יש להסיק מהם רק מסקנה אחת — והיא — כי החלטתו הפזיזה של הפיקוד המצרי לשלוח את „איברהים" להפגזת חיפה היתה מבו־סס על שחצנות בלתי־רגילה גם לפי קני־מידה לבאנטיניים, וזלזול ללא־תקדים באויב הישראלי — זלזול אשר לו נכון גם עונש ללא־תקדים. רבות הן הפרשות בהסטוריה הציית בהן קנו להם המנוצחים את הערצת העולם. פרשת כניעתה של „איברהים אוול" לא תימנה ביניהן. ברם, חרפת התבוסה אין היא רובצת על אנשי צותה הפשוטים של הפושטת, אשר לחמו בהתמדה ובעקשנות נגד כוח עדיף בהר־בה, עד לאותו הרגע הבלתי־נמנע בו נשברה בהם

*) „איברהים" סיימה את ההפגזה כשעתיים לפני עלות השחר בלבד. לו היתה נסוגה בעוד לפניה כמה שעות־חשיכה אזי תקיפתה ע"י מטוסים היתה הופכת להיות קשה בהרבה.

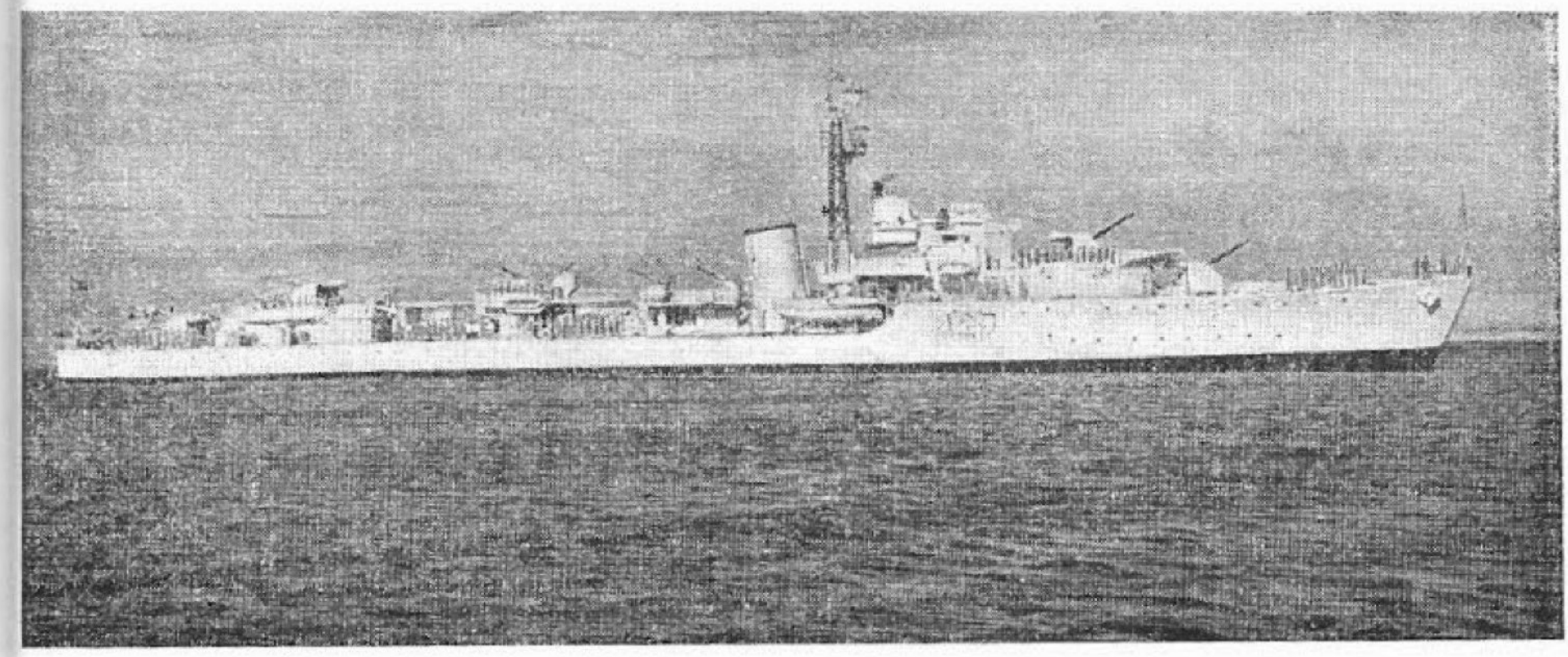

אחת המשחתות של חיל־הים אשר שבו את הפושטת המצרית „איברהים". הישיגן — ללא־תקדים כמעט — של האניות הישראליות הושג רק כארבעה חדשים ומחצה לאחר הגיען ארצה מאמוניהן הראשונים באנגליה.

Scanned with CamScanner

רחם. החרפה היא של פיקוד־הצי המצרי, אשר מעל בכל תפקידיו שלשם מילויים הוקם, שילח את אנשיו לגורלם — ונטשם.

ומה בדבר הצד הישראלי? הקרב נגד „איברהים אוול" היה המערכה הימית הראשונה „ממש", אשר נוהלה ע"י חיל־הים הישראלי הצעיר מאז הקמתו במתכונת כוח ימי־קרבי מקצועי, להבדילו מ„הצי המאולתר" — שכבודו והשגיו במקומם מונחים — אשר התמודד באמצעיו הזעומים עם האויב בימי מלחמת־השחרור. ומעטים הם הציים בעולם — וביחוד בתקופתנו — אשר יכולים להצביע על הישג כה מזהיר בסיום מבצעם הראשון.

משמעת, שקט, ובטחון, ציינו את הצותות בעת הרדיפה המותחת אחר האויב, רוח קרבית, ורמת־אמונים גבוהה, בעת ההתמודדות עצמה. והתוצאות תוכחנה. אם כי רק קצת יותר מחצי־שנה עברה מאז הוכנסו האניות החדשות לשירות, היתה הפעלתן ללא־דופי.

הקשר עם גורמי־החוץ פעל כהלכה, שכן, בלעדי הנתונים שנתקבלו, היה איתור האניה המצרית קשה בהרבה. ברם, הדרכת השייטת לעומת טרפה, ועבודת הניווט והחישוב שהיתה כרוכה בכך, נעשתה כנראה בשלמותה — ובהצלחה גמורה — בתוך השייטת עצמה. מידת שליטת הצותות באניותיהם הודגמה ע"י תמרוניה הקשים והמוצלחים של א.ח.י. „אילת" בשעת גרירת האויב.

„נפגשנו באויב, והוא בידינו!" אותה אמרה מפורסמת של הצי האמריקאי, מתאימה מעתה גם לחיל־הים הישראלי הצעיר. מבצעו הגדול ה־ראשון של החיל מהווה פתיחה מפוארת למסורת של „יהודה הימית" המתחדשת. כניעתה של „איברהים אוול" הינה מקרה ללא־תקדים כמעט בתולדות הלחימה הציית בתקופתנו — אולי מאז כניעתה של שייטת רוסית ליפנים למחרת מע־רכת טזושימה, במאי 1905.

השפעת הקרב נגד ה„איברהים אוול" על עיצוב דמותו, וגיבושו הפנימי, של החיל, עוד תימשך ימים רבים. לקח רב נלמד אל־נכון, וזכרונות משותפים יחשלו להבא את „רוח הי־חידה" של הצותות המנצחים.

היתרון ברור, אשר חיל־הים השיג על יריביו, לא בכסף תמורתו, אך גם תוספת־הכוח אשר בה זכה ע"י הכללת המשחתת החדשה במצבתו אין היא מבוטלת. היא הושגה במחיר של כך וכך פגזים, וכמות דלק מסויימת, אך לא עלתה בחייו של אף ימאי ישראלי אחד. ואמנם יש להתברך על כך.

אך בל ישכח: הצי המצרי, למרות המהלומות שניתכו עליו בשבועות האחרונים, ולא מצד ישראל בלבד, עוד רוב כוחו אתו. עוד נכונות משימות קשות לחיל־הים הישראלי, עוד זקוק הוא לתגבורת בכלים ובאדם. ואילת תהיה להניח כי נצחונותיו העתידים יפלו בחיקו ללא אבי־דות. אניתו החדשה, משתכנס לשירות, תשמש כדרבון והשראה, אך לא תמיד יש בזה די. רכש שתי המשחתות בשעתו השתלם במהירות בלתי־צפויה. יש להסיק מכך את המסקנות.

פ. פ.

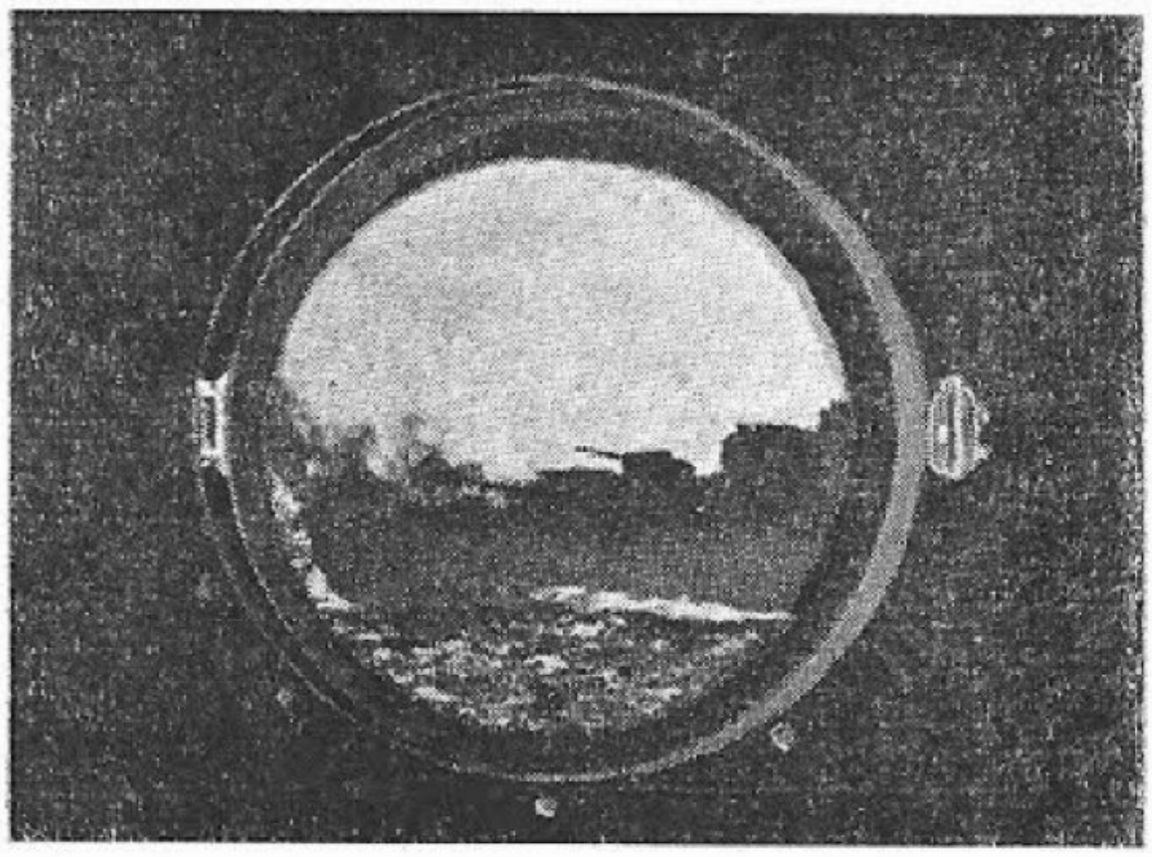

Scanned with CamScanner

אנשי החי

עליתי על אנית־הדגל של השייטת, אשר הכריעה ושבתה את המשחתת המצרית „איב־רהים אוול", שעות ספורות בל־בד לאחר שזו חזרה ממבצעה המפואר.

מפקד־השייטת — האיש אשר ניצח על הקרב — אף לא הספיק לרדת לחוף שעה שפגש־תיו. הוא נמצא על סיפון אניתו כשהוא עסוק עד למעלה־ראש בהכנת יחידותיו לקראת הפ־לגה נוספת. השייטת נכנסה לנמל רק לזמן קצר מאד בכדי להצטייד בדלק, תחמושת, ומזון, ועמדה לחזור מיד ללב־ים כדי להמשיך במשימותיה, והן — אבטחת חופי הארץ בפני האויב.

ברם, לאחר הפצרותי, ניאות המפקד להתפנות לזמן־מה, ו־הסכים למסור לי את סיפורו־הוא באשר לקרב עם הפושטת המצרית. הוא התישב בכורסה שבתאו, כשעיניו עמומות מ־חוסר־שינה, שתק כמה רגעים, ואחר החל להעלות מחדש את השתלשלות המאורעות באותו הבוקר של ה־31 לחודש אוק־טובר. ואלה דבריו:

„משנודע לנו על הפגזת אזור־חיפה מן הים ע"י פו־שטת מצרית, היינו בפריסה קרבית במרחק די־גדול מה־חוף. מיד התחלנו לאתר את מקומו של האויב, לפי הקורס והמהירות המשוערים שלו, ו־פתחנו ברדיפה במהירות מל־אה. בשעת קבלת הידיעה נמ־צאנו דרומית מאנית האויב ורחוקים ממנה במידה ניכרת.

„בשעה חמש ורבע בבוקר, לערך, גילינו חמש אניות ב־כיוון מערב מחיפה, ואניה נו־ספת מזרחית מהן. חמש ה־אניות — לאחר מכן הסתבר שהיו אלו ארבע משחתות ועוד אנית־תובלה של הצי האמרי־קאי — שטו במערך של ש־ייטת־מלחמה, והששית שטה בודדת. בחרתי בקורס בין שני הכוחות הללו. בהתקרב אניו־תינו לטוח־ראיה של השייטת המערבית — בקשנוה להז־דהות ע"י אתות־אור. החמש נעו באור מלא, אך האניה ה־בודדת היתה מאופלת כליל.

„חמש האניות בשייטת הז־דהו, אחת־אחרי־השניה, כאנ־יות־מלחמה של הצי הששי. האניה הבודדת — לא מיהרה להזדהות".

כאן הוסיף מפקד־השייטת, והסביר כי היו לחיל־הים קשיים רבים בזיהוי אניות בלב־ים, כיון שהשטח היה מלא אניות־מלחמה של ציים שונים, ובעית הזיהוי היתה קשה ביותר. „זו היתה בעיה קשה שהתלבטתי בה לפני הכניסה לקרב", אמר.

„עת בקע אור־הבוקר הרא־שון", המשיך המפקד, „נת־גלתה בפנינו הצללית של ה־אניה הבודדת במזרח, והסתבר כי היא משחתת מדגם „האנט". היה ידוע לנו כמובן שלצי המצרי ישנן שתי אניות מסוג זה, אך גם לצי הבריטי שיי־כות אניות רבות דומות להן. ושוב לא היה בטחון מלא בזיהוי, המשחתת הבודדת לא זיהתה עצמה לפי דרישתנו. היא התמהמהה באיתות, וענתה על שאלתנו מצדה בשאלה ,מי אנו?'. על־מנת לקצר את ה־ענין ענינו מיד: ,אנו יחידות חיל־הים הישראלי!', ומיד ש־אלנו שוב לזיהותה. כתשובה המשיכה לשאול על מטרת־הפלגתנו. על זה ענינו באש־תותחים.

„באותו הזמן התקשרנו עם האניות האמריקאיות, שממערב לנו, והודענו: ,אנו פותחים ב־אש על אניה אויבת — נא אל תתערבו!' האמריקאים הא־פילו מיד את אורותיהם והס־תלקו מזירת־המערכה במהי־רות גדולה".

המפקד הצעיר הפסיק לרגע קט, קימט את מצחו, ומנסה לשחזר מחדש את ההתרח־שויות. כעבור זמן קצר המ־שיך: „המשחתות שלנו החלו לסגור על תנועת האויב תוך כדי טיווח התותחים. לאחר המטח הראשון שלנו פתחה גם האניה המצרית מיד באש. ה־ירי שלה היה טוב, ופגזיה הת־פוצצו במים סביבנו. אניותינו הגבירו את קצב־האש, ופגי־עותיהן נראו מדויקות מאד. דו־קרב ארטילרי זה נמשך מהשעה 0540 עד לשעה 0630 לערך, ובמשך זמן זה גילתה התצפית שלנו כמה פגיעות ישירות בגוף האניה האויבת.

„כמחצית־השעה לאחר תחי־לת הקרב, הופיע מעלינו מטוס־סיור של חיל־האויר, שעסק בחיפוש אחרי אנית־האויב. נעים היה לנו לשמוע את קולו של הטייס במכשיר־הקשר, כ־שהוא אומר: ,אני נמצא כאן אתכם. איך יכול אני לעזור?' השבנו לו שיעשה מה שבידו.

„במשך כל הזמן התקדמה אנית־האויב במהירות של 25 קשר, ויותר, עד שלפתע הגיע דיווח לגשר ממרכז הידיעות שבבטן־האניה: ,האויב האיט מהירותו. הוא נע במהירות 15 קשר'. עד לרגע זה היה קצב־האש של האויב די־טוב, וקליעותיו מדויקות יחסית — אם כי לא הצליחו לפגוע בנו אפילו פעם אחת.

„בשעה 0630 בערך הגיעה הידיעה ,מטוסינו עומדים לת־קוף את האניה המצרית'. אני מתאר לעצמי כי הרגשת ה־

Scanned with CamScanner

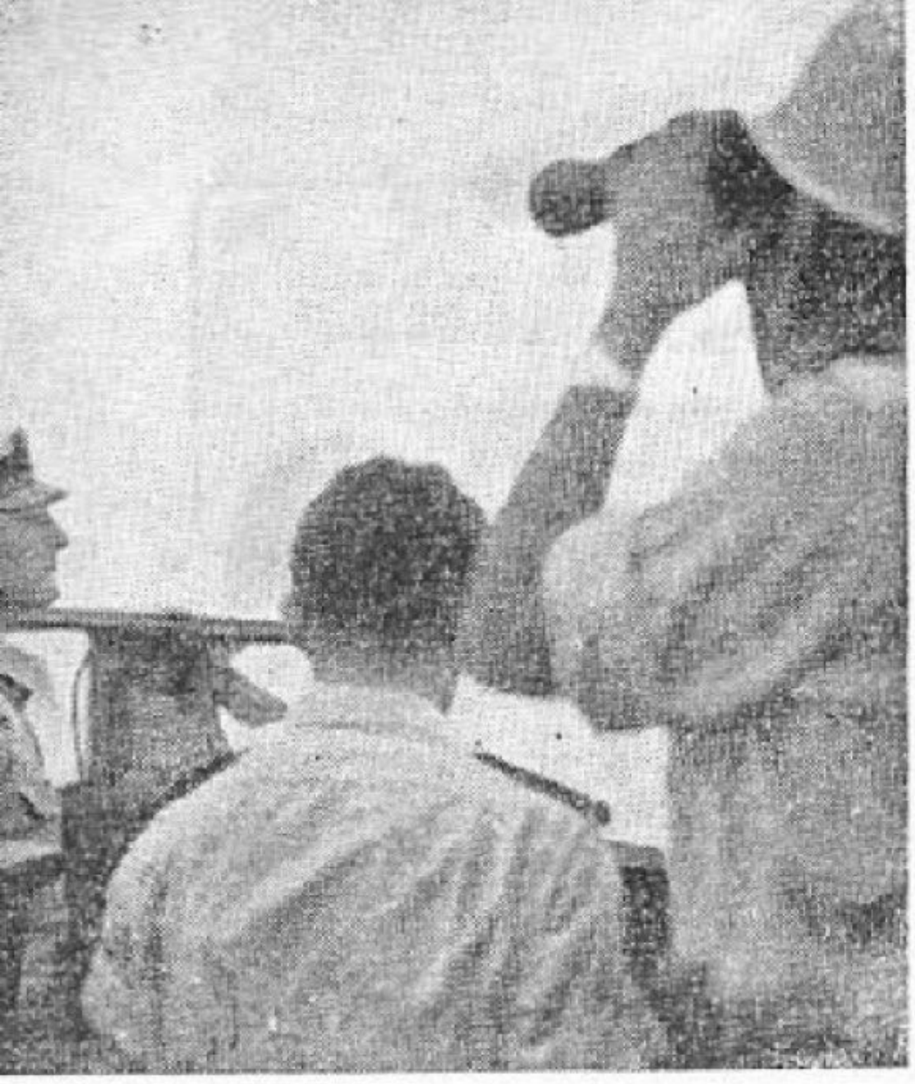

...ספרים...

אויב לא היתה טובה, כאשר, נוסף לאניות חיל־הים תקפו אותו גם מטוסי חיל־האויר. בתחילת הקרב התקדמה אנית־האויב בקורס לבירות, ועשתה מאמצים להתחמק לשם. אך לאחר שהשגחנו בהאטת מהירותה, ראינו לפתע ששינתה קורס ב־180 מעלות. עתה היה ברור לנו כי האניה נפגעה במערכת ההגוי והמכונות. אך היא עדיין המשיכה בירי.

„בשלב הסופי של הקרב הבחנו שדגל־המלחמה של הצי המצרי הורד מהתורן, וזמן־קצר אחרי־כן הבחנו בדגל לבן בראש התורן. המשחתות קרבו לאויב משני צדדיו, וראינו אנשים שוחים במים, ודוברות וסירות מורדות לים. אנשים קפצו למים, ועשן עלה מהרטום.

„החלטתי להציל את האניה מטביעה ומשריפה ולגררה לנמל. אחת מהמשחתות נתמנתה לאיסוף הנצולים בסירות ובמים, והשניה שלחה קבוצת־השתלטות והצלה אל האויב, ועסקה בהכנות לגרירה".

„יש לציין במיוחד את זריזות בחורינו", הדגיש מפקד־השייטת. „הם הצליחו לאסוף במהירות רבה את כל המלחים האויבים מהמים. לא היו כל מקרי־טבעיה בין אנשי האויב. בעית הגרירה היתה בעיה רציינית בפני עצמה, כי את משך־הגרר צריך היה להוציא מ־ירכתי המשחתת הגוררת עצמה, לגמרי ללא עזרת הסירות, כיון שאלו היו עסוקות באיסוף הנצולים. כל אותו הזמן היה חשש של התקפה מצד מטוסי־האויב, היות ואפשר היה לשער כי שמקום כניעת הפו־שטת היה ידוע למצרים. באו־תו זמן היינו רחוקים כשלו־שים מיל מחיפה, וכשבעים מיל מביירות. העבודה התנהלה ב־קדחתנות, כשחלק רב מהאנ־שים עוסק בתצפית, והגנה נגד מטוסים.

„כעבור זמן מסויים היתה אנית־האויב קשורה ונגררת מאחרי אחת המשחתות שלנו, והחל להגיע דיווח על המצב בה מיחידת־ההשתלטות. הסתבר כי מחצית אנשי־הצות, וכל הקצינים — פרט לאחד — נשארו עליה. לאניה עצמה היו מספר פגיעות מתחת למים, ופגיעות בסיפון ובנשק. ההגה יצא מכלל־שימוש, וכן מערכת־החשמל, וחשיכה גמורה שררה בפנים האניה".

ומפקד־השייטת מסכם בדברי־הערכה חמים לאנשיו. „ב־משך כל הפעולה היה מורגש בטחון בין אנשי־הצות, ומתח רב שנבע מתוך הרצון לקראת ביצוע מוצלח של המשימה על כל שלביה. מורגש היה שכל איש עשה כמיטב־יכולתו ל־השתמש בכל מה שלמד במשך תקופות־האימונים הקשות ב־עבר — כך שיוכל לבצע את המוטל עליו, ואולי אף למעלה מזה. אני יכול להעיד כי ה־משימה היתה קשה ומסובכת, ורק כתוצאה ממסירות זו עברה בהצלחה. אני מקוה", סיים המפקד, „שמסירות ויכולת מקצועית יאפשרו לנו את הכנסתה המהירה של משחתת מצרית זו למערך הקרבי של החיל".

ואכן, על הביצוע המזהיר של המשימה הקרבית שהוטלה על השייטת יכולתי לשמוע אחרי־כך ממאות המלחים שהשתתפו בה. ברדתי מהאניה תפש אותי אחד מהחברה, משכני בידו, והצביע על אחד מחבריו. „רואה אתה בחור זה?" אמר, „כל פגז שהטעינו בשעת הקרב — היה מנשקו לפני־כן. זוהי סגולה בטוחה לפגיעה מוצלחת באנית האויב!"

ישעיהו קליינמן

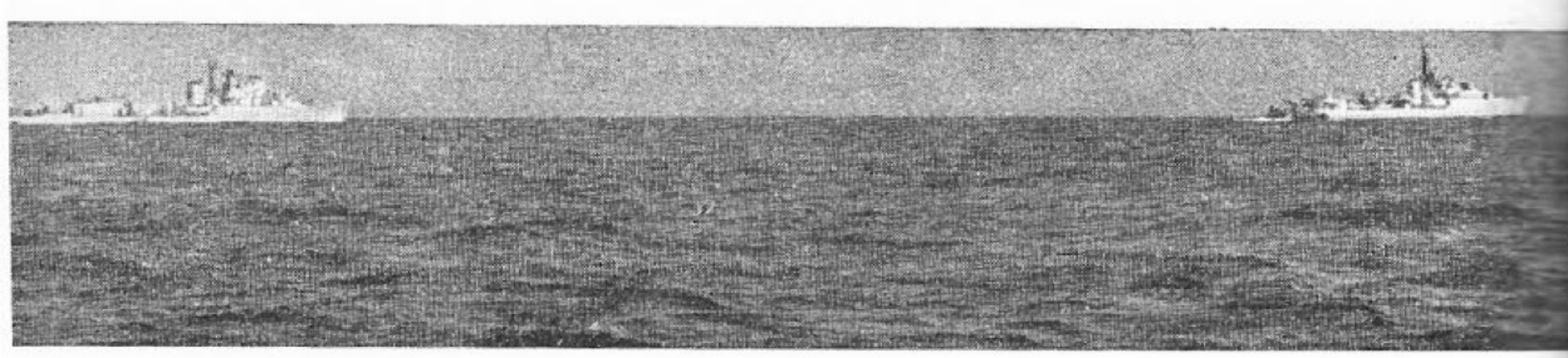

מבצע מקצועי למופת בלב־ים: א.ח.י. „אילת" גוררת את המשחתת המצרית המשותקת בכיוון לנמל.

Scanned with CamScanner

אחד הלוחמים מספר...

בשעה 05.20 הבחין מפעיל כונת־הגשר בצ־ללית אנית־מלחמה כבוית־אורות בכיוון צפון־צפון־מזרח. רגעים ספורים לאחר זאת הבחין צופה־שמאל בחמש אניות השטות במערך־קרבי מכיוון מערב. האניות היו מוארות.

המפקד הורה על שינוי־קורס אל בין שני הכוחות המתכנסים בעוד ששני אתתים התקשרו בעת־ובעונה אחת משני צדי הגשר וביקשו מה„צלליות" לזהות את עצמן. לאחר שניות ספו־רות הבהב פנס־צהבהב באחת מהאניות במערב וענה: „אניות צי־ארצות־הברית". לאחר שהות, מיצמץ פנס בהיר באניה הבודדת: „מי אתם?" הודענו כי אנו אניות חיל־הים הישראלי. שוב נראה אורו של הפנס הבהיר: „לאן אתם מפלי־גים?"

הפנה מפקד השייטת עיניו למפקד־האניה ואמר בחיוך: „נסענו!", הרים מפקד־האניה ידו לעברו של קצין־התותחנות, וכנותן שי, הכריז: „כולה שלך, אדוני!".

הקליעים והתרמילים נמצאו כבר בתותחים, ההגבהה והצידוד כבר נקבעו ע"י מכשירי בקרת־האש, שעה שלחץ רס"ל יוסף מ. בתא־המכוון על ההדק. הפיקות ניצתו, מטעני־הנפץ התפוצצו והקליעים נפלטו בשריקה — עושים דרכם לאורך תשעת־אלפי יארד אלי־יעדם. הה־עסקה החלה.

האתת התקשר שוב עם הכוח האמריקאי ש־שט במערב והודיעו: „אנו פותחים באש על אנית־אויב, אל תתערבו!" כבמטה־קסמים כובו אורות האמריקאים וכהרף־עין סבו ונעלמו מהאופק.

אניותינו החלו לסגור על תנועת־האויב תוך טיווח התותחים. האניה המצרית השיבה אש מיד לאחר המטח הראשון. פגזיה התפוצצו בקרבתנו, כשהם מרימים אל־על נדי־מים צהובים־אפרפרים. מדי־פעם היה מנצנץ אור באנית־האויב, וכעבור זמן קצר היו עמודי־מים חדשים קופצים־ועולים.

המשחתת השניה נכנסה להעסקה, קצב־האש גבר והלך. החלו להסתמן פגיעות בקרבת המטרה שהחלה להתחמק. עם האר־היום הוברר שאנית־האויב היא משחתת מדגם „האנט", טיפוס שהיתה לנו עדיפות לגביו בשלשה קשרים, ובטוח־תות־חים גדול יותר. הנתונים הדרושים הוכנסו לחי־שובים, ההעסקה חודשה, ושוב נראו פגיעות קרוב מאד לדופן האויב.

* * *

מעליות התחמושת פעלו ללא־הפוגה. קליעים ותרמילים הועברו מיד־ליד, לאורך שורת אנשי צות־המעליות. איומים ונוראים נראו פניהם של החבריא לאורו הקלוש של פנס־הקרב: זיעה כיסתה פניהם, הדביקה קצוות־שערם למצחם, וטיפות גדולות ומלוחות צרבו את עפעפיהם המאדימים מחוסר־שינה.

בשקשוק הסתובבו גלילי־המעלית ותרמילים וקליעים היו מגיחים ונפלטים ללא־הפסק ממח־סני־התחמושת.

— „קליעים לתותח 2!" —

— „תרמילים למספר 1!" —

קליע הונח על המרכב, נמשכה ידית־ההרמה, והקליע עשה דרכו לתותח — ליד המתקן, לפות בכפותיו של איש־הצות, כבר חיכה קליע נוסף.

בקצה־החדר אירגן יהושע ג. צות־מרעי־מים. נפץ אחר נפץ הוברג לקליע בקצב מסחרר. ללא נפץ יעוף הקליע וינחת על המטרה ללא גרימת נזק — אך על הקליע לגרום נזק! נזק רב־ככל־האפשר! יש להשיב לפושטת הנמהרת כגמולה!

ההרעמה, שבוצעה ע"י צות שמעולם לא עסק בדבר זה, הגיעה — קשה להאמין — לשיאים שעדיין לא נראו באניה.

* * *

גיל העמיס את הקליעים בשתיקה. הוא ידע שקצב־האש תלוי בו, באם יפסיק לרגע את משלוח הקליעים — יפגם קצב האש. קליע־אחר־קליע הורם למעלה — קליעים שגיל הוציאם ממדפי־ההחסנה ודחפם בכוח לפתחה התחתון של המעלית — מקום בו הורמו אל־על ע"י אגרופי שרשרת־מעלית.

גיל הוא תותחן, מפקד תותח־נ.מ.. בהתחלת הקרב הוברר שיש להפעיל את מעליות־התחמו־שת הקדמיות במהירות־יתר, ומאחר שלא היתה

Scanned with CamScanner

אנשי הצות של אחת המשחתות לאחר הקרב: אחד התצלומים הנדירים ביותר של הימאים אשר בצעו את המלאכה. יתכן והתמונה אינה חדה במידה מספקת — ברם, רשמיה של חדות־הנצחון המהולה בעיפות ניכרים היטיב בפניהם של ה„חברה".

צפיה הופעת מטוסי־האויב בשלב המוקדם — נשלחו גיל ואנשיו לשמש במעליות־התחמושת.

כל המתח שנצבר בו, בגיל, בעת שעמד ללא־תעסוקה, בעוד חבריו תותחני־השטח „עובדים" לבדם; כל הזעם שחלחל בתוכו כשנאלץ להס־תכל במלאכתם של אחרים בעוד הוא מתבטל — מצאו פורקן עתה פה, בתחתיות מחסן־התחמושת.

דומה היה לו שאין משקל לקליעים, שרגיל הוא להעמיס גלילי־מתכת אלו בקצב כה מהיר. ואכן — לא הוחמץ אפילו אגרוף הרמה אחד במשך כל זמן ההעסקה! מעליות התחמושת פעלו כשורה.

* * *

— „אזעקת־אויר! אזעקת־אויר!"

תוך שניות נמצאו תותחני־הנ.מ. במקומותי־הם. מכיוון מזרח נראו שני גופים מוכספים בוללים אנכית לעברנו. עוד 1000 יארד, עוד 500 יארד... ומיד יכנסו לטוח־העסקה... עוד קצת... ברם, „תותחים, זהירות!" בקע מהרמקול קולו הקצוב של קצין־התותחנים. „המטוסים של־נו, הם עומדים להתקיף את המטרה!" סמוך לפני־הים שינו המטוסים כיוונם והפכו חרטומם לעבר האויב. קול ההפגזה פסק, המשחתות הפכו לבמת־תצפית: כל עין נצמדה למקום בו נראו המטוסים — זעירים עד־כדי־גיחוך — מתחילים בצלילה נוספת. שוב צללו המטוסים, אחד־אחד. הראשון צלל, צלל...

יומיים לאחר הקרב הזדמן לי לקרוא בעתון מאמר נאה בשם „שלושים־ושתים הרקיטות ש־הכניעו את ,איברהים אוול'". כותב המאמר טען שהטייס הבחין ב„להבות ובענני־עשן שאפפו את המטרה". אני עצמי לא הבחנתי בשום שינוי חיצוני לאחר ההתקפה... לאמיתו־של־דבר חשנו כולנו אכזבה עמוקה, כיוון שדווקא ציפינו לראות את אנית־האויב בלהבות. מי יודע, אולי מהאויר נראו הענינים אחרת...? אך אין ספק כי אחד הקרעים בסיפון האניה נגרם ע"י רקיטה.

* * *

הפגזה נתחדשה. שוב נראו פגיעות במטרה. רב"ט ס. לא האמין במראה עיניו: נדמה היה לו שסירת־ההצלה שהיתה תלויה על סיפון האויב — התחילה יורדת! שוב הציץ — והספק הפך לודאות: הסירה הורדה למים!

יתר האירועים התחוללו במהירות מסחררת: מחדר ה„מיק" נמסר — שמהירות המטרה ירדה ל־15 קשרים, צופה הבחין שהיא משנה כיוונה לעברנו. לאחר שניות נראה דגלה מורד מהתורן, כשאת מקומו תופס דגל לבן..! לאחר זמן קצר נעצרה אנית־האויב לחלוטין. מסביבה נראו רפ־סודות, ועשרות נקודות שחורות: ראשי אנשים במים.

„הפסק אש! הפסק אש!" נשמעה הפקודה. פנינו הישר לעבר הפושטת המצרית.

סירת־מנוע שהורדה מהמשחתת השניה הנ־חיתה קבוצת־השתלטות על אנית־האויב — הוח־לט לתפסה בטרם יטביעוה המצרים!

תנועה חשודה נראתה בקרבת הצריח הקדמי של האויב: צרור קצר שנורה מקנהו של אחד מתותחי ה־40 מ״מ הקפיץ שלשה גבורים מצרים שמהרו להסתתר בין חבריהם על גשר־הדגלים. עמוד־עשן תימר מהחרטום; בירכתיים החלו אנ־שי־ההשתלטות לרכז את השבויים. לאחר שירדה קבוצת־המשתלטים מהסירה החלו אנשיה יחד עם אניותינו לעסוק בדיג: כברוזים נוטפי־מים נראו בני־הנילוס שנימשו, איש־אחר־רעהו, מהים הקר. השבויים הועלו אלינו והופנו ע״י הר.ס.ר. לחרטום. מאחת הדוברות הועלה שבוי שותת־דם. החובש עט עליו והתחיל בטיפול. כיצד נפצע? „הוא נפגע בהתפוצצות מחסן־תחמושת״, טען שבוי אחד. „לא נכון!״, מחה הפצוע בתוקף, וגל־גל בעיניו „אנא, מן טאיירה (אוירון)״. לך דע כיצד נפצע...

ברנש תמיר ונאה נראה מתבודד מחבריו־לשבי. הוברר שהמסכן הוא קצין בדרגת סרן, ולא נעם לו להמצא בחברת מלחיו הרועדים. סגן־המפקד ליווה אותו לחדר־אוכל הקצינים, מקום־בו נחקר לאחר זמן ע״י המפקד. המשחתת השניה קשרה ירכתיה לחרטום האניה השבויה והחלה גוררת אותה לכיוון הנמל. אנשי קבוצת־ההשתלטות הפעילו גנרטור, ואתת צעיר החל משדר בעברית מסיפונה של „איברהים״, בעוד קציניה הערביים תוקעים מבטים תוהים לעברו.

פריגטה נראתה כשהיא מגיחה מעב־עשן ב־אופק, כשפניה מועדות לעברנו. את מלחיה של אותה פריגטה ראיתי, לאחר שבוע, מצולמים ב־אחדים מהשבועונים שלנו כ„מלחים שהכניעו את „איברהים״, מילא — יערב להם.

לאחר שעות־מספר הגיעה השיירה לנמל. גו־ררת חיברה עצמה ל„איברהים״ והחלה לגררה למבדוק. לפני שנכנסה לנמל, הפנו אנשי־ההש־תלטות את לועי־תותחי ה„איברהים״ לעבר הים, וירו את הפגזים שהותירו שבויינו בקנים. ה־שבויים עצמם הורדו בשעות־הערב לסירות גדו־שות שוטרים צבאיים מבהיקי־מדים שעטו על השבויים כמוצאים־שלל־רב. הפושטת נכנסה ל־נמל, ונתקבלה בתשואות סוערות של הקהל הרב שצבא על הרציף.

חרש הפנו המשחתות חרטומיהן, והחלו שוב חו־רשות את הים בכיוון האופק. החוף הלך־והתרחק, הלך־ונבלע בשחור הערב. השייטת יצאה בדרכה למשימות חדשות.

חק״ח א.ד.

מפקד תותח מספר

„הלילה היה אפל. אניתנו שטה במהירות מלאה, כשמטרתה — להשיג את האויב המתחמק, לאחר שביצע פשיטה באחת מאניותיו המהירות על אזור חיפה. הבחורים עמדו דרוכים בעמדות־הקרב, מי ליד התותח, ומי סביבו, כשכל אחד ואחד מצפה לפקודה „אש!״ אשר ברור היה כי תנתן בעוד דקות ספורות. הלוחמים — ספקי־התחמושת, התותחנים, הקשרים, היו דרוכים מאוד. איש לא ידע מה צופן לו הגורל בדקות הקרובות. רובם־ככולם ציפו לקרב הראשון בחייהם עלי־ים, וכולם ידעו היטב במעמקי־לבם כי קרב־ימי פירושו — לחיים או למות. אחדים מהאנשים לובשי־הקסדות וחגורות־ההצלה הירק־רקות היו משוחחים בלחש בינם לבין עצמם. מדי־פעם־בפעם נשמע שקשוק־גל המתנפץ על הדופן.

התותח הגדול עמד דומם ומאיים — אותו התותח אשר כל הצות בא עתה לשרתו נאמנה, ובמיטב הכשרון והאומץ שבהם, על מנת להדביר את האויב. קשה היה להשלים עם הרעיון כי הפעם אין זה תמרון, אלא קרב — קרב אמיתי.

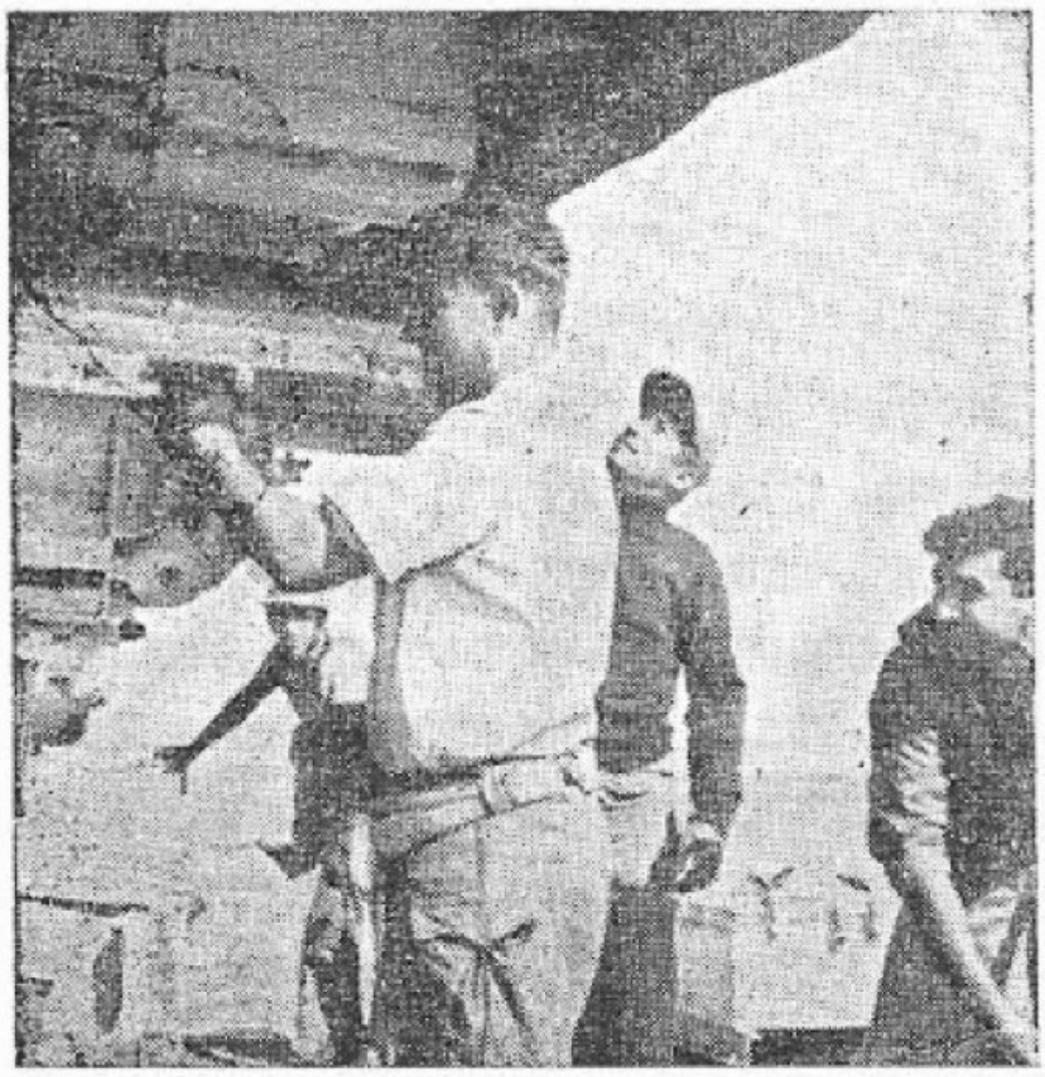

התותחים הכריעו במערכה נגד „איברהים״, ואכן אין אנית־מלחמה אלא בסיס צף ונייד לתותחיה. בתמונה: צות אחת המשחתות מטפל בחיבה באחד התותחים הכבדים בהם תלוי כל־כך הרבה.

Scanned with CamScanner

שובל־מים מקציף התבעבע בירכתי האניה אשר עשתה דרכה ביעף. עוד מעט ושלטון הלילה יחלוף, ויעבור, ואור חדש יעלה. מה יביא לנו?

השעה 0525. הדממה נבקעה, ונשמע קולו הצלול של קצין־התותחנות: „היכון לפעולה!"

אותה שעה הבחין אחד מספקי־התחמושת באניה, במרחק־מה מאתנו, כשהיא מאותת לאניתנו, ואנחנו עונים לה. „הנה האויב", לחש לאחד מהחברה. הלה נדרך כולו, אך לא אמר דבר. באויר הורגשה מין מתיחות עצומה, תחושה שאמרה „הנה עוד רגע קט־מזעיר, וה,עסק' יתחיל". עוד שניות ספורות של דממה — והפקו־דה „אש!" רעמה בכל הסיפונים.

או־אז נעלמה ולא היתה המתיחות, וכל השנים הארוכות והמיגעות של אימונים ולימו־דים התרכזו כאילו ברגעים אלו של מאמץ ורצון לא־ישוער. לנצח, ויהי מה!

הצות דמה עתה כאילו לכלי מורכב ומופעל ביד אמן. כל תנועה וכל זיע היה תכליתי. להבה פרצה מהתותח שלנו. רעם התגלגל והדהד ופגז הועף אל האויב. נדמה היה לי באותם הרגעים, כאילו ואין דבר אשר עלול עתה להפסיק את הצות בפעולתו.

האויב החל אף הוא להפעיל תותחיו. מרחוק נראו כליו מבזיקים באור שלהבות תכולות, ורעמי תותחיו הגיעו עדינו. פגזיו נחתו קרוב אלינו, ומידי פעם־בפעם נראה נד־מים עולה אל־על, כשפגזי־האויב קרבו אלינו.

השחר עלה, ואור היום החל להבקיע. הקרב נמשך, הלך־וגבר. משחתת־האויב נראתה כשהיא מתפתלת נואשות על מנת להמלט מאשנו המדו־יקת והקטלנית, שהלמה בה ללא־רחם.

פעמיים הצליח האויב, כפי הנראה, לנתק מגעו מאתנו, משום שקבלנו פקודת „הפסק אש!" אך לאחר תמרון קצר שוב היה בטוח תותחינו, ושוב החילונו להלום בו, כשאחד מאנשי־הצות מעודד את השאר בקריאת־הקרב השאגנית. ושוב באה פקודת „הפסק אש!", וכעבור דקות ספורות נשמע קול מפקד־האניה כשהוא מודיע לאנשי־הצות: „האניה האויבת הניפה את דגל־הכניעה על התורן!". לרגע שתקנו. „היינו כחו־למים' כמו שכתוב. ידענו כי קרב־ימי פירושו לחימה עד הסוף, אך דרך־ביניים לא ידענו, על כן נדהמנו כל־כך.

ש.מ.

קצין חשמלאי מספר

הענין התחיל בערך בשעה 0430 לפנות־בוקר. הוזעקנו — כל הקצינים הבכירים — אל תאו של מפקד־האניה, אשר הודיע לנו בדברים קצרים כי אזור־חיפה הופגז על־ידי האויב.

מיד אחרי דבריו הקצרים של המפקד העבי־רו הרמקולים את ההודעה אשר אנשי־הצות שמעוה פעמים כה רבות — אך הפעם לא ביש־רה היא על תמרון: — „אזעקה, אזעקה, אזעקה! חושו כל אנשי־האניה לעמדות־הקרב! עכשיו!"

ונדמה היה כאילו לא הספיקו הרמקולים ל־סיים את הודעותיהם, וכבר זנקו האנשים ונת־פשו עמדות־הקרב ע"י דמויות באפלת־הלילה, כשהן חובשות כובעי־פלדה וחגורות־הצלה בש־עת מרוצתן. ומתחת לכל חגורת־הצלה, קרה וא־פורה, הלם לב חם אשר ייחל לנצחון.

הגברנו מהירות. עיני־האניה האלקטרוניים החלו לצפות, ולהבקיע את אפילת־הלילה בגליהן

מערכת־החשמל באניה קרבית — כמוה כמערכת עצבים בגוף־האדם: אחד החשמלאים על משמרתו האחראית.

הלא־נראים, כל איש ואיש עמד על עמדתו ובמשמרתו — דרוך ומוכן. מרכזי־הידיעות הקר־ביים עבדו בקדחתנות, ומדי־פעם בפעם הועברו הוראות, שאלות, וידיעות, דרך קוי־הקשר הפני־מיים.

כעבור זמן קצר דיוח המכ"ם על כמה מט־רות, במזרח ובמערב, אשר לפחות אחת מהן היא — האויב. שיחה קצרה ביותר התנהלה בין המט־רה המואפלת היטב אשר נעה ממזרח במהירות רבה, ומיד התברר כי „הוקם קשר" בין האויב לבינינו. תוצאות השיחה הקצרה: פגז, אשר נורה מצדנו לעבר האויב! פגז זה סימל את תחילת הקרב הימי הראשון של חיל־הים מאז מלחמת־השחרור. ההתמודדות אשר התלקחה עכ־שיו נמשכה כמעט שעתיים, ודעכה רק כאשר הורד דגל־האויב הירוק, ובמקומו הונף הדגל הלבן — אות־הכניעה!

תפקידי היה לפקח על אספקת־החשמל לכל חלקיה של אנית־הדגל, אותו החשמל המפעיל את כל מערכת־עצביו הרגישים של כלי־השיט בשעת־הקרב. כארבעים רגעים לאחר פתיחת־האש, שעה שהפגזים של האויב התפוצצו סביבנו ביללה מטורפת וקילוחי־מים גבוהים סימנו את מקום התנפץ קליעי־האויב בקרבתנו — אם־כי בנו לא פגעו — הודיע לפתע הטלפון הקרבי אודות קלקול מכשיר חיוני לניהול הקרב! מיד הועבר למקום צות־תיקונים. ואמנם הצליחו האנ־שים להשתלט על הקלקול במהירות מפליאה, וה־ציוד הקרבי הופעל מחדש במלוא עצמתו.

לאחר שהאויב הניף את דגלו הלבן, ואנשיו נראו קופצים בבהלה לתוך המים, לסירות ול־דוברות שהתנדנדו כשיכורות — נשלחו חשמ־לאים לבדיקה שיגרתית במתקני־הגשר אך טרם הספיקו להתחיל בבדיקות, והנה הבחין אחד האנשים באחד מצריחי־התותחים של האויב אשר הסתובב במהירות לעבר המשחתת שלנו! שני לועי־התותחים הופנו באיום כלפינו, וזאת מטוח קרוב!

אכן, שפל היה האויב, אשר ניסה לתקוף לאחר שהניף דגל־כניעה!

החשמלאי הזעיק את מפקד־האניה — ותותח „בופורס" פתח בפעולה לעבר הצריח הבוגדני, צותו התפזר בבהלה לכל רוח!

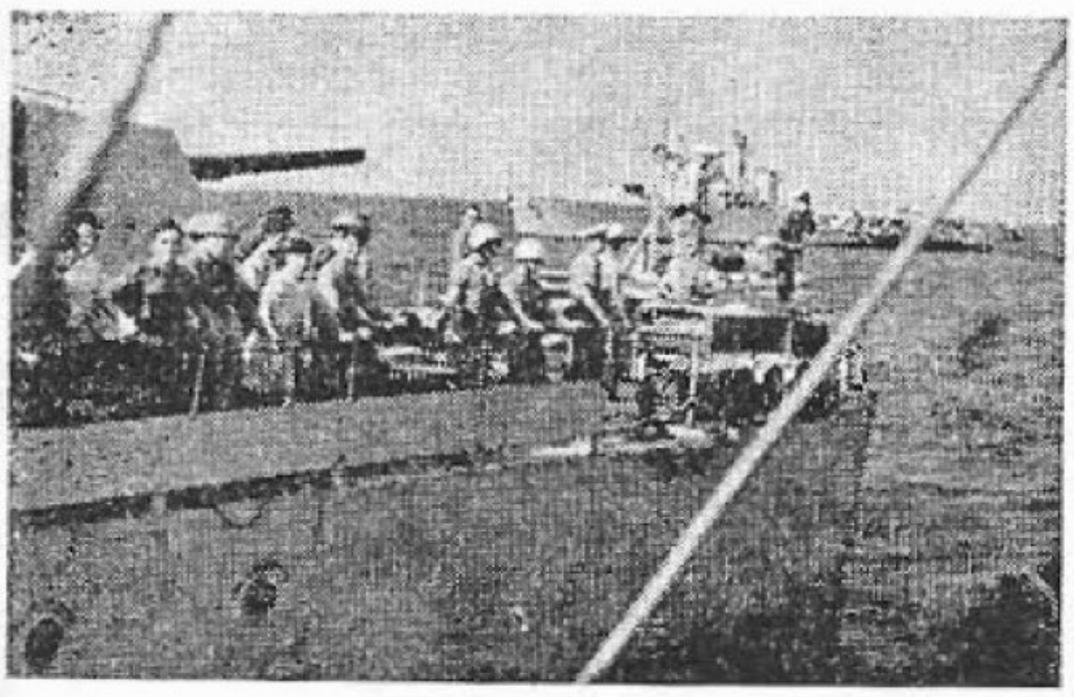

א.ח.י. „אילת" בשעת תמרוני־הגישה לפושטת המצרית המשותקת. בקצה הירכתיים (בכובע לבן) נראה המפקד הנותן את הוראותיו.

אחד המסיקים מספר...

כידוע לכל יורדי־ים, אין המסיקים שבאניות אנשים המרבים לדבר ולספר אודות המתרחש בעת משמרתם. וזאת היות ושטח הראות שלהם במשמרת הוא מצומ־צם ביותר, והאופק של תא־הדודים לא משתרע למרחקים. היות וכך, הרי גם ספוריהם קצרים.

— „מה אתה רוצה מחיי? חויות? התרשמויות? מה אתה חושב שעשינו? היה חם, הזענו. הודיעו ברמקולים שיו־רים. אחר־כך ידענו שה„מסרים" נכנעו. מה אתה רוצה עוד? אם אתה רוצה סיפורים — לך אל המיוחסים על הסיפון. מי אני — שקספיר?".

דבריו של מסיק הרוצה בעילום שמו.

תרנה הקדמי של „איברהים" לאחר שבייתה, ועליו מתנוסס ההינף: „האניה יצאה מכלל־שליטה!"

Scanned with CamScanner

אנשי צות-ההשתלטות מספרים...

התותחים נדמו. דגל לבן הורם. צות האויב נראה נוטש את אניתו ועשן כחלחל החל מתמר מחרטום האניה. השלב השני של המערכה החל: להשתלט על האניה — ובמהירות. איש לא ידע מה נעשה בה. האם הופעלו שסתומי-ההצפה? האם הופעלו מרעומי-הפיצוץ והאניה עומדת לטבוע בעוד רגע? יש לפעול במהירות ובהעזה. האניה עלולה ללכת לאבוד וחייבים להצילה! חיל הים זקוק לה.

במהירות נתנו ההוראות. הנשק הוציא את הנשק האישי, צות-ההשתלטות נבחר, ספינת-המנוע הורדה לים, ובעודה באויר כבר טרטרו מנועיה.

עם בוקר השתלטנו על אנית-האויב...

— „קפוץ!" — טראח!

— „קפוץ!" — טראח!

אחת־אחרי־השניה קפצו הדמויות האפורות, מלחים אדומי־עינים, ומגודלי ספיחי־זקנים, עייפים מהקרב שזה עתה סיימוהו, מסיפונה של המשחתת לספינת־המנוע אשר מנועה טרטר בקוצר רוח. ללא כל הוראה, ובלי דיבורים, תפסו כולם את עמדותיהם. קני שני המקלעים הופנו קדימה, לעבר אנית־האויב, כשהעינים והרובים, היוו הגנה הקפית, לעבר עשרות מלחי האויב, השורצים על רפסודות ובתוך המים, קבוצות ובודדים.

עוד אחד קפץ, וצות־ההשתלטות במלואו היה בתוך הסירה, דרוך כולו, מלא צפיה לבאות. מפקד־הצות סקר את אנשיו. האצבעות היו דרוכות על ההדק והעינים מרוכזות. המפקד העיף מבט מהיר למרומים, לגשר־הפיקוד של המשחתת שנראה עתה כבנין גבוה ואדיר.

מפקד־המשחתת נראה מעביר את חצי גופו מעל מעקה הגשר. למטה ראה את סירת־המנוע שנראתה לעומת אניתו כחגב קטן, המרקד כשיכור על גבי הגלים. דופן־הסירה התנגש מדי פעם־בפעם בדופן המשחתת. הגלים נשאוה מעלה ומטה, כאלו היתה קליפת־אגוז. מפקד־המשחתת שם ידיו על פיו כשפופרת: „או. קי., התחילו לזוז"! צעק לעבר הסירה הקטנה. קצ'לה בסוך־הקומה אך רחב הגרם, תפס את ההגה, הכניס הלוכים, והסירה נעה. לא היה צורך בקביעת נתיב־המסע; המטרה היתה ידועה. היא נראתה מטושטשת קמעה בשחר האפלולי, כשהיא עומדת כאנית־רפאים חסרת כל תנועה. סירת־המנוע עשתה דרכה בין אביזרים וכלים שונים אשר נזרקו בחפזון מתוך האניה, בכדי שישמשו לציוד־הצלה; עתה התנדנדו עזובים על פני הגלים.

סירה כובשת אנית־משחית...

המתיחות בסירה הלכה־וגדלה. פה־ושם נראו ניצולים, כשהם שוחים במים הקרים. תותחי אנית־האויב החלו להצטייר יותר ויותר ב־בירור. אצבע הלוחמים נחה על ההדק, מוכנה כל רגע ללחוץ ולשטוף את האויב באש. מסעה של הסירה לא היה בטוח ביותר. מספיק שמעל סיפון האויב ישאר גבר אחד אשר יחליט על־דעת־עצמו להתמרד לפקודת־הכניעה של מפקדו הקשה־מנשוא והסירה הקטנה תמצא עצמה ב־קרב מאד לא שוה. עתה התקרבה הסירה עד כדי מרחק של כ־30 מטר מהאויב הנכנע. אפשר היה לראות בבירור את כבש־האניה המורד, המוכן לקבל פני המנצחים; את הצות אשר הסתובב על הסיפון, כשחלקו הגדול מרוכז בירכתיים. בסיפון שררה דממה, לא נשמעה ממנו כל צעקה או פקודה. בהגיע הסירה למרחק של כ־20 מטר מהפושטת המצרית, החלה לסובב את המשחתת לסריקת עין. כל כלי־הנשק הופנו לעבר צות־האויב ולעבר אשנבי האניה. הצות בסיפון נראה היה כאילו נסוג אחורה

Scanned with CamScanner

מפני הקנים המופנים אליו, ומחפש מחסה מ־אחרי התותחים והמבנים על הסיפון. מצב ה־סירה היה מסוכן למדי, ואנשי־ההשתלטות ה־כינו עצמם לקרב־אש העלול לפרוץ כל רגע. בדופן השמאלי של המצרים, נראתה סירת־הצלה ממונעת, כשהיא מורדת למחצה, וקרקעיתה מרוסקת, כנראה הורדה בחיפזון רב ובעצבנות, ועקב זאת נתקלה בעמודי־המעקה, אך אולי היו אלה פגיעות רסיסי־פגזים.

תוך 15 דקות הושלם הסיור המוקדם סביב המשחתת האויבת. הכל נראה כתיקונו, ולא היו סימנים כל־שהם לרצון־לחימה מצד צות האויב. עתה הגיע תורו של מגביר־הקול. ה־סירה החלה לשוטט ליד הכבש המורד. כשמנחם, מלח צעיר יליד־מצרים אשר השפה הערבית שגורה היטב בפיו, מעביר את הוראות המפקד שבסירה לאנית הצי המצרי „איברהים אוול". — „על כל אנשי הצות להתרכז בירכתיים, כולל הפצועים!".

רחש קל נשמע מהסיפון, הדהור צעדים, צות האויב נראה כשהוא אץ בצעדים חפוזים לעבר מקום־הריכוז. אחר באה הפקודה, שהיתה מכוונת לקצין הגבוה־ביותר בדרגה שנמצא על האניה — לגשת לכבש המורד. לרגע שררה דממה מתוחה. איש לא הופיע. מנחם הרים את הרם־קול בכדי לחזור על הפקודה, והכלים — נהדקו ביתר חזקה אל הכתף. אותו רגע נראו שלשה אנשים צועדים בהיסוס רב מעבר מקום־הריכוז לכיוון הכבש. „רק הקצין הגבוה בדרגה!" נשנתה ההוראה, והפעם בקול פסקני ונמרץ.

עדות אילמת — אך רבת־הבעה — לקרב שהתחולל: חפציו של אחד השבויים המצרים, ביניהם שק מוכתם בדם.

שני אנשים נראו חוזרים ברצון, וחוזרים לעבר הריכוז. לעבר הכבש פסע בהסנות מרובה אדם צעיר, מעוטר בשפם שחור ונאה, כשידו האחת אוחזת את ידו השניה החבושה בתחבושת לבנה, שכתמי־דם נראו עליה. האיש נעצר ליד המעקה.

קצין ושני מלחים קפצו ועלו מהסירה על האניה כשנשקם דרוך ומוכן. הסירה עצמה החלה באיסוף הניצולים.

כאסוף ביצים עזובות...

קבוצה מהניצולים נראתה שטה בים על גבי רפסודה, והשאר שחו בודדים או בקבוצות מסביב לאניתם, כשהם עושים מאמצים להתקרב לסירה הישראלית. זו התקרבה לרפסודה, אשר היתה מיטלטלת מרחק של כ־200 מטר מה„איברהים" ועליה כ־30 ניצולים, אשר חלק מהם נאחזו בחבלים שמסביב לרפסודה, וחוץ מראשם כל גופם טבול במים, ושניהם נוקשות זו־בזו מפחד וקור.

אחדים מהם היו לבושים חגורות־הצלה ויתרם אחזו את חגורות־ההצלה בידם, כיון שלא הספיקו ללבשן בחיפזון הנטישה. מוזר, שבשעת־הקרב לא לבשו את חגורותיהם. האמנם בטחו כל כך באניתם, או שמא היתה זו רשלנות בלבד?

הסירה החלה „לחרוש" עגולים עגולים מס־ביב לניצולים, ששהו במים, ופתחה בשלייתם מהים.

— „טרמפ אדוני?" שאל יעקב המשופם דובר־הערבית שהיה בסירה.

— „כן?"

— „בבקשה!"

ידים אמיצות שריריות לפתו את הזרועות אשר נתלו, מבקשות־רחמים, בדופן הסירה. משי־כה אחת „במקום שעליו יושבים", וב„הי־הופ" — הורם הגוף מהמים. עוד מאמץ — וזהו! טרמפיסט אחד נוסף נכנס לסירה. „אמור לי, מה פתאם באתם הנה?" שאל הסמל יעקב בפלי־אה כנה את אחד השבויים, גבר חסון שישב בירכתי־הסירה. „בחיי אמי! האמין לי באללה! לא אדע!" החל השבוי להתנצל בקול־בוכים. „וכי אשמתי היא? הייתי על האניה, האניה הפליגה, ומה יכולתי לעשות?"

השבויים שעל הרפסודה החלו אט־אט להת־אושש מההלם, בהבחינם שהיחס אליהם נאה,

Scanned with CamScanner

ואין עומדים לפגוע בהם. בטוי להתאוששות נתנו בזה, שהחלו לדחוף את אחיהם שבמים, על מנת שיוכלו הם לעלות ראשונים לסירה.

— „האם אין בהם טיפת אנושיות?" תמה אחד מאנשי־ההשתלטות. ברם, כשניתנה להם הוראה חמורה להפסיק השתוללות זו, נכנעו מיד, ובצער הביטו כיצד הועלו חבריהם על הסירה הנוחה, בזמן שעליהם להמשיך ולשוט בים על רפסודה בלבד.

גלי־ים טלטלו את הסירה אנה־ואנה. אחד השבויים החל להקיא לתוך הסירה. יעקב, שהי־ווה את „דובר" הסירה, שקישר בין צות־ההש־תלטות לבין „הכוחות המצרים אשר בים" — טפח קלות על שכמו. „ידידי", אמר לו בקול רך למדי, „תצטרך להתרגל למשטר חיל־הים היש־ראלי בים. אצלנו נוהגים להקיא לתוך הים ולא לסירה!" כשגברו מיחושיו של השבוי והוא היטה גופו החוצה — לא עזר לו איש מרעיו, ואחד מצות הסירה היה חייב להתפנות ולהגיש לו עזרה, למרות שכל הידיים היו עסוקות בהצלה.

— „אין יותר מקום!" הכריז קצ'לה ההגאי, כנהג־אבטובוס מומחה.

הסירה היתה מלאה אנשים. היא עשתה דרכה לעבר המשחתת הישראלית המחכה, והחלה להו־ריד את מטענה כדי להמשיך בסיבוב הבא. כשהגיעו לכבש־האניה נתבקשו השבויים לעלות. הם החלו לרעוד מפחד וסרבו. „הדובר" החל שוב בפעולת־הסברה. לפחות במשך 10 דקות היה צריך לשכנעם כי כל רע לא יאונה להם וכי הם יועלו לאניה כיון שעל הסירה לחזור ולאסוף את שאר האנשים. רק אחרי הסבר מקיף החלו השבויים לצאת מהסירה.

אנשינו על סיפון הפושטת...

בעת התקרב הסירה שנית אל „איברהים", נתקבלה הוראה להשאיר בסירה מינימום של אנשים בלבד, ועל השאר היה לעלות על האניה ולהשתלט עליה סופית. אוירה אחוזת־חלחלה קידמה פניהם בהגיעם לסיפון. השבויים היו יושבים בדומיה מבלי להוציא הגה וללא כל תזוזה. אך עיניהם, המתרוצצות באימה ובפחד, אמרו את אשר חשים הם בלבם. ולא עוד אלא שהסיפון המרוטש, פגיעות מאות הרסיסים ש־

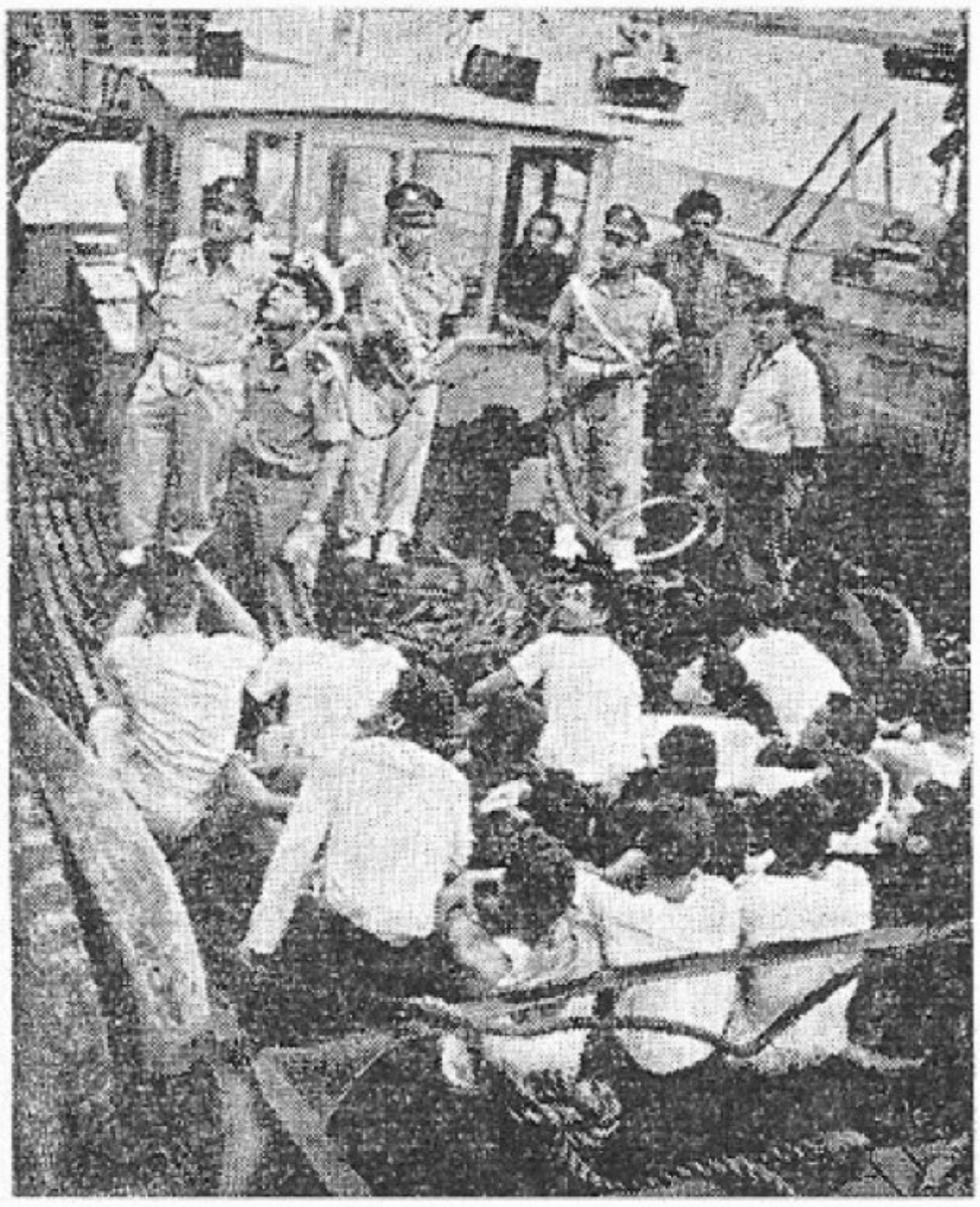

סוף הפרשה: אנשי הצות השבוי של הפושטת המצרית מועברים לחוף, תחת עיניהם הפקוחות של השוטרים הצבאיים.

נראו פזורים בגשר ובדופן־האניה, קרעי פלדת־הסיפון, והגויות שהיו מוטלות אילמות, הוטיפו לקדרות־האימה ששררה על האניה המצ־רית. אדם אשר ראה פעם אחת בחייו אנית־מלחמה נכנעת, יבכר למות עשר מיתות משונות ובלבד שלא יכנס למצב אומלל וקשה־מנשוא כזה, אשר בו היו שרויים עתה מלחי „איברהים אוול".

בשעה שמפקד קבוצת־ההשתלטות עלה על גשר־האניה לבדיקה, הוביל הסמל יעקב את אנשיו לסריקה קפדנית בסיפון, החל מהחרטום וכלה בירכתיים.

ומספר יעקב: „ראשית דבר, הפרשתי חלק מהאנשים שהיו בפקודתי, והוספתים כתגבורת לשני הזקיפים אשר שמרו על השבויים. אני עצמי עליתי יחד עם המקלען שלי על דוכן תותח ה־40 מ"מ, מקום שניתן לי לעקוב אחרי כל תנועה ותנועה של השבויים בירכתיים. הצב־תי את המקלען עם הכלי במקום, כשהקנה מופנה כלפי הצות השבוי. על הסיפון התגלגלו תרמילים ופגזים לעשרות. עשן כחלחל תימר מבין ערמת־פגזים חיה. היתה סכנה מידית של התפוצצות התחמושת, ולכן התחלתי מיד בפנוי התחמושת המסוכנת וזרקתי את הפגזים והתר־

Scanned with CamScanner

מילים לים. חלק מהם היה כה לוהט, עד שכמעט ולא יכולתי לנגוע בהם. אחר נגשתי לבדוק את כל הנשק שבסיפון. רוב התותחים היו טעונים, כשפגזיהם בקנה, והם מוכנים ללחיצת־ההדק. דיוחתי למפקד על המצב, וקבלתי הוראה לה־שאיר את הדברים כמות שהם, ולשחרר את הפגזים רק בבוא הפקודה. והפקודה הגיעה רק בעת שהיינו קרובים מאד לנמל, ויצא שיריות שחרור־הפגזים היו מעין „יריות־כבוד", לעיר חיפה. המשכתי בסריקה והתקדמתי לעבר החר־טום. בכניסה לחדר־המכונות, ראיתי פצוע שוכב, אשר רגלו נקרעה מגופו, והיתה תלויה על גיד אדמדם נוטף־דם. ראשו היה מונח על ארגז־עץ, ומקום־הפצע חבוש בצורה מרושלת מאד. הוא הופקר ע"י חבריו־לצות. תמכתי בראשו, בידי ונתתי לו תפוח־עץ. הוא סירב לאכול, ורק ביקש שאביא לו ספר־„קוראן". קראתי לאחד השבויים, ואמרתי לו להביא במהירות את הרופא והקוראן. וכשבוששו הרופא והשבוי לבוא, רצתי והבאתי את ספר־הקוראן ממגורי־הצות. כשחזרתי היה הערבי מת. הוא מת בגבורה, ואף אנחת־כאב אחד לא שמעתי מפיו".

בבטן האניה המצרית...

אותה שעה הוטל על הסמל א. לסרוק את תחתית־האניה, ולדוח לגשר על מצב הצות, המכונות, מערכת־הקיטור והחשמל, וכן לבדוק את כושר־הציפה של האניה ובאם נשקפת לה סכנת־טביעה.

— „תפקידי החשוב ביותר", מספר א. „הצ־בר" מטבריה, „היה להפסיק בדחיפות את זרימת המים דרך שסתומי־ההצפה אשר נפתחו ע"י האויב בטרם כניעתו. חדירת־המים ממקור זה, יחד עם פעולת שסתומי־ההצפה במחסני־תחמושת, אשר נפתחו למען מניעת התפוצצות, היוו סכנה מידית ליציבות האניה. תכניות־האניה, והשסתומים השונים, לא היו בידי, והחל־טתי לבקש עזרתו של ה„צ'יף" המצרי. ניגשתי למקום ריכוז השבויים, ונתתי צעקה באנגלית: „מי מכם ה,צ'יף'?". אדם בגיל־העמידה, נמוך ושמנמן, בעל שערות־שיבה קם ממקומו. הוא היה לבוש חליפה אזרחית נאה, וענוד עניבה ספגונית. הוא לחש דבר־מה לשני אנשים שהיו לצידו ושלשתם החלו לצעוד לעברי. אמרתי

(סוף בעמוד 36)

אחד הקציונים מספר

הצות השבוי

מבין קרעי העננים, הציפה השמש את תכלת־הים, יום חדש עלה־הפציע, ולאורו התגלה מחזה לא־רגיל — ולדברי יודעי־ההיסטוריה — נדיר ביותר: אנית־מלחמה שבויה, על צותה, עשתה דרכה בים, והיא קשורה בחבל־עבות למשחתת אשר גררה אותה.

על סיפון־הפלדה שהיה קרוע ומרוסק במ־קומות רבים, ישבה חבורה גדולה של אנשים שחומי־עור קרועי־בגדים, רבים מהם יחפים, וחלק ניכר מהם בתחתונים וגופיה בלבד לגופם. ליד תותח מרוסק שעמד בחרטום, התגלגל כובע־פלדה קרוע, ובין תרמילי־התחמושת הריקים שכבו גופות מרוטשות ומרוסקות. לידו של ארגז־תחמושת מונחת היתה יד־אדם, כשאצבעותיה מפותלות ומעוותות וכאילו אמרה להנעץ בפלדה הקרה — ולא יכלה. אלונקה עמדה על הסיפון, כשעליה מונח חייל פצוע קשה. אנחותיו פלחו את האויר, אך איש מאנשי־הצוות השבוי לא ניסה אף לעזור, ולולא מלחי חיל־הים הישראלי, כי אז מי יודע מה היה גורלו וגורל חבריו הפצועים.

השעה היתה קרובה לעשר. מאתיים זוגות־

— תן אלף לירות בשביל חגורת־הצלה!
— אין לי מזומנים, אולי תקח המחאה?

Scanned with CamScanner

עיניים נדהמות — עיני־השבויים — שוטטו באימה. ופניהם מדוכאים ונפחדים כאחד. טרפדת קרבה בקול טרטור צורמני, ובסיבוב חד נעצרה ליד הדופן של „איברהים". כבש האניה הורד, ומתוך פתח יצאו לסיפון כ־12 אנשים לבושי־הדר, בבגדים אזרחיים, ענודי־עניבות, מגולחים למשעי, ומטופחים כבני־נסיכים. רובם־ככולם נעלו נעלי־לכה מבריקות, ושפמים קטנים ומטו־פחים עטרו פניהם. ביניהם צעד צעיר, כשזרועו חבושה, וידו מדובללת לצד גופו. אלו היו הקצינים השבויים — והאיש חבוש־היד היה רב החובל השבוי. לא היו אלו כל הקצינים, משום שאחד מהם — סרן — בחר בדרך פחות מהודרת לבוא לשבי, אך יותר מקורית — הוא קפץ מאניתו למים, ונאסף ע"י הצות שלנו. אומרים שהיה קצין־הספורט — ומשום כך העדיף לבוא אלינו כספורטאי.

פני הקצינים הביעו שלות נפש, ולא־איכפתיות. כשראו את היחס ההוגן, בו מטפלים בהם, נראו פני אחדים אף גאים ושחצניים. אחד מהם — לבוש מעיל־קורדורוי, חולצה לבנה, ומכנסי גברדין — מיטב האפנה הקאהירית האחרונה — ניער מגבוה ובבוז, יד שרצתה לעזור לו לרדת לטרפדת — כאלו שרץ מאוס נגע בו. מזודותיהם המבריקות נישאו בידי מלחים ישראליים, שבבגדי־העבודה המלוכלכים שלהם, בהם עברו את הקרב, נראו כאילו והם היו משרתיהם של המנצחים — לא שוביהם של המנוצחים. כשעברו הקצינים בינות לאנשי־צותם שישבו על הסיפון, לא נראה היה בעי־ניהם ובהבעת־פניהם כל סימן של בושה או חרטה על שהסגירו את אניתם וצותם בצורה מחפירה — כאילו והמפלה לא מפלתם, והמלחמה לא מלחמתם. ואולי סיכם את הרגשתם אותו סרן שבוי, גמוך־קומה ורטוב־בגדים, שישב בחדר־אוכל קצינים של אחת המשחתות שלנו לגום כוס קפה חם, וממצה הרגשתו במלים: „THIS IS A WAR WITHOUT ANY SENSE" (זהי מלחמה ללא שכל).

הטרפדת התרחקה, לאחר שנשאה בחובה את „התיירים", אלי פרק חדש בחייהם — חיי־השבי.

* * *

הצות עדיין ישב על הסיפון וחיכה להורדתו מהאניה. לאט לאט החלו להתאושש מקורות־הלילה, ולאחר שנוכחו נאמנה כי חייהם בטוחים

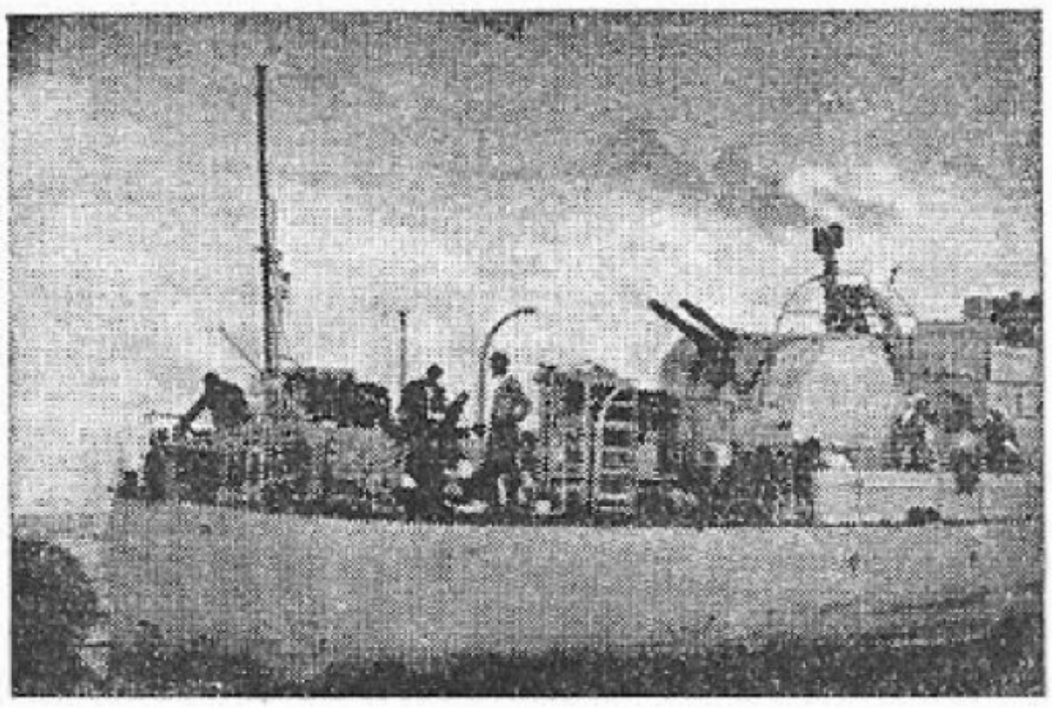

הרקע לספורו של הקצין אשר דבריו מתפרסמים בעמוד זה: הצות השבוי של „איברהים".

עתה יותר מאשר בהיותם על אניתם שלהם, לפני השבי, החלו סימני ההלם, ורעידות־הגוף המבו־הלות להלוף, והם ישבו וציפו ללא מתיחות וללא חששות מרובים לבאות. ואמנם קורות־הלילה הוכיחו להם בעליל כי במידה שחיל־הים הישראלי — מנפץ אויביו ללא־רחמים בשעת הקרב — באותה מידה אין הוא נוגע לרעה באויב לאחר הכנעו ונפלו בשבי.

* * *

נחזור־נא כמה שעות אחורנית: השעה היתה קרובה לחמש בבוקר. פושטת־האויב הניפה דגל לבן, ובד־בבד נראו עשרות מלחים קופצים לתוך הים מסיפונה. רפסודות וסירות הורדו הימה. מרוב בהילות נתקלה סירת־מנוע במעקה האניה והתנפצה. וסירת־משוטים אחת התהפכה מרוב „נוסעים" ושפכה את אנשיה לתוך הים. רפסודות החלו להטלטל על גלי־המים, וקולות נאקה וצעקה נשמעו בחלל הבוקר הסגרירי. הגלים היו גבוהים עתה למדי, ובכל מקום נראו בולטות חגורות־ההצלה המצריות הצבעוניות כ־שהן מטלטלות נואשות על גבי הגלים.

צות המשחתות הישראליות — העייף לאחר המתיחות והקרב הממושך, כשמאחריו לילות רבים ללא־שינה — היה עסוק ביותר לאחר הכניעה. חלקו נשלח להשתלט על אנית־האויב, חלקו היה צריך לטפל במשימות השיגרתיות: מכונה, מכ"ם, אלחוט, וכו', וכן היו צריכים להשאר הצותות בכוננות מלאה היות וניתן היה להניח כי מטה־הצי המצרי יודע בדיוק מקום־הימצאותן של המשחתות שלנו; ואזי הרי יש־לח מטוסים וצוללות להתקיפן. אל מול פני תפקידים וכוננות אלו צף תפקיד חדש, אך לא חשוב פחות כלל־וכלל בעיני קציני ומלחי הצי הישראלי מהתגוננות בפני התקפות צפויות

Scanned with CamScanner

— והוא הצלת מלחי־האויב ההולכים וטובעים.

לפני דקות ספורות פקד המפקד: „להשמיד את האויב בכל מחיר!", כי אז השתולל הקרב. עתה פקד המפקד: „להציל האויב בכל מחיר" — כי נדם הקרב והאויב נכנע.

סירות־משוטים נעו בים, הלוך־וחזור, כשהן מכוונות את שיוטן לעבר החגורות הצבעוניות אשר סימנו את מקום־הימצאותו של האויב. הידים מושטות אל עבר הגופות הנמשות מהמים, ולרגע כאילו ומחבקות ידים את האויב. לשבריר קטן של שניה נזכר אחד הבחורים, נער מתולתל־שערות, באשר עוללו המצרים לימאינו שהיו שבויים בידיהם, את אשר עינום, השפילום, והיכום, בצורה השפלה ביותר, ורצון עולה בליבו לירוק בפרצוף הנתון בין זרועותיו ול־הפקירו לגורלו — אך מיד מתגבר האדם שב־לוחם — וגם המלח־האויב הזה מועלה על הספינה.

כי זה הרי עיקר־ההבדל בין לוחם שהוא גבר, ולוחם שהוא כלב שפל — הגברים אינם מתאנים לשבויים ומצילים חייהם — והכלבים — עושים את אשר עשו „הלוחמים" המצרים בנפול בידיהם מלחים בלתי־מזוינים. עוד לא נשכחה „בת־גלים"! בעוד המשחתות מצפות להתקפת־האויב, הצילו אנשי־צותיהן את מלחי־האויב. ובבקוע השמש והיום עלה — פתח חיל־הים דף מפואר חדש בתולדותיו, והחל במסורת אצילית אשר ימשיך בה גם לעתיד לבוא — אין הוא מפקיר אויביו המנוצחים למות־טביעה — גם באם פעולת־ההצלה היא קשה ומסוכנת — ואמנם לא טבע איש מכל החמישים ויותר המלחים האויבים שקפצו לים; כולם עד אחד הוצלו בתנאים קשים ומסוכנים למצילים.

כאשר הועלו השבויים חזרה על סיפון־אנייתם, ציפה להם צות־ההשתלטות, וחבריהם השבויים אשר רוכזו בירכתי האניה, רועדים מפחד־מות, מוכי־הלם, שציפו עתה בעינים פעורות למותם.

ולפתע — עיניהם לא האמינו — נגשו אליהם בחורי קבוצת־השתלטות מגודלי־זקנים, שחורים־מפיח וקרועי־בגדים, והחלו להגיש להם משקה חם — דבר לא מקובל — והביאו להם סודרים ובגדים למען יחם להם. האמנם אלו הם הכלבים הציונים? האלו הם אוכלי־האדם במדינת תל־אביב — כפי שספרו המפקדים השכם והערב? עיניהם לא האמינו, ובלבם בודאי זע דבר־מה.

לא יכלו להאמין — כי הם אינם יודעים כיצד נוהגים לוחמים אמיתיים.

* * *

עתה ישבו השבויים והביטו בקצינים אשר הורדו לחוף קשורי־עיניים. סמל משטרה צבאית, עלה על האניה והודיע לשבויים, כי קבוצה ראשונה תרד מיד לחוף. שוב החלו גופות הש־

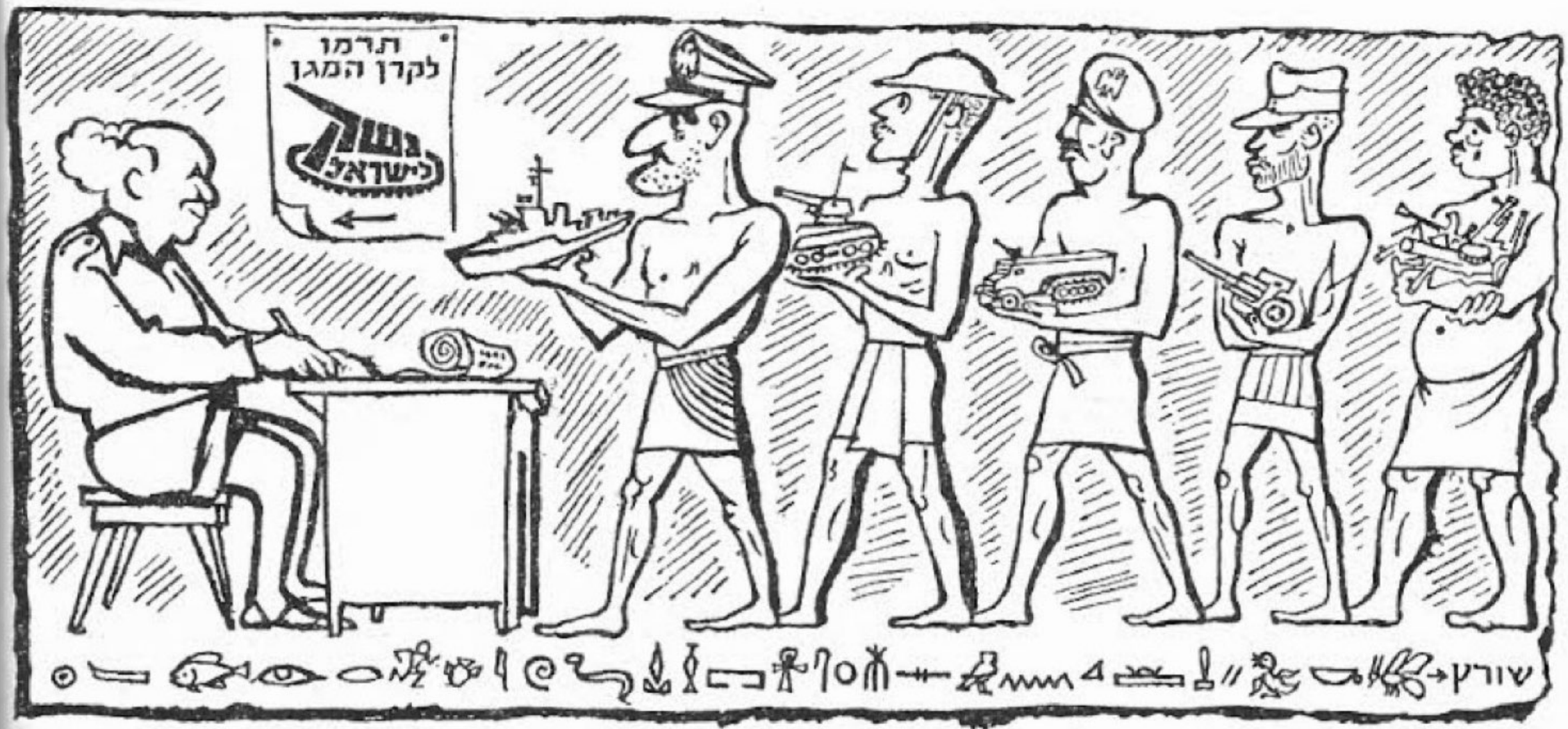

Scanned with CamScanner

בויים לרעוד, ועיניהם הביעו הבעת פחד.

— „שום דבר רע לא ייעשה לכם", הודיע להם הקצין האחראי. למרות פחדם הרב, לא שכחו השבויים ליטול עמהם קרטונים מלאים סיגריות אנגליות משובחות, וקופסאות „בולי־ביף". החברה, הביטו בקנאה בקופסאות־הסיגריות „קרייבן" האדומות, ובעגמת־נפש נזכרו בסיג־ריות ה„מזופתות" המונחות בכיסיהם.

הקצין האחראי פנה לשבויים, וביקש מהם לעזור להוריד את פצועיהם לספינה שהמתינה, אשר הוחלט להורידם ראשונים. השבויים לא רצו משום־מה לעזור. אולי פחדו שחבריהם יקחו מהם את השימורים או את הסיגריות. וכ־שהואילו כבר לעזור, עשו זאת ברשלנות ובחוסר־התחשבות עד־כדי־כך שצות־ההשתלטות הפסיקם, והוריד בעצמו את הפצועים.

* * *

על הורדתה של קבוצת השבויים השלישית והאחרונה מספר הקצין שהיה אחראי להורדת השבויים:

„הקבוצה האחרונה נשארה על האניה כש־ביניהם הפצועים־קל. הם ישבו על הירכתיים ונראו רוגעים ושלוים ביותר. חלק מהם החל לתפור את בגדיו, אחדים קראו קרעי־עתונים, וכולם נראו אוספים את הסיגריות וקופסאות־הבשר שהיו סביבם. רובם־ככולם היו לבושים בגדים־אזרחיים מרופטים, ונראו כאספסוף של אחת משכונות־קריה גדולה. פצועיהם לא ענינו אותם כלל, למרות ששכובים או יושבים היו לידיהם, ואיש, חוץ מהצות שלנו, לא טרח כלל להגיש להם סיגריה או לעודד רוחם. היה זה אחד הגילויים המצערים שראיתי בחיי, ולמרות שאויבינו הם, דיכא הדבר את רוחי.

„אותם שעה עלתה האניה על המבדוק, וה־גיע הזמן להוריד את הקבוצה האחרונה. בין הקבוצה הזו היו כ־20—15 איש אשר ישבו נבדלים מהשאר — ולא החליפו אתם מלה. התברר לי כי אלו הם אנשי־השירותים: טבחים, אפסנאים, וכו' — שחושבים עצמם ‚אינטליגנטים', ועליונים על שאר אנשי הצות.

„כאשר הגיע תורם לרדת, ביקשו רשות לגשת ולהחליף בגדיהם. הרשות ניתנה להם, והם יצאו לבושים אזרחית מהודרת — כשש־ערותיהם מסורקות ומבורשות להפליא, ונוצצות מרוב שמן.

„היות ורציתי לבדוק את האניה בדיקה אח־רונה בלוית אחד האנשים שלהם, שאלתים מי מהם מדבר אנגלית. אחד מהם יצא והציג עצמו כרס"ר־השירותים והודיע באנגלית טובה למדי כי הוא מדבר אנגלית. אך כשאמרתי לו כי הוא ישאר אתי על האניה — החויר מיד, והודיע אנגלית כי אינו מדבר מלה אנגלית. ושוב חזר ונשנה המראה המכוער — השבויים אינם מגישים עזרה כמלוא הנימה לפצועיהם.

„משהורדו השבויים בנמל, הביטו סביבם בענין רב, ממש כמו „תיירים" אמתיים. חלק מהם מצץ בהנאה את הסיגריות הריחניות, והם נראו מרוצים בעליל שהמלחמה נסתיימה עבורם בעישון סיגריה טובה.

„אף לקבוצה זו, כלקודמות, חיכו רופאים ואמבולנסים. פצוע קל ביותר — שאצבעו נצ־בטה בדלת והיתה חבושה — הוכנס ע"י המש־טרה הצבאית לאוטובוס. התפעמתי לראות רס"ל משופם מחיל־הים, ניגש לקצין המשטרה הצ־באית, ולאחר שיחה קצרה הוצא השבוי מה־אוטובוס, הוכנס לאמבולנס — והוסע אף הוא לבית־החולים.

„חזרתי לאניה שעמדה על המבדוק, על מנת לערוך את החיפוש האחרון, ביחד עם השבוי שהושאר שם. עברנו בכל חלקי האניה ומצאנו גויה בחרטום. בראות השבוי את חברו ההרוג, עיוה פניו בהבעת גועל — אשר לא אשכחנה. לא ראיתי בפניו טיפה של צער, על חברו שנהרג בקרב."

Scanned with CamScanner

מפקד הומל מספר

שעותיה הראשונות של „איברהים" בחיל־הים הישראלי

„בבוקר המוקדם של יום 31.10.1956 קיבלנו ידיעה באלחוט אשר אמרה כי המשחתת „איברהים אוול" נתפסה בידי חיל־הים, וכי אחת מהמשחתות שלנו גוררת אותה לעבר חיפה. בעת קבלנו את ההגדרה המדויקת בה נמצאה הפושטת השבויה, פקדנו מיד על גוררות־הקיטור הגדולות שבנמל לגשת למקום ולקבל את הגרירה, על־מנת לשחרר את המשחתת שלנו לפעולות־קרביות.

„ההודעה השניה שנתקבלה במפקדת־הנמל אמרה: — „בשעת הקרב פרצה דלקה באנית־האויב. האויב הציף מספר מחסנים. יש לשאוב את המים מתוך מחסניה" — ומיד נשלחה ספינת־כיבוי — המיוחדת לתפקידים אלו — אל „איברהים", על מנת לשאוב מתוכה את המים.

„אנית־משא, אשר היתה אותה שעה בתיקונים, הורדה מיד מהמבדוק, כדי לפנות מקום לאניה השבויה, כך שיוכלו מיד לגשת לתיקונה, ול־הכניסה במהירות האפשרית למערך אניות־המלחמה של חיל־הים.

„היה צורך לודא בדחיפות שהאניה לא תהוה סכנה לנמל ולמבדוק ע"י התפוצצות בלתי־משוערת שתתחולל בה, או שריפה שתפרוץ וכו'.

„בחיפוש מדוקדק שנערך, בהיותה בדרכה לנמל־הבית החדש שלה, נמצאו מנגנוני־פיצוץ בקרקעיתה, אשר היו מוכנים לפיצוץ מידי. אין זה דבר מפתיע, כיון שידוע שכל אנית־מלחמה מצוידת במנגנונים אלו, על־מנת שמפקד־האניה יוכל לפוצץ את אניתו ברגע שהוא רואה שהקרב אבוד. ההוראות המ־

„קול ששון וקול שמחה!" — צותה של אחת מאניות החיל מקדם בצהלה ובתרועה את פני „איברהים" השבויה המוכנסת לנמל.

Scanned with CamScanner

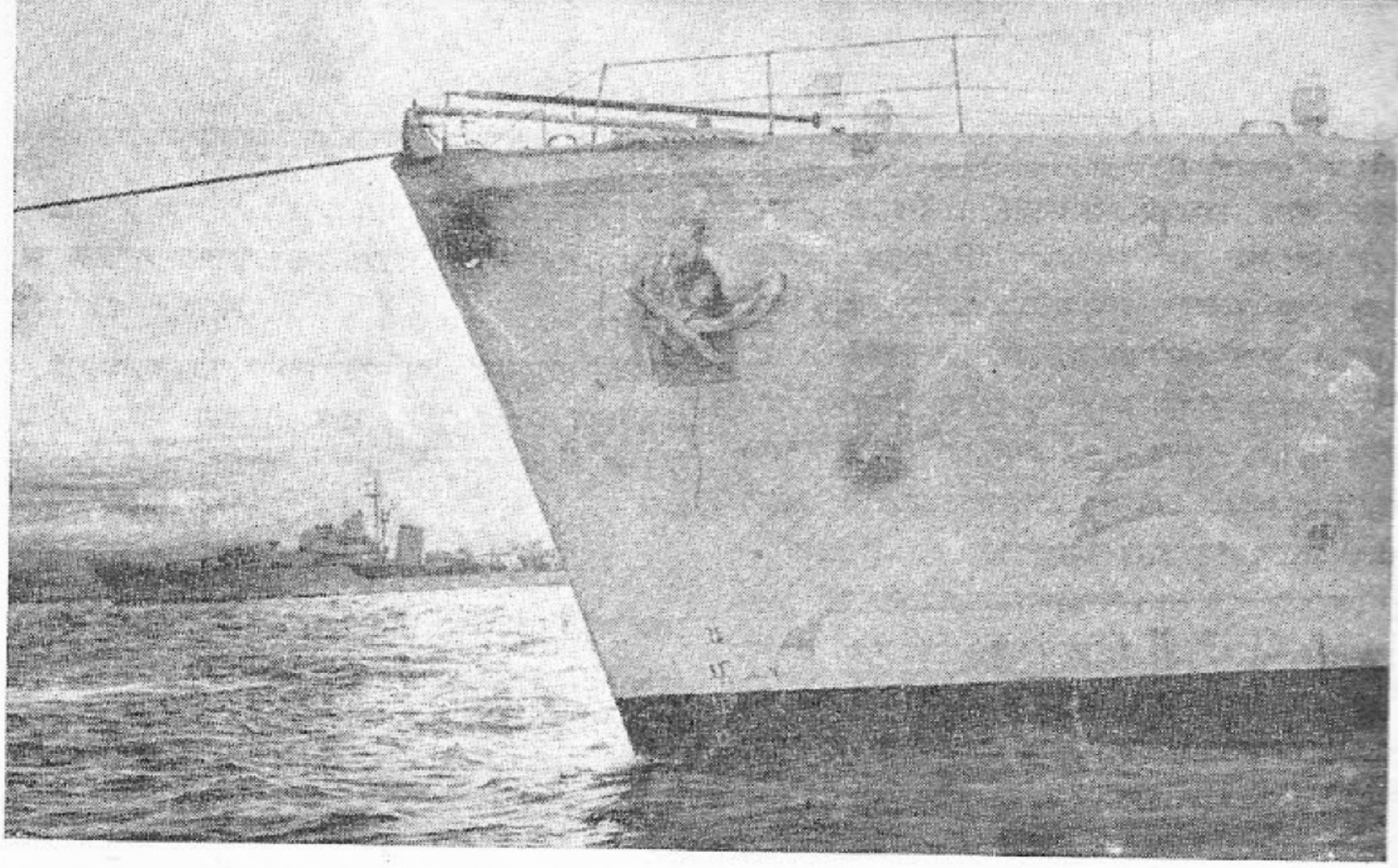

בדרך לנמל־הבית החדש: הפושטת נגררת אט־אט בדרכה למקום־מבטחים, ב„חסותה" של אחת המשחתות המנצחות.

קובלות בציי־העולם הם — שעל המפקד לטבע את אניתו במקרה זה אחרי שהרחיק את אנשיו.

„למזלנו לא הופעלו מנגנונים אלו ע"י המפקד המצרי בשל שיקולים מסוימים שהיו לו (השיקול העיקרי כפי הנראה — הפחד) וע"י־כך נפלה האניה בידינו. פירושו־של־דבר למעשה הוא — שלצי המצרי אבדה אניה טובה — ואנחנו קיבלנו אחת כתגבורת!

„כל הפעולות לשחרור מטעני־נפץ אלו, וחי־פוש פצצות־השהייה אפשריות בכל מקום ומקום באניה ומחוצה־לה — נעשו עוד בדרך. בהיות האניה בקרבת הנמל, שוחררו מלועי־התותחים הפגזים שהיו בהם ולא נורו לעבר המשחתות בשעת־הקרב — והיתה זו כעין „הצדעה" של האניה לנמלה וצייה החדש.

„טרם נכנסה האניה לנמל, הוכנו חוליות־צוללים אשר בדקו את קרקעית־האניה, והכינו מרשם מדויק, דבר הנחוץ לשם העלאתה על המבדוק. בהיכנס האניה לפתח הנמל, כבר היה המבדוק שקוע במים, ואחרוני השבויים ששהו עוד באניתם, הועלו יחד עמה על המבדוק. מיד החלו עבודות־התיקון. מפקד־אניה חדש, הפעם ישראלי — קיבל את הפיקוד עליה, צוות החל להגיע ולתפוס עמדותיו — וחיי־שגרה של חיל־הים הישראלי, מעורבים עדיין בהתרגשות־מה, החלו תוססים על סיפון א.ח.י. ,איברהים אוול'."

בידור והסברה בימי־חירום

במשך תקופת־החירום אורגנו במס־גרת החיל 150—200 פעולות־בידור, מהן יותר ממאה הקרנות־סרטים, עשרות הו־פעות אמנותיות, והופעות־תזמורת.

במסגרת פעולות־ההסברה נערכו הר־צאות שוטפות על המצב, בהסתמך על התקצירים שפורסמו ע"י ענף־ההסברה במטכ"ל. כן יצאו לאור כמה עלונים פנימיים של החיל, שנתקבלו באהדה רבה. היגברה אספקת העתונים היומיים, וכן אספקת שבועונים וספרים ליחידות החיל.

וכמובן שהוגברו הטיפול ופעולות־הסעד למשפחות המגוייסים.

נימוסי־צי...

בעת שהפריגטה המצרית „איברהים אוול" שהתה במבדוק הצ' במלטה לרגל תיקונה — בקיץ שנה־זו — החל פינוי הכוחות הבריטים האחרונים מאזור תעלת־סואץ.

לרגל חג הלאומי זה, הניפה הפריגטה המצרית את כל דגליה, כל אניות־המלחמה הבריטיות שנמצאו בנמל, נהגו איפוא בהתאם לחוקי־הנימוס — והינפו גם הן את כל דגליהן!

Scanned with CamScanner

להם „רק אחד!", ושנים חזרו למקומם בחפץ לב, אך ה„צ'יף' החויר כסיד, וכולו החל לרעוד. „מדוע לבדי?" — שאל.

ביקשתיו כי יראה לי את שסתומי־ההצפה כולם בשל הסכנה אשר היוו המים הפורצים פנימה, אשר החלו לגרום לנטיתה של האניה בכמה מעלות.

ה„צ'יף" הראה לי כל השסתומים, ללא דיבורים מיותרים, ואני שאלתיו מה הן הפגיעות הדורשות לדעתו טיפול בקרת־נזקים. מלבד פגיעה שמתחת לפני־המים, לא ידע להצביע על כל פגיעה נוספת — דבר המוכיח בעליל, כי הדיווח אליו בשעת הקרב היה חלש ביותר.

עברנו במסדרונות האניה שהיו דמומים, וקול לא נשמע בהם, כבאנית־רפאים, ונכנסנו למחסני־התחמושת על מנת להפסיק את הצפתם. לאחר שעשינו גם זאת במהירות האפשרית ובהדרכת קצין־המכונה המצרי שהצטרף, נגשנו להפעלת ההגה החשמלי.

לאחר בדיקה קצרה התברר כי המתח נמוך מדי מכדי שיפעיל את מנוע־ההגה החשמלי. נגשתי לחדר־המכונות בלוית אחד מחברי, והע־לינו את המתח בטורבו־גנרטור ויצאנו לגשר. נתקבלה פקודה: „הגה אמצע!" הפעלנו את מכונת־ההגה שלא נפגעה, בעזרת לוח־הוראות שהיה צמוד להגה בשפה האנגלית, ודיוחנו אודות התיקון לפיקוד בגוררת.

עתה החילונו, חברי ב.־ע. ואני לבדוק את שאר הפגיעות. ראשית התחקינו על מקורו של עשן אשר בקע מהחרטום. לצורך זה פרצנו מנעולים־מספר. משפרצנו דלת אחת קידם אותנו לפתע ענן עשן עז, אשר החל לחנקנו, ועד־מהרה

נאלצנו להיסוג בחיפזון, סוגרים את הדלת האטומה, שכעינינו דומעות וגרוננו ניחר מאד מהעשן. אסור היה להשאיר את השריפה ללא טיפול, משום שהדבר היווה סכנה רצינית מאד לאניה. התקדמנו למקום הדלקה דרך מסדרון אחר, ונוכחנו לדעת כי מחסן־הצבע בוער. פנינו לעזרת מיודענו הותיק — ה„צ'יף". פקדתי עליו לקחת שלשה מכונאים, מזוינים במכשירי־כיבוי — ולכבות את השריפה! ה„צ'יף" אמנם עשה זאת, אך במהרה נוכחנו לדעת כי המכשירים ריקים, ואין בכל האניה אף מטפה הראוי לשמוש. כפי הנראה נבהלו אויבינו מהאש, עד שחוליות־בקרת נזקים שלהם הוריקו את כל מכשירי־הכבוי. ללא ברירה — זנחנו את הדליקה, כשאנו מנסים להגבילה בצורה היעילה ביותר — בעזרת הדלתות האטומות.

מכאן עשינו דרכנו לעבר חדר־המכונות. חיש־מהר נוכחנו לדעת כי הדיזל־גנרטור ריק, ואין בו דלק. קראתי למכונאי מצרי, והוריתיו לשאוב דלק למיכל. כעבור חצי־שעה חזרתי ונוכחתי לדעת מהו „חייל אוטומט" — השבוי עמד, רגליו טבולות בדלק שנזל מהמיכל שהיה כבר מלא על גדותיו, והוא ממשיך לשאוב ולשאוב...! שאלתיו מדוע לא הפסיק, והוא החזיר בתמהון: „אדוני, הרי לא אמרת לי להפסיק!".

כאשר נכנסתי לתאי־הדודים, ראיתי פגיעות רסיסים רבות. ייתכן כי בראות אנשי־הצות המצ־רים את הרסיסים חודרים לתאיהם, נבהלו מאד, התעצבנו הרבה וברחו החוצה, ולא נעצרו אפילו כשנתקלו במעקה־האניה — אלא קפצו הימה! ולא עזרו אף יריותיו של מפקד־האניה — אשר אף פצע אחד מהם! הם בשלהם — חיילי הצי של הרפובליקה הנאצרית — יתכן ונמאס להם מהאניה ומהמלחמה שנמשכת כבר יום וחצי! — הם „הגרו" מהרפובליקה לים!

משנכנסנו, חברי ואני, לחדר־המכונות, ראינו את פירות העצבנות — כ־100 קופסאות־סיגריות ריקות, וזנבות סיגריות ללא־ספור.

ברם, כל אמצעי־הארגעה האלה, כפי הנראה, לא הואילו במאומה לעצבי צותה של „איברהים" — האניה שמתה מהלם — בהיתקלה בחיל־הים הישראלי".

סיכם: מ. ה.

Scanned with CamScanner

האניה „איברהים אוול"

הפריגטה המצרית המהירה „איברהים אוול" הושקה ב־5 לספטמבר 1940 במס־פנת „סבון־האנטר", על נהר טיין באנ־גליה. שמה היה א. ה. מ. „קוטסמור", והיא נכנסה לשירות הפעיל בצי הבריטי ב־29 בדצמבר 1940, כשהיא נמנית בין שמונים המשחתות הקלות מדגם „האנט", אשר נועדו בעיקר לליווי שיירות חופיות, ואשר מספר ניכר מביניהן לא חומשו מעולם בצנורות־טורפדו. מסיבה זו, וכן בהתחשב בתפקידיהן שמילאו למעשה, סוייגו כל היחידות הקלות מדגם זה, הן בצי המל־כותי והן בציי־העולם האחרים שרכושן לאחר מלחמת־העולם השניה — כפרי־גטות מהירות.

כל היחידות הרבות של הסידרה נקראו בשמותיהן של חבורות־הציידים ה־אריסטוקרטיות באנגליה של ימים־עברו (באנגלית "HUNTS"), ומכאן כנויו של דגם „הנאט". „קוטסמור" עצמה מילאה תפקידים רבים בשמירת שיירות חיוניות בחופה המזרחי של אנגליה, ואף הצליחה להפיל מטוס נאצי ב־1941. בשנה לאחר־מכן השתתפה בהצלחה בהתנגשות חריפה עם שיירה גרמנית בחוף הצרפתי של התעלה, שנסתיימה בהטבעת אנית־סוחר גרמנית, ונזקים קשים לשתי טרפדות נאציות. ביוני 1944 השתתפה „קוטמסור" בפלישה לנורמדיה.

במסגרת העזרה שהושיטה אנגליה ל־מצרים בעת הרחבת הצי המצרי לאחר כשלונו במלחמת־העצמאות של ישראל, נמכרה האניה לציו של פארוק, ולאחר שיפוץ מקיף הפליגה מצרימה באפריל 1951.

„איברהים" היא בת 1.000 טון קיבול סטנדרטי, ובת 1.490 טון בעומס מלא. מימדיה: 93.5×6.7×2.5 מטר בקירוב. טורבינות־„פארסונס" בנות הספק של 14.000 כ"ס הקנו לה בשעת־ניסוייה מהירות של 27.5 קשר. במהירות זו יש לה טווח־פעולה של 360 מיל, ובמהירות 12 קשר—טוח של 1.000 מיל. חימושה מצטרף מארבעה תותחים דו־תכליתיים 102 מ"מ (4 אינטש) ערוכים שניים־שניים מאחרי מגינים על הסיפון הקדמי והאחורי. מהירות־הירי של כלים אלה היא 15 פגזים לרגע, והטוח 12.000 מטר בקירוב. הטוח היעיל בירי־נ.מ. הוא כ־6.000 מטר. כן ישנם ל„איברהים" שני תותחים 40 מ"מ נ.מ. מטיפוס „בופורס", היורים 120 פגזים לרגע והנם בעלי טוח שטוח של 4.000 מטר וטוח־נ.מ. של 1.500 מטר בקירוב. כן נושאת היא שני תותחים נ.מ. 20 מ"מ, בעלי קצב־ירי של כ־600 פגז לרגע, נוסף לכמה כלים קטנים. בירכתי האניה הותקן מסלול לפצצות־עומק, כן יש לה פולטי־עשן, ופאראואנות לשלית־מוקשים. הציוד האלקטרוני כולל מכשירי־מכ"ם לחיפוש־אויר, חיפוש־שטח, בקרת־אש, וכן מכשיר מגל"ץ־אסדיק. מספר הצות: כ־150 איש. מספרה הסידורי בצי המצרי היה: 12.

ברשות הצי המצרי נשארה עוד פריגטה שניה מדגם „האנט" והיא „מוחמד עלי". היא דומה בחיצוניותה לאחותה השבויה, ונבדלת ממנה רק בזה שהיא בעלת תורן־אחורי קטן, וחסרה את ה„גזוסטרה" ה־מחוברת לתרנה המשולש של „איברהים", עליה מורכב מכשיר־מכ"ם.

Scanned with CamScanner

הצי המצרי

סיכ

— „המשחתת המצרית „איברהים אוול" לא נפלה בידינו בקלות. אנשי חיל־הים התגברו עליה רק לאחר קרב רציני שנמשך יותר משעה וחצי. רק רמת־האמונים הגבוהה של הצותות, אומץ־רוחם של הבחורים, וכושר־התמרון של הפיקוד, הם הם אשר הכריעו את המערכה לטובתנו". בדברים אלה סיכם מפקד־החיל, האלוף שמואל טנקוס, את פרשת שביית האניה המצרית.

-- „היה זה מבצע קרבי ציי ממדרגה ראשונה לגבי חיל־הים הישראלי הצעיר. נוסף לקרב עצמו עסקו אניות־המלחמה שלנו גם באיסוף ניצולים ושבויים, ובגרירת אנית־האויב לנמל חיפה — כל זה תחת איום מוחשי מאד של התקפות־אויר אויבות, ותחת לחץ מציאותם האפשרית של כוחות ימיים מצרים באזור.

— „הפושטת המצרית נפגעה קשות על־ידי התותחנים שלנו, בעוד שתותחני האויב החטיאו את מטרותיהם. עובדה זו מעידה בעליל על עליונותם הקרבית של תותחני הצי הישראלי, ועל רמת אמוניהם הגבוהה של הצותות. אם־כי על האניות שלנו נמצאו אנשי־מלואים אשר הגיעו אליהן רק שעות מועטות לפני־כן, הרי גילו כולם קור־רוח למופת, והאניות עצמן „דפקו כמו שעון".

נסיון להצלת הפרסטיז'ה המצרית

— „מנקודת־ראות טקטית — כיצד אפשר להסביר את נסיון־הנפל של „איברהים אוול" לתקוף את אזור חיפה?" נשאל מפקד־החיל, ותשובתו ניתנה ללא־היסוס: „היתה זו פעולה פזיזה ביותר מצד מפקדת הצי המצרי. הפושטת הוצאה לפעולה במקום הלא־נכון, בתנאים בלתי־מתאימים, ובזמן הלא־מוצלח. אם־כי ,איברהים' נפלה מהרבה בחינות מיחידות הצי שלנו, היא נשלחה לפעולה כשהיא לבדה. יתר־על־כן, גם זמן־ההתקפה לא נבחר בחכמה, כיון שנותרו לה רק שתי שעות־חשיכה כדי להסתלק ממקום ההתקפה.

— „והתוצאות ידועות. ההתקפה נכשלה כשלון מחפיר, ופושטת־האויב נתפשה על כל אנשיה, אם כי המצרים ה. גלים היו להטביע את אניתם. עדי־ראיה שהשתתפו בקרב מוסרים כי חייליי האויב היו המומים לחלוטין, ורוחם נשברה כליל, עד שלא נמצא כנראה איש אשר יתן את הפקודות המתאימות.

— „ומה הניע, איפוא, את המטה המצרי לבצע התקפה בלתי־הגיונית זו?" נשאל מפקד־החיל שוב. הוא מוזייך קלות ומשיב: „צריך להבין את מצב־רוחם של המצרים. כשהתחילו הפעולות, הם הופתעו ביבשה, וספגו מהלומות באויר. הם היו זקוקים למשהו כדי להציל את הפרסטיז'ה שלהם, וחיל־הים המצרי „התנדב" לספק את הנצחון המקווה..."

Scanned with CamScanner

הובס עדין!

האבדות הגדולות ביותר -- מידינו

בהמשך השיחה התברר כי הכוחות הלוחמים של ישראל גרמו לצי המצרי אבדות גדולות יותר בים, משנגרמו לו ע"י הכוחות המשולבים של אנגליה וצרפת. ומסתבר כי, נוסף ל„איברהים אוול", שהיא משחתת (לפי גישה אחרת: פריגטה מהירה) מדגם „האנט", הצליח חיל־האויר הישראלי לטבע במשך ימי הקרבות את אנית־העזר המצרית „אאידה". כן הצליחו מטוסינו לפגוע גם בפריגטה מצרית, כנראה „אביקיר", אשר שרתה בתפקידי־משמר בים־סוף, בפתח מפרץ אילת. אניה זו ניזוקה והצליחה לצלוע בקושי לנמל מצרי.

במקביל לאבדות שנגרמו למצרים ע"י כוחות־צה"ל, הצליחה סיירת בריטית להטביע במפרץ־סואץ פריגטה מצרית, „דומיאט". והמצרים עצמם הטביעו בתעלת־סואץ את אנית־הנחיתה הגדולה „עכא". ומטוסים צרפתיים פגעו, כפי הנמסר, במשחתת מצרית גדולה מדגם „סקורי", ואולי בעוד פריגטה, בקרבת נמל אלכסנדריה.

האויב עודנו חזק

פעולות־האיבה האחרונות פגעו קשה בצי המצרי. אולם אין לדבר כרגע על הרס מוחלט של העצמה הציית המצרית. בידי המצרים נמצאות עדיין יחידות ימיות שמוטב שלא להתעלם מכוחן: שתי משחתות גדולות מדגם רוסי, העולות בכוחן על כמעט כל כלי אחר הנמצא באזור ים־התיכון־המזרחי; שתי משחתות מתוצרת בריטית (אחיות למשחתות חיל־הים הישראלי); וכן משחתת אחת קטנה — אחותה של „איברה"ם". כן לא נפגעו המקשות המצריות, נותרו עוד מספר פריגטות, וגם הטרפדות לא ספגו אבדות — שלא להזכיר את הצוללות אשר נרכשו כנראה לאחרונה.

ומה באשר לעתיד?

„נוכח פעילותם של ציי אנגליה וצרפת, נמצאו הכוחות הימיים המצרים במצב „מנוטרל", כשהם מסתגרים בנמלים המוגנים שלו, בעיקר באלכסנדריה *)", הסביר האלוף שמואל סנקוס. „אולם משיחזור המצב לקדמותו, שוב יוכל הצי המצרי לחדש את פעילותו".

„הצי המצרי עולה בהקיפו, ובאיכות־ציודו, על חיל־הים הישראלי", מסכם מפקד חיל־הים הישראלי המנצח, „אולם אנחנו סומכים על חיילינו, על אומץ־רוחם, על רמתם המקצועית והטכנית, ואל־נשכח — על נכונותם הנחושה להלחם ולהגן על כל היקר להם".

*) הצי המצרי הרויח כנראה לא־מעט מהעובדה כי מציאותן של משחתות הצי השישי האמריקאי בנמל אלכסנדריה — „לצורך פנוי אזרחי־ארה"ב" — מנע מכוחות־הים והאויר של אנגליה וצרפת את האפשרות לחסל את אניותיו. — הערת המערכת.

Scanned with CamScanner

„איברהים" על המבדוק

פצועה ועייפה מוטלת היתה המשחתת המצרית „איברהים אוול" על המבדוק הישראלי, עת שביקרתיה, שעות־מספר בלבד לאחר שנגררה אל הנמל מלב־ים. פטישים הלמו בדפנות־הפלדה השסועים, כשמאות ידים החלו לעמול יומם־ולילה למען החזרתה למצב תקין, הפעם במסגרת חיל־הים שלנו. אנשינו, מפחים הם מחדש רוח־חיים בגוף־הפלדה הגדול שניזוק וכמעט גסס, בעקבות המהלומות שספג בשעת התקפת־הנפל על החוף הישראלי המוגן.

בעוד זמן קצר תחזור ותצא „איברהים", בריאה ושלמה, אל מרחבי־הים הבתוח, כשעל תרנה מתנוסס דגל חיל־הים הישראלי. ובאותה עת כבר יקשט דגלו הירוק של הצי המצרי — שבצלו יצאה האניה להתקפה — את אחד הקירות אשר במוזיאון הימי בחיפה. כשלושה מיליון לירות ישראליות נתוספו לאוצר הישראלי ע"י פעולת־הבזק של ציינו — „איברהים אוול", חיזקה את עצמתה הימית של ישראל, מבלי שהוקעו ברכישתה כספים כלשהם!

אני יושב בכורסה המרופדת הניצבת ליד שולחן־הכתיבה בתאו של מפקד־האניה המצרי, המהרהר אולי ברגעים אלה — מאחרי גדרות־התיל של מכלאת־השבויים — בגורל המוזר שנפל בחלקו, להישבות יחד עם אניתו וכל צותו! התא מרוהט בטוב־טעם, ונראה שצות מיוחד רגיל היה לשרת את המפקד, בן המשפחה המיוחסת, ואיש־התפנוקים של חיל־הים המצרי. וילונות מקשטים את החלונות. הארונות, הכסאות, והשולחן הם מעץ־„מהגוני" יקר וחלק. ספריה המכילה כרכי פיוט, פרוזה, ונושאים מקצועיים, ממלאת את ארון־הספרים הקטן. אומרים, כי תמונת ג'מאל עבד־אל־נאצר התנוססה על הקיר שמעל לשולחן, אך היא נפלה שלל להסתערות הצות הישראלי שעלה ראשון לאניה. ברם, רוחו של הרודן המצרי ממשיכה לרחף בתא, ופרצופו משקיף מעל חוברת־התעמולה המודפסת על ניר משובח, המונחת על השולחן, ובה תיאור הישגיו של משטר הכת הצבאית; נראה שהיא היותה את „התנ"ך" של המפקד וקציניו.

עובר אני בחלקיה השונים של המשחתת, ונתקל על כל צעד ושעל בעקבות המאורעות

התמונה דלעיל נמצאה במשחתת המצרית השבויה, ותלויה כעת במוזיאון הימי בחיפה.

מי היה איברהים אוול?

איברהים פחה (1789—1848) נולד בעיר המוקדונית קאבאלה, והיה בנו (או בנו המאומץ) של מוחמד עלי המפורסם.

את ראשית פירסומו קנה לו איברהים שעה שהכניע — בשם אביו — את כת הואהבים הקיצונית בחצי־האי ערב (1816 — 1819). בשנים שלאחר־מכן שימש כמפקד תקיף ומוצלח של הכוחות המצרים — הימיים בעיקר — שפעלו נגד היונים בתקופת מלחמת־השחרור היונית, אך נוצח במערכה הימית במפרץ נאבארינון (20.10.1827) בחוף המערבי של חצי־האי הפלופונזי, ע"י צי רוסי־צרפתי־בריטי בפיקודו של האדמירל קודריגטון.

בשנת 1832 עמד איברהים בראש הצבאות המצרים בסכסוך עם תורכיה, וכבש את עכו (27.5.32), דמשק, וחלב. לאחר שניצח במערכת קוניה (דצמבר 1832) כמעט מוטט איברהים את הקיסרות העותומנית, שניצלה רק הודות להופעתה של שייטת רוסית בקושטא. במלחמה שניה עם תורכיה ניצח איברהים שוב במערכת נציבין (24.12.1839), אך נאלץ לסגת מכל סוריה וזאת בעקבות הפעלת הצי הבריטי נגדו, וכיבוש עכו (3.11.1840) בינואר שנת 1848 עולה איברהים, בתוספת הכינוי „אוול" (ה„ראשון"), למעלת משנה לאביו הישיש, אולם מת עוד לפניו בסוף אותה שנה.

Scanned with CamScanner

סבהם משובצים באופן עשיר למדי תולדותיה של האניה. היסטוריון שיבוא לחקור את חייה, יוכל לבנות מכל פרטים אלה סיפור מרתק אודות כלי אשר שירת בחייו לא פחות משלושה אדונים.

משנת 1940, מן הרגע בו הושקה האניה במספנה בריטית בימי סערת ה„בליץ" הגרמני על אנגליה, שירתה היא בנאמנות את הצי המל־כותי, והשתתפה בשורה של מבצעים היסטוריים בהם קשורים תולדות צי זה במלחמת־העולם השניה. היא ליותה שיירות, הדפה התקפות־אויר ותקפה אניות גרמניות. שלט חום מזכיר את השתתפותה בפלישת־סיציליה של בנות־הברית ב־1943, ושנה לאחר־מכן מילאה האניה את חובתה כול חופי־נורמנדיה הבוערים. אחרי המלחמה הו־עברה לצי־המילואים הבריטי, ונחה מעמל־הקר־בות באחד הנמלים האנגלים השקטים.

אחרי מפלתה בארץ־ישראל בשנת 1948, מתחילה מצרים — אז עדין ה„מלכותית", תחת שלטונו של פארוק — לחזק את הצי המלחמתי שלה. היא מחפשת לרכוש כלי־משחית שיקנו לה עדיפות־כוח על ישראל הצעירה. מצרים פונה לאנגליה, וזו מציעה לה לרכוש את המש־חתת מטיפוס „האנט" — אותה ועוד אחת מאח־יותיה אשר נבחנו בקרבות ובשירות ימי במשך כל שנות־המלחמה הסוערות. לאחר שיפוצים, חימוש־מחדש, מפליגה האניה, תחת שמה החדש, „איברהים אוול", תחת הדגל המצרי הירוק לאלכ־סנדריה. היא, ואחותה, הן האניות הקרביות המהירות ביותר בצי המצרי — היא גאותו הגדו־לה של אותו הצי, ושל העם המצרי.

בעקבותיה הולך הכוח הימי של מצרים הופך לילד־השעשועים של הכת הצבאית אשר ירשה את מקום המלך המתהולל. מצרים רוכשת משחתות נוספות, מאנגליה, ומהגוש המזרחי. גם ישראל זוכה בשתי אניות דומות, אך כוחה של מצרים בים עדין רב יותר.

מפנה מכריע חל בחייה של „איברהים" באו־תו היום האחרון לחודש אוקטובר 1956, עת שהוטל עליה לחזק — ע"י התקפת־בזק — את המוראל המעורער של הצבא המצרי, שהחל כורע תחת מהלומותיו של צה"ל בסיני. אבל — תוך שעות ספורות הוכרע גורלה של האניה. היא לא מצרה כוח לעמוד נגד אניותיו המהירות של חיל־הים הישראלי. היא נפלה בידיו כתפוח בשל.

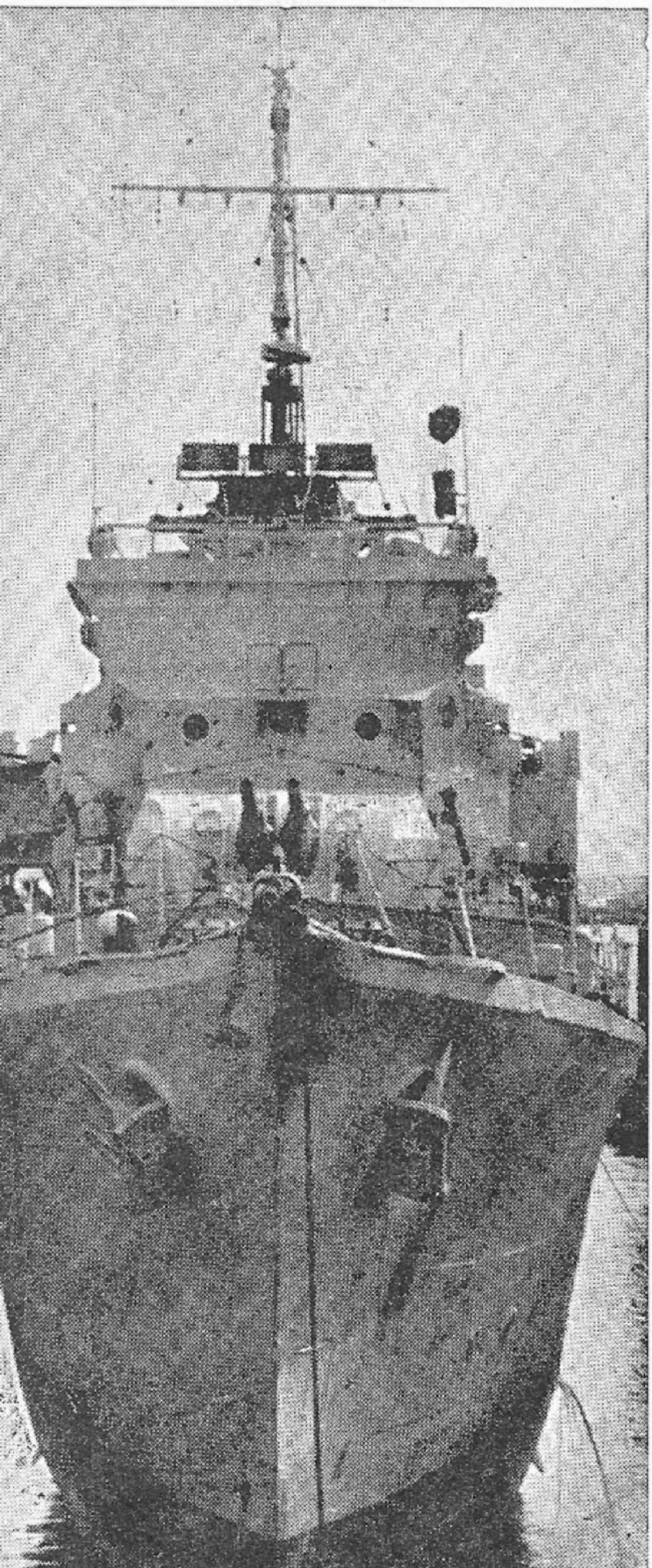

המשחתת המצרית „איברהים" נחה לה בשלום על המבדוק הישראלי.

Scanned with CamScanner

שעות אחדות לאחר־מכן כבר היו מפקדה, קצי־ניה ואנשיה בדרכם אל מכלאת־השבויים. ותושבי העיר חיפה, שעלו לאלפיהם על הגגות ועל רכסי־הכרמל, כדי לחזות בהכנסת השלל ללא־תקדים לבסיס חיל־הים — ראו כבר את דגל־המלחמה הישראלי מתנוסס על תרנה של „איברהים".

ובעוד הולמים הפטישים בפנים־האניה, ובעוד שאנשי־החיל בוחנים את השלל הרב שנפל לידם, ובעוד נבדק החימוש, ונערך שיפוץ כללי, עברה „איברהים" — לשעבר א. ה. מ. „קוטסמור" — לידי בעלים חדשים, בפעם השנית בחייה.

ואומרים קציני־החיל כי קיימת היתה הצעה — אמנם יש גם אחרות — לקרוא ל„איברהים" בשם „בת־גלים", על שם אותה ספינה זעירה ואתה צותה הקטן והאמיץ, אשר יצאה לפני שנתיים לדרכה, כדי לפרוץ את ההסגר אשר הטילה מצ־רים על השיט הישראלי דרך תעלת־סואץ. על אותה ספינה זעירה הוטלה אז שליחות מטעם העולם החופשי, והיא — הבטחת חופש־התנועה בנתיבי־הים הבין־לאומיים. כאשר עצרו אז המצרים את „בת־גלים", והתעללו באנשיה, לא חשב עבד־אל־נאצר, כי לא רחוק היום וישראל תכה אותו מכה ניצחת, למען אותה המטרה הקרובה ללבו של כל העולם הניעור: חופש־השיט בים לכל האומות.

חביב כנען.

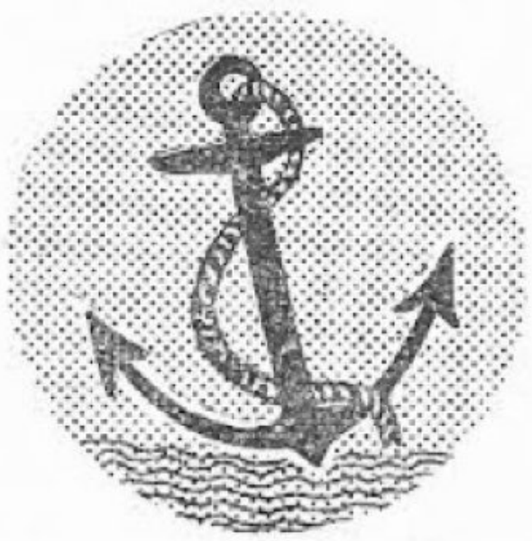

ראש־הטכס במשרד־החוץ הישראלי, הד"ר מיכאל סימון, נמנה בין מילואי חיל־הים, בו הוא משרת בדרגת סרן. בתקופת־החירום האחרונה נקוא גם הד"ר סימון להתיצב, והיה אחד מראשונים אשר ניתן להם לעלות על המשחתת המצרית השבויה „איברהים". את התרשמותו מביקורו סיכם ראש־הטכס במכתב אל אישיות נעלה מאד במדינה. תוכן המכתב מתפרסם להלן.

חיל־הים,

1 לנובמבר 1956

אדוני....!

התאריך הנ"ל מזכיר לי שהיום היתה צריכה להגיע אלינו המלכה־האם אליזבת מבלגיה, ירום הודה. ביקור זה אמנם לא יצא לפועל, אך לעומת זה היה לנו הכבוד לקבל נצר מבית־מלכות אחר: הוד רוממותו „איברהים־אל־אוול", שכבדנו בביקורו אתמול, לפנות־בוקר. בהתאם לטכס הימי המקובל, הוא הצדיע לדגלנו הלאומי על ידי ירית מטחי־כבוד, אמנם מבלי להגבילם ל־21 דוקא. אניותינו, גם הן לפי כל גינוני־הטכס, השיבו מצדן במטחים דומים, ועל מנת להראות את שמחתן באורח הנכבד והבלתי־מצופה, לא חסכו בתחמושת, בתקוה ששר האוצר יכסה את ההוצאות מתוך התקציב ל„הארחת מלכויות".

אחרי חילופי־הנמוסים האלה, כיסה האורח הנכבד את ראשו בכיפה לבנה, וזה היה הסימן למארחים להתקרב לשורות האורחים ולהציג איש את רעהו. לצערי, עלי לציין שהנסיך התאונן מרות על כאב חזק במעיו, כנראה ulcus minoris resistentiae, דבר שהפריע לתכנית־הביקור שקבע מראש. היה איפוא צורך להכניסו לבית־החולים „מבדוק", שעליו קבלנו המלצות טובות. בקרתיו שם עוד בערב־בואו חיפתה, וגם היום, ואני יכול לציין כבר עכשיו הטבה ניכרת במצב־בריאותו. יתר על כן, אורחנו כה שבע רצון מהטיפול שהוא קיבל מא.ח.י. = נו הרחמנים, עד שהחליט להשתקע לצמיתות בישראל, ולהעמיד לרשותנו את נסיונו המלחמתי העשיר.

אנשי החצר שלו מבלים בינתיים את זמנם במחנה־נופש ממשלתי. מספרם אמנם גדול הרבה יותר מהמתוכנן־מראש, וגם עובדה זו תגדיל את תקציב־ההארחה שלנו. החלטתי להשאר בחיפה עד להחלמתו השלמה של האורח, המחכה למעשה בכליון־עינים לביקור־גומלין מצד כבודו, בעגלא ובזמן קריב.

בזה הנני חותם,

אדוני, בכל הכבוד,

מיכאל סימון/סרן

Scanned with CamScanner